

T.C.

HİTİT ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TARİH ANA BİLİM DALI

TARİH PROGRAMI

**SİCİLL-İ AHVÂL KAYITLARINA GÖRE ELBİSTANLI
MEMURLAR**

Yüksek Lisans Tezi

Şeyma BÜLBÜL

Çorum - 2025

SİCİLL-İ AHVÂL KAYITLARINA GÖRE ELBİSTANLI MEMURLAR

Şeyma BÜLBÜL

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Tarih Ana Bilim Dalı

Tarih Programı

Yüksek Lisans

TEZ DANIŞMANI

Dr. Öğr. Üyesi Hümeysra KARABIYIK

Çorum-2025

T.C.
HİTİT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZ ONAYI

ÖĞRENCİNİN

Adı ve Soyadı : Şeyma BÜLBÜL
Numarası : 220449001
Ana Bilim Dalı : Tarih
Programı : Tarih
Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Hümeysra KARABIYIK
Tez Savunma Tarihi : 16.12.2025 Saati: 12.00
Tez Başlığı : Sicill-i Ahvâl Kayıtlarına Göre Elbistanlı Memurlar

Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Öğretim Yönetmeliği'nin 9. maddesi uyarınca, yapılmış olan tez savunma sınavı sonunda adayın tezinin **KABULÜNE OY BİRLİĞİ** ile karar verilmiştir.

TEZ SAVUNMA SINAV JÜRİSİ		KARAR	
Ünvanı Adı ve Soyadı	Görevi	Kabul	Ret
Doç. Dr. Hüsnü YÜCEKAYA	Jüri Başkanı	☒	☐
Dr. Öğr. Üyesi Hümeysra KARABIYIK	Tez Danışmanı	☒	☐
Dr. Öğr. Üyesi Fatma AKIN	Üye	☒	☐

Prof. Dr. Osman ÇUBUK
Enstitü Müdürü

TEZ BİLDİRİMİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Sicill-i Ahvâl Kayıtlarına Göre Elbistanlı Memurlar” adlı tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını beyân ederim.

Şeyma BÜLBÜL

SİCİLL-İ AHVÂL KAYITLARINA GÖRE ELBİSTANLI MEMURLAR

Şeyma BÜLBÜL

ORCID:0000-0003-0267-4765

HİTİT ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Yüksek Lisans Tezi

Aralık 2025

ÖZET

Sicill-i Ahvâl kayıtları temel alınarak yürütülen bu inceleme, Osmanlı modernleşmesi bağlamında Elbistan doğumlu memurların kimlik, eğitim, meslekî gelişim ve bürokratik görev özelliklerini analiz etmeyi hedeflemektedir. Söz konusu kayıtlar, 1879-1909 yılları arasında Dâhiliye Nezareti ile Sicill-i Ahvâl Komisyonu tarafından tutulmuş olup, memurların doğum yeri, eğitim düzeyi, görev yaptıkları yerler, aldıkları maaşlar, terfileri, rütbe ve nişanları ile dil bilgilerine ilişkin bilgileri içermektedir. Çalışmada Elbistan doğumlu 35 memur belirlenmiş olup, söz konusu memurların eğitim durumları, diploma/icâzetnâme belgeleri, mezuniyet dereceleri ve eğitim aldıkları kurumlar üzerinden detaylı olarak analiz edilmiştir. Memurların çoğunluğu Elbistan'da sıbyân, rüşdîye ve ibtidâî mekteplerinde temel eğitimlerini almış, bazıları medrese ve özel derslerle yetişmiş, bir kısmı ise Mekteb-i Hukuk-ı Şâhâne veya Dârü'l-Muallimîn kurumlarında öğrenim görmüştür. Dil bilgisi açısından Türkçe, Arapça ve Farsça yaygın olarak bilinmekte, Fransızca, Kürtçe, Çerkezce ve Arnavutça bilen memurlar da kayıtlarda yer almaktadır.

Elbistan doğumlu memurlar, bürokrasinin farklı alanlarında görev almış olup, mahkeme ve tahrirât işlerinde yoğunlaşma görülmüş, eğitim, maliye, idari ve emniyet alanlarında da hizmet vermişlerdir. Başarı gösteren memurlar Mecidî Nişanı veya çeşitli rütbelerle ödüllendirilmiş, sicil kayıtlarında hizmetleri övgüyle belirtilmiştir. Elde edilen veriler, taşra kökenli memurların Osmanlı bürokrasisine katkılarını, eğitim ve görev dağılımlarının memur sistemine etkilerini ortaya koymakta, Elbistan özelinde sosyo-kültürel yapının devlet hizmetine yansımalarını göstermektedir. Bu çalışma, Sicill-i Ahvâl kayıtlarını temel alarak Osmanlı bürokrasisinin son dönemini anlamaya katkı sunmaktadır.

Anahtar Kavramlar: Osmanlı Devleti, Sicill-i Ahvâl, Elbistan

Bilim Kodu: 116114

ELBISTAN OFFICIALS ACCORDING TO CIVIL SERVICE REGISTRATION RECORDS

Şeyma BÜLBÜL

ORCID:0000-0003-0267-4765

HITIT UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL

Master of Science Thesis

December 2025

ABSTRACT

This study, based on the Sicill-i Ahvâl records, aims to analyze the identity, education, professional development, and bureaucratic duties of civil servants born in Elbistan within the context of Ottoman modernization. These records, kept by the Ministry of Interior and the Sicill-i Ahvâl Commission between 1879 and 1909, contain information on the civil servants' birthplace, education level, places of duty, salaries, promotions, ranks and decorations, and language skills. The study identified 35 civil servants born in Elbistan, and their educational backgrounds, diplomas/certificates, graduation degrees, and the institutions where they received their education were analyzed in detail. The majority of the civil servants received their basic education in primary, secondary, and elementary schools in Elbistan; some were educated through madrasas and private lessons; and others studied at the Imperial School of Law or the Teacher Training College. In terms of language skills, Turkish, Arabic, and Persian were widely known, and records also show civil servants who spoke French, Kurdish, Circassian, and Albanian.

Civil servants born in Elbistan served in various fields of bureaucracy, with a concentration in court and administrative work, but also in education, finance, administration, and security. Those who demonstrated success were awarded the Mecidi Order or various ranks, and their services were praised in their personnel records. The data obtained reveal the contributions of provincial-origin officials to the Ottoman bureaucracy, the effects of their education and job assignments on the bureaucratic system, and demonstrate the reflections of the socio-cultural structure on state service, specifically in Elbistan. This study, based on the Sicill-i Ahvâl records, contributes to understanding the late period of the Ottoman bureaucracy.

Key Terms: Ottoman Empire, Sicill-i Ahvâl, Elbistan

Science Code: 116114

TEŞEKKÜR

Tez sürecim boyunca akademik desteği, ilgisi ve yol gösterici değerlendirmeleriyle bana rehberlik eden danıőmanım Dr. Öğr. Üyesi Hümevra KARABIYIK'a teşekkür ederim. Araőtırmanın her aşamasında gösterdiği sabır ve anlayışın yanı sıra bilgi birikimiyle çalışmanın şekillenmesine önemli katkılar sunmuőtur.

Bu süreç boyunca sabrı, sevgisi ve desteğiyle yanımda duran ve beni daima motive eden eşim Madi BÜLBÜL'e gönülden minnettarım. Bunun yanı sıra, her koşulda sevgisini ve desteğini hissettiren aileme de teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

Bu vesileyle, 2023 Kahramanmaraş depreminde aramızdan ayrılan ve benim için çok kıymetli olan Sevgili Güler ERBİLİR'e Allah'tan rahmet diliyorum. Anısı, bu çalışmanın satırlarında benimle birlikte yaşamayı sürdürmüştür.

Bu süreçte emeği, desteği ve duası geçen herkese teşekkür ederim.

Şeyma BÜLBÜL

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar DİZİNİ.....	x
KISALTMALAR	xi
GİRİŞ.....	1

1. BÖLÜM

SİCİLL-İ AHVÂL KOMİSYONU VE DEFTERLERİ

1.1. Sicill-i Ahvâl Komisyonun Kuruluşu.....	3
1.2. Sicill-i Ahvâl Defterleri ve Özellikleri.....	4

2. BÖLÜM

ELBİSTAN'IN TARİHÇESİ

2.1. Elbistan'ın Fiziki Coğrafyası.....	7
2.2. Elbistan'ın Adı.....	7
2.2. Elbistan'ın Tarihi	7
2.3. Elbistan'ın İdari Yapısı	10

3. BÖLÜM

ELBİSTAN DOĞUMLU MEMURLAR HAKKINDA BAZI DEĞERLENDİRMELER

3.1. Elbistan'da Doğan Memurlar	11
3.2. Elbistan'da Doğan Memurların Eğitim Durumları.....	15
3.3. Elbistan'da Doğan Memurların Yaptıkları Görevler	21
3.4. Elbistan'da Doğan Memurların Aldıkları Rütbe, Nişan, Madalyalar.....	34

4. BÖLÜM**SİCİLL-İ AHVÂL KAYITLARINA GÖRE ELBİSTAN DOĞUMLU DEVLET MEMURLARI**

4.1. Ahmet Efendi (H.1279).....	36
4.2. Ahmet Hamdi Efendi (H.1274).....	38
4.3. Ali Avni Efendi (H.1298).....	38
4.4. Ali Nuri Efendi (H.1278).....	39
4.5. Ali Rıza Efendi (H.1237).....	40
4.6. Ali Rıza Efendi (H.1282).....	41
4.7. Ali Rıza Efendi (H.1295).....	41
4.8. Ali Rıza Efendi (H.1299).....	42
4.9. Arslan Efendi (H.1303).....	43
4.10. Hasan Fehmi Efendi (H.1253).....	43
4.11. Hasan Tahsin Efendi (H.1278).....	45
4.12. Hüseyin Naci Efendi (H.1289).....	46
4.13. İshak Hakkı Efendi (H.1269).....	47
4.14. İshak Hakkı Efendi (H.1269).....	48
4.15. İshak Hakkı Efendi (H.1269).....	52
4.16. Mahmut Nedim Bey (H.1298).....	53
4.17. Mehmed Durdu Efendi (H.1285).....	54
4.18. Mehmet Fevzi Efendi (H.1297).....	54
4.19. Mehmet Nuri Efendi (H.1260).....	55
4.20. Mehmet Rıza Efendi (H.1297).....	55
4.21. Mehmet Şerif Efendi (H.1297).....	56
4.22. Mehmet Şevki Efendi (H.1305).....	57
4.23. Mehmet Şükrü Efendi (H.1276).....	57
4.24. Mehmet Tevfik Efendi (H.1288).....	58

	Sayfa
4.25. Mevlüd Rasih Efendi (H.1277)	58
4.26. Mustafa Efendi (H.1275)	61
4.27. Mustafa Efendi (H.1302)	62
4.28. Mustafa Fevzi Efendi (H.1276).....	62
4.29. Mustafa Sabri Efendi (H.1286).....	64
4.30. Mustafa Sıdkı Efendi (H.1292)	65
4.31. Mustafa Şevki Efendi (H.1257)	66
4.32. Osman Nuri Efendi (H.1278)	67
4.33. Ömer Lütfü Efendi (H.1303)	68
4.34. Süleyman Asım Bey (H.1263).....	69
4.35. Yusuf Zeki Efendi (H.1305)	70
SONUÇ	71
KAYNAKÇA	73
EKLER	76
EK-1. Yusuf Zeki Efendi BOA. DH. SAİD. d. 177/389	76
EK-2. Mehmet Şevki Efendi BOA. DH. SAİD. d. 158/451	77
EK-3. Arslan Efendi BOA. DH. SAİD. d. 192/132	78
EK-4. Ömer Lütfü Efendi BOA. DH. SAİD. d. 1189/239.....	79
EK-5. Mustafa Efendi BOA. DH. SAİD. d. 195/27	80
EK-6. Ali Rıza Efendi BOA. DH. SAİD. d. 120/177	81
EK-7. Ali Avni Efendi BOA. DH. SAİD. d. 182/128.....	82
EK-8. Mahmut Nedim Bey BOA. DH. SAİD. d. 177/455.....	83
EK-9. Mevlüt Rasih Efendi BOA. DH. SAİD. d. 55/249.....	84
EK-10. Mehmet Şükrü Efendi BOA. DH. SAİD. d. 141/329.....	85

TABLolar DİZİNİ

Tablo	Sayfa
Tablo 3.1. Elbistan'da Doğan Memurlar.....	12
Tablo 3.2. Elbistan'da Doğan Memurların Eğitim Durumları	16
Tablo 3.3. Elbistan'da Doğan Memurların Yaptıkları Görevler	23
Tablo 3.4. Elbistan'da Doğan Memurların Aldıkları Rütbe, Nişan, Madalyalar	34

KISALTMALAR

a.g.e	: Adı Geçen Eser
a.g.m	: Adı Geçen Makale
Bkz.	: Bakınız
BOA.	: Başbakanlık Osmanlı Arşivi
C:	: Cilt
Çev.	: Çeviren
DH.	: Dâhiliye
DH. MKT.	: Dâhiliye Nezareti Mektûbi Kalemî
H.	: Hicri
Haz.	: Hazırlayan
M.	: Miladi
m.	: Görüldü, tamam oldu
R.	: Rumî
S.	: Sayı
s.	: Sayfa
SAİD.	: Sicill-i Ahvâl İdaresi
TTK.	: Türk Tarih Kurumu
TDVİA	: Türkiye Diyanet Vakfı Ansiklopedisi

GİRİŞ

Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde bürokratik yapının yeniden düzenlenmesi süreci, devlet hizmetinde görev alan memurların kimlik, eğitim ve meslekî geçmişlerine ilişkin bilgilerin sistemli biçimde kayıt altına alınmasını gerekli kılmıştır. Bu çerçevede oluşturulan Sicill-i Ahvâl Defterleri, memurların terceme-i hâllerini, görev sürelerini, aldıkları maaşları, terfilerini, rütbe ve nişanlarını ayrıntılı biçimde yansıtan temel arşiv kaynakları arasında yer almaktadır. 1879 yılında Dâhiliye Nezareti'ne bağlı olarak kurulan Sicill-i Ahvâl Komisyonu tarafından tutulmaya başlanan kayıtlar, 1909 yılına kadar Osmanlı bürokrasisinde görev yapan mülkiye memurlarının tespiti ve değerlendirilmesinde etkin biçimde kullanılmıştır.

Sicill-i Ahvâl Defterleri, Osmanlı bürokrasisinin merkez ve taşra unsurlarını birlikte değerlendirmeye imkân tanınması bakımından büyük öneme sahiptir. Bu defterler sayesinde memurların yalnızca görevleri değil, aynı zamanda eğitim aldıkları kurumlar, bildikleri diller, meslekî yükselme süreçleri ve görev yaptıkları coğrafyalar da izlenebilmektedir. Böylece Sicill-i Ahvâl kayıtları, taşra kökenli memurların devlet teşkilatı içindeki konumlarını ortaya koyan somut veriler sunmaktadır.

Sicill-i Ahvâl kayıtlarına dayalı olarak Elbistan doğumlu memurlar üzerine yapılan çalışmalar literatürde sınırlı sayıdadır. Bu kapsamda Said Olgun tarafından kaleme alınan ve Elbistanlı devlet memurlarını konu alan çalışma bulunmaktadır. Söz konusu çalışma, Elbistan doğumlu memurların Osmanlı bürokrasisindeki yerini ele alması bakımından literatüre katkı sunmaktadır.¹

Bu tez çalışması ise Sicill-i Ahvâl Defterleri esas alınarak Elbistan doğumlu memurların tamamının tespit edilmesi, memurlara ait biyografik verilerin tablolar hâlinde değerlendirilmesi ve sicil kayıtlarının transkripsiyonlarının sunulması yönüyle söz konusu çalışmadan ayrılmaktadır. Arşiv kayıtlarının değerlendirilmesi sonucunda Elbistan doğumlu olduğu belirlenen memurların kimlik bilgileri, eğitim durumları, bildikleri diller, görev yaptıkları alanlar ve kariyer seyirleri ayrıntılı biçimde ele alınmıştır. Böylece Elbistan'ın insan kaynağının Osmanlı bürokrasisine ne şekilde dâhil olduğu ve hangi alanlarda yoğunlaştığı somut veriler üzerinden ortaya konulmuştur.

Araştırma kapsamında elde edilen bulgular, Elbistan doğumlu memurların bürokrasinin farklı alanlarında görev aldıklarını ve özellikle mahkeme, tahrirât, maliye ve eğitim gibi alanlarda yoğunlaştıklarını göstermektedir. Sicil kayıtları, bu memurların büyük bölümünün temel eğitimlerini Elbistan'daki sıbyân, rüşdiyye ve ibtidâî mekteplerinde aldıklarını, bir kısmının ise medrese eğitimi veya yüksek öğretim kurumları aracılığıyla meslekî yeterlilik kazandıklarını

---

¹ Said Olgun, "Son Dönem Osmanlı Bürokrasisinde Görev Alan Elbistanlı Devlet Memurları," *Yakın Çağ Tarihi Alanında Uluslararası Araştırmalar-II*, ed. Musa Kılıç (Ankara: Eğitim Yayınevi, 2025), 190-225.

ortaya koymaktadır. Ayrıca memurların bildikleri dillere, aldıkları rütbe ve nişanlara ilişkin veriler de kariyer gelişimlerinin izlenmesine imkân sağlamaktadır.

Bu yönüyle tez, Elbistan doğumlu memurların Osmanlı bürokratik yapısı içerisindeki yerlerini Sicill-i Ahvâl kayıtları ışığında ortaya koymakta ve elde edilen veriler üzerinden hem Osmanlı bürokrasisinin son dönemine hem de Elbistan'ın yerel tarihine katkı sunmaktadır. Çalışmanın sonuç bölümünde, elde edilen veriler doğrultusunda Elbistanlı memurların eğitim, görev ve kariyer dağılımları bütüncül olarak değerlendirmeye tabi tutulacaktır.

1. BÖLÜM

SİCİLL-İ AHVÂL KOMİSYONU VE DEFTERLERİ

1.1. Sicill-i Ahvâl Komisyonun Kuruluşu

Sicil, Mahkemede veya başka resmi dairelerde evrak kayıtlarının yazıldığı büyük defter veya dosyadır.² Sicill-i Ahvâl, memurların kimlik, öğrenim, hizmet ve görev bilgilerine ilişkin sicil kayıtlarının tutulduğu resmî daireye verilen addır.³

Sicill-i Ahvâl kayıtlarının tutulmasına yönelik ilk çalışmalar, Ahmet Cevdet Paşa'nın 1877 yılında Dâhiliye Nazırlığı görevinde bulunduğu dönemde yürütülmüştür. Bu süreçte Memûrın Kalemi Müdürlüğü adıyla teşkil edilen yapı, mülkiye memurlarına ait sicil kayıtlarını tutmaya başlamış ve böylece sicil uygulaması kurumsal bir nitelik kazanmıştır. Ahmet Cevdet Paşa'nın öncelikli icraatlarından biri, mutasarrıf ve kaymakamların terceme-i hâllerinin kayıt altına alınması amacıyla Bâb-ı Âlî'de Sicill-i Ahlâk defteri düzenlemek olmuştur. Bu uygulama ile birlikte Sicill-i Ahvâl Komisyonu'nun kurumsal zemini oluşmaya başlamıştır.⁴

Komisyonun teşkili ve Sicill-i Ahvâl kayıtlarının hangi amaçlarla tutulacağına dair açıklamalar, II. Abdülhamid devrinde 5 Şubat 1879 tarihli irade-i seniyyede yer almıştır. Komisyonun ilk dönemlerinde kayıtlar "Sicill-i Ahlâk" adıyla anılırken, ilerleyen süreçte "Sicill-i Ahvâl" terimi yaygınlaşmıştır. Söz konusu kayıtlar ile Osmanlı Devleti'nde görevli Müslim/gayrimüslim bütün memurların biyografileri ve gelişim aşamaları gibi bilgilere ulaşılmaktadır. Komisyonun kurulmasıyla birlikte Şer'iyye-Askeriye-Zaptiye alanları dışındaki Dâhiliye, Adliye, Mülkiye, Evkaf ve Maliye gibi dairelerdeki bütün memurların biyografilerinin doğru ve ayrıntılı bir şekilde yazılması zorunlu hale getirilmiştir ve çalışmalar sonucunda bilgiler Sicill-i Ahvâl defterlerine geçirilmiştir.⁵

Memurların meslekî gelişim süreçlerini izlemek ve kayda geçirmek amacıyla 1879 yılında Dâhiliye Nezareti bünyesinde Sicill-i Ahvâl Komisyonu teşkil edilmiştir. 1896'da komisyonun lağvedilmesiyle birlikte kurulan Memûrın-i Mülkiye Komisyonu, müstakil bir yapı olarak faaliyet göstermiştir.⁶ Memurların sicil işlemleri, İkinci Meşrutiyet'in ilanına dek Memûrın-i Mülkiye Komisyonu'nun idaresinde sürmüştür. Ancak yeni Kânûn-i Esâsî ile memur seçimi süreçlerinin nezaretlere bırakılması sonrasında, 12 Ekim 1908 tarihinde Dâhiliye Nezareti içinde teşkil edilen Sicill-i Ahvâl-i Memûrın Komisyonu tarafından yürütülmeye başlanmıştır.⁷

² İsmail Parlatır, *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü* (Ankara: TDK Yayınları, 2006), 1510.

³ M. Zeki Pakalın, *Osmanlı Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, c. 3 (İstanbul: MEB Yayınları, 1993), 210.

⁴ Yunus Özger, *Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Osmanlı Bürokrasisinde Yozgatlı Devlet Adamları* (İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 2010), 22-23.

⁵ Atilla Çetin, "Sicill-i Ahvâl Defterleri ve Dosyaları Hakkında Bir Araştırma," *Vakıflar Dergisi* 29 (2005): 89.

⁶ Gülden Sarıyıldız, "Sicill-i Ahvâl Defterleri," *TDV İslâm Ansiklopedisi*, c. 37 (İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 2009), 134-136.

⁷ Özger, *Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Osmanlı Bürokrasisinde Yozgatlı Devlet Adamları*, 23-24.

1.2. Sicill-i Ahvâl Defterleri ve Özellikleri

Osmanlı Devleti'nde görev yapan memurların hizmet süreleri boyunca terceme-i hâllerine yansıyan memuriyetlerine ilişkin değişiklikler ve özel durumlar Sicill-i Ahvâl kapsamında kayda geçirilmiştir. Bu kayıtların derlenmesiyle oluşturulan defterler ise Sicill-i Umûmî Defterleri olarak adlandırılmıştır. Sicill-i Ahvâl Komisyonu'nun kuruluşundan 1909 yılına kadar adlî ve mülkî sınıfa mensup 92.000 memura ait kayıtlar 201 defter hâlinde derlenmiştir. Defterlerde memurların kimlik bilgilerine (isim, mahlas, künye) ek olarak, babası memur olanların babalarının rütbeleri, ait oldukları sülale, memuriyete girişleri, öğrenim durumları ve milliyetleri gibi hususlar yer almaktadır.⁸ Defterlerin 60 tanesi Sicill-i Ahvâl Komisyonu'nun faaliyette olduğu süreçte, 140 tanesi ise Memûrîn-i Mülkiye Komisyonu devrinde kaleme alınmıştır.⁹

Osmanlı Arşivi'nde muhafaza edilen Sicill-i Ahvâl defterlerinin tutulmasına Ahmet Cevdet Paşa'nın görev yaptığı dönemde başlanmıştır. Bu durum, ilk sicil kaydının Ahmet Cevdet Paşa'ya ait olduğunu göstermektedir. Sicill-i Ahvâl Kânûn-ı Umûmîsi ise sekiz bölüm ve otuz dokuz maddeden oluşmaktadır.

Kânûnun birinci bölümünde Sicill-i Ahvâl kavramının tanımı yapılmış, ikinci bölümde Sicill-i Ahvâl'e kayıt olmakla yükümlü olanlar belirtilmiştir. Üçüncü bölümde terceme-i hâl evrakının hangi usulle kaydedileceği, dördüncü bölümde terceme-i hâlin kapsamı ile mevcut evrakın hangi unsurlardan oluştuğu açıklanmıştır. Beşinci bölümde terceme-i hâl evraklarının Sicill-i Ahvâl Dairesi'ne gönderilme usulleri, altıncı bölümde ise bu evrakların Sicill-i Ahvâl Dairesi'nde nasıl işleme tâbi tutulacağı ele alınmıştır. Yedinci bölümde temel siciller ile kayıt defterlerinin ayrıntılarının hangi esaslara göre belirleneceği düzenlenmiş, sekizinci bölümde ise sicile aktarma işlemlerinin ne şekilde yürütüldüğü ve sürecin hangi aşamalardan oluştuğu açıklanmıştır.¹⁰

Yayımlanan nizamnâmenin üçüncü bölümünde, terceme-i hâl evrakının düzenlenmesine ilişkin hükümler maddeler hâlinde sıralanmıştır. Dördüncü maddede, terceme-i hâl sahibinin adı, babasının adı, şöhreti, lakabı ile milliyet ve tabiiyet bilgilerinin yer alması öngörülmektedir. Beşinci maddeye göre, doğum yeri ve doğum tarihi hem Hicrî hem de buna karşılık gelen Rûmî tarih belirtilerek açık bir şekilde kayda geçirilmektedir.

Altıncı maddede, kişinin hangi memleket veya mekteplerde kimlerden ilim, fen, sanat ve dil tahsil ettiği, bu alanlarda hangi seviyeye kadar ilerlediği, diploma veya icâzet alıp almadığı ile hangi dilleri okuyup yazabildiğinin ayrıntılı biçimde belirtilmesi şart koşulmuştur. Yedinci maddede, resmî izinle basılmış kitap ya da risale bulunması hâlinde, eserin konusu ile

⁸ T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, *Osmanlı Arşivi Rehberi* (İstanbul: Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, 2017), 139-140.

⁹ Sarıyıldız, "Sicill-i Ahvâl Defterleri," 134-136.

¹⁰ Talip Mert, "Sicill-i Ahvâl Defterleri ve Buna Dair Yayımlanan Nizamnameler - I," *Arşiv Araştırmaları Dergisi*, no. 2 (2000): 97.

yayımlandığı yer ve tarihin ayrıca belirtilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Sekizinci maddede ise teknik bir icadın mevcut olması ve bu icadın padişah berâtına bağlanmış bulunması durumunda, icadın mahiyeti ile nerede ve ne zaman gerçekleştirildiğinin açıklanması gerekli görülmüştür.

Dokuzuncu maddede, devlet hizmetine giriş tarihi, memurun yaşı, göreve giriş statüsü (kadrolu veya stajyer), görev yaptığı yerler ile aldığı maaş ve ücret bilgileri kapsam altına alınmıştır. Bu bilgilerin tamamının Hicrî tarih ile bunlara karşılık gelen Rûmî tarih (yıl, ay ve gün belirtilmek suretiyle) birlikte yazılması istenmiştir. Onuncu maddede, memuriyetin belge tarihinden önce sona ermesi hâlinde ayrılışın gerçek gerekçelerinin; bir yargılama söz konusuysa buna ilişkin sebeplerin de kayda geçirilmesi hükme bağlanmıştır.

On birinci maddeye göre, biyografi kâğıdı önceki maddelere uygun şekilde doldurulduktan sonra altına üç kuruşluk pul yapıştırılır; düzenlendiği yer ile tarih Hicrî ve Rûmî olarak, ay ve gün dâhil olmak üzere ayrıca belirtilir. Kişi görevde bulunuyorsa mevcut görevi, görevden ayrılmışsa son memuriyeti yazılır ve evrak şahsî mühürle mühürlenir. On ikinci maddede, terceme-i hâlin şahsen tanzim edilmesinin ardından bağlı olunan nezaretin amiri tarafından imzalanması ve resmî mühürle tasdik edilmesi zorunlu tutulmuştur. On üçüncü maddede ise sorular dışında gereksiz hususlara yer verilmemesi özellikle vurgulanmıştır.

On dördüncü maddede, terceme-i hâl evrakında yer alan ilk iki soruya verilen cevapların nüfus tezkeresi ve kimlik mahiyetindeki belgeler üzerinden doğrulanacağı belirtilmiştir. Aynı maddede, üçüncü sorunun cevaplandırılmasında diploma veya tasdiknâmeler, medrese icâzetnâmeleri ile maarifçe tasdik edilmiş yabancı diplomaların esas alınacağı ifade edilmiştir. Dördüncü soruya ilişkin bilgilerin ise öğretmenlik ruhsatları, yayımlanmış eserler, teknik buluş belgeleri ve imtiyaz berâatlarıyla desteklenmesi gerektiği hükme bağlanmıştır. Beşinci sorunun cevabının ise yazışmalar, mazbatalar, resmî ilâmlar, memuriyet kimlikleri ile ferman ve beratlardan oluşan belgelerle teyit edilmesi öngörülmüştür.

On beşinci maddede, söz konusu belgeler ile berâet kararını içeren evrakın tasdik usulü düzenlenmiştir. Buna göre İstanbul'da bulunanlar için tasdik mercii mensup olunan daire olarak belirlenmiş; taşrada görev yapanlar için ise önce buldukları yerin en büyük mülkî amirinin tasdiki şart koşulmuştur. Nahiye evrakının ilçeye, ilçe evrakının sancağa, sancağın müstakil olmaması hâlinde ise ilgili vilayet makamına onaylatılması suretiyle tasdik zincirinin tamamlanacağı belirtilmiştir.¹¹

Sicill-i Ahvâl Defterlerinin, Sicill-i Ahvâl Komisyon-ı Umûmîsi Sicil Kalemi ile Me'mûrîn-i Mülkiyye Komisyonu ve Sicill-i Ahvâl-i Me'mûrîn Komisyonu tarafından kullanılmak üzere tertip edildiği; defter sayfalarının komisyon mührüyle mühürlendiği ve her memur için iki sayfanın tahsis edildiği anlaşılmaktadır. İki sayfalık alanın yetersiz kalması durumunda, ilgili memura ait bilgilerin zeyl defterine aktarılmak suretiyle kaydın sürdürüldüğü görülmektedir.

¹¹ Mert, "Sicill-i Ahvâl Defterleri ve Buna Dair Yayınlanan Nizamnameler - I," 99-103.

Sicil kuralları gereğince defterlerde herhangi bir silme veya kazıma işlemine izin verilmemiş, hata yapılması hâlinde yanlış ifadenin üzeri çizilerek yanına doğrusunun yazılması esası benimsenmiştir.¹²

---

¹² Sarıyıldız, "Sicill-i Ahvâl Defterleri," 134–136.

2. BÖLÜM

ELBİSTAN'IN TARİHÇESİ

2.1. Elbistan'ın Fiziki Coğrafyası

Elbistan'ın yer aldığı saha, Yukarı Fırat bölümünde bulunmakta olup ilçenin konumu Akdeniz, İç Anadolu ve Doğu Anadolu bölgelerinin temas ettiği bir geçiş alanı niteliği taşımaktadır. İlçenin kuzeyinde Darende ve Gürün, güneyinde Nurhak ve Ekinözü, doğusunda Malatya'nın Doğanşehir ilçesi, batısında ise Afşin ve Göksun yer almaktadır.¹³

Elbistan, Şar Dağı (2.200 m) kütesinin kuzeydoğu eteklerinde, deniz seviyesinden yaklaşık 1.150 metre yükseklikte ve 2.546 km² yüzölçümüne sahip, kendi adını taşıyan ova üzerinde kurulmuştur. Elbistan'da karasal iklim özellikleri hâkim olup bu durum kışların sert ve karlı, yazların ise sıcak ve kurak geçmesine neden olmaktadır. Doğal bitki örtüsü ağırlıklı olarak bozkırdan oluşmaktadır.¹⁴ Yer altı ve yer üstü su kaynakları bakımından zengin olan Elbistan'da Ceyhan, Söğütlü, Hurman ve Sarsap gibi akarsular bulunmaktadır. Havzanın açık havza niteliği taşıması nedeniyle bu akarsular denize ulaşmaktadır.¹⁵

2.2. Elbistan'ın Adı

Tarih boyunca farklı olaylar ve süreçlerle anılan Elbistan, çeşitli dönemlerde farklı adlarla zikredilmiştir. Bu adların benzer biçimlerine Ermeni, Süryani ve Arap kaynaklarında da rastlanmaktadır. Elbistan adı Bizans kaynaklarında Plasta ve Ablastha, Ermeni kaynaklarında Ablastayn, Arap kaynaklarında Ablestin ve Abülüsteyn, Fars kaynaklarında ise Ablistin şeklinde kaydedilmiştir.¹⁶ Kelimenin Luvi dili kaynaklı olduğu yönünde bir görüş bulunmaktadır. Bu çerçevede adın "su geçidi", "gür su" ve "bol su" anlamlarına geldiği ileri sürülmektedir. Arap kaynaklarında Bilistin ve Elbostan biçimlerinde geçen bu ad, ayrıca "bağ", "bahçe" ve "bostanlık" anlamlarıyla da ilişkilendirilmektedir.¹⁷

2.3. Elbistan'ın Tarihi

Elbistan'ın tarihi, Eski ve Orta Çağlara kadar uzanmaktadır. Bölgede yer alan ve Hititler ile Kommageneler dönemine tarihlenen Til (Akbayır), Kara Elbistan, Kara Höyük, Ozan, Çavlı Han, Tel Afşin, Mehre, Hunu ve Efsus gibi yerleşim merkezlerinde tespit edilen höyükler ve arkeolojik kalıntılar, Elbistan'da yerleşimin eski çağlara dayandığını göstermektedir. Ayrıca bölgenin kuzeyinde bulunan İkizin Mağarası'nda Üst Paleolitik ve Neolitik çağlara ait kalıntıların bulunması, bu durumu destekleyen önemli veriler arasında yer almaktadır. Persler döneminde Kapadokya Büyük Satraplığı sınırları içerisinde yer alan Elbistan, İslâm-Bizans

¹³ *Elbistan Cumhuriyet'in 70. Yılında (1993-94)* (İstanbul: Özgü Yayınları, 1993-1994), 59.

¹⁴ T.C. Elbistan Kaymakamlığı, "Coğrafi Yapı," erişim 31 Temmuz 2025, <https://www.elbistan.gov.tr/cografi-yapi>.

¹⁵ *Elbistan Cumhuriyet'in 70. Yılında (1993-94)*, 62-63.

¹⁶ Mehmet Taşdemir, "Elbistan," *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, c. 11 (İstanbul: TDV Yayınları, 1995), 1-3.

¹⁷ İlyas Gökhan, *Kahramanmaraş Tarihi*, c. 1 (Niğde, 2019), 4.

sınır hattında bulunması nedeniyle tarih boyunca sık sık istilalara maruz kalmıştır.¹⁸ Malatya'nın Bizans hâkimiyetine girmesinin ardından, bölgedeki ordular için başlıca geçiş güzergâhı Elbistan Ovası olmuştur. Ovanın çevresinin üç bin metreye yaklaşan yüksek dağlarla kuşatılmış olması ve dar, uzun geçitlerle boğazların alanı nispeten kapalı bir yapıya sahip bulunması, bölgeyi zaman zaman isyan ve çatışma hareketleri açısından elverişli bir alan hâline getirmiştir.¹⁹

Malazgirt Savaşı'nın (1071) ardından Bizans İmparatoru Romanos Diogenes'in Alp Arslan'a esir düşmesiyle oluşan siyasi ortamdan yararlanan Bizanslı komutan Philaretos, 1072-1073 yıllarında Elbistan'ı da kapsayan bazı bölgeleri kontrolü altına almıştır. Türkmen gazilerinin akınlarına sıkça sahne olan Elbistan, 1085 yılında Anadolu Selçuklu Sultanı Süleyman Şah'ın emirlerinden Emîr Buldacı tarafından fethedilmiştir.²⁰

1097-1098 yıllarında Haçlıların bölgeyi ele geçirdikleri ve yönetimi Bizanslı şövalye Pierre d'Aulps'a tevdi ettikleri görülmektedir. Ancak bu hâkimiyet uzun sürmemiş, kısa bir süre sonra Türkler bölgede yeniden kontrol sağlamıştır. 1103 yılına kadar birkaç kez el değiştiren Elbistan, tekrar Haçlıların hâkimiyetine girmesinin ardından 1105 yılında Selçuklu Sultanı I. Kılıçarslan tarafından yeniden fethedilerek veziri Ziyaeddin Muhammed'e iktâ edilmiştir.

Sultan I. Kılıçarslan'ın 1107 yılında vefatının ardından bölgede meydana gelen karışıklıklardan yararlanan Antakya Prensi Tancred, Elbistan'ı ele geçirmiştir. Ancak 1111 yılında bölge, Malatya hükümdarı Melik Tuğrul Arslan'ın lalası İl Arslan tarafından yeniden hâkimiyet altına alınmıştır.

Ermeni tarihçi Sempad'ın aktardığı bilgilere göre, 1114 yılında meydana gelen deprem Elbistan'da büyük bir yıkıma yol açmıştır. 1124 yılında Elbistan, Malatya Emiri Gazi bin Danişment tarafından ele geçirilmiş ve bu tarihten itibaren bölge Danişmentliler'in hâkimiyetine girmiştir. Uzun bir süre Danişmentliler'in egemenliğinde kalan Elbistan, 1164 yılında Yağlıbasan'ın ölümüyle ortaya çıkan fetret döneminde Selçuklu Sultanı II. Kılıç Arslan tarafından yeniden fethedilmiştir. Sultan II. Kılıç Arslan, Elbistan Valiliği görevine oğlu Muğisiddin Tuğrul Şah'ı tayin etmiştir.

1201 yılında Sultan Süleyman'ın Gürcistan seferi sırasında Erzurum'un Saltukoğlu Malik Şah'tan alınarak kardeşi Tuğrul Şah'a verilmesi üzerine, Elbistan bu şahsın elinden alınmış ve doğrudan merkeze bağlanmıştır. Bu gelişmenin ardından XIII. yüzyıl boyunca Elbistan, başkent Konya tarafından tayin edilen valiler aracılığıyla idare edilmiştir.

---

¹⁸ Taşdemir, "Elbistan," 1-3.

¹⁹ *Elbistan Cumhuriyet'in 70. Yılında*, 27.

²⁰ Osman Turan, *Selçuklular Zamanında Türkiye* (İstanbul: Turan Neşriyat Yurdu, 1971), 70; Taşdemir, "Elbistan," 1-3.

Anadolu'ya yönelik Moğol istilaları sürecinde Elbistan'a dair ayrıntılı bilgilere sınırlı ölçüde rastlanmaktadır. 1337 yılında Dulkadir Beyliği'nin kuruluşuna kadar geçen süreçte ise Elbistan ve çevresi, çeşitli olaylara, savaşlara ve isyanlara sahne olan bir bölge olmuştur.²¹

1337 yılına kadar Memlükler tarafından idare edilen Maraş bölgesine, Oğuzların Bozok koluna mensup Bayat, Beydilli ve Avşar boylarından beyler yerleştirilmiştir. Bu süreçte Türkmenlerin bir kısmı, Türkmen lideri Zeyneddin Karaca Bey'in etrafında toplanmaya başlamıştır. Bu gelişmeler neticesinde, 1337-1522 yılları arasında hüküm süren Dulkadiroğlu Beyliği kurulmuştur. Kısa sürede gelişme gösteren Dulkadiroğulları, zaman zaman Memlükler ile mücadeleler yaşamış olmakla birlikte varlıklarını sürdürmeyi başarmıştır.

Dulkadiroğulları Beyliği, Maraş ile birlikte Elbistan'ı da merkez kabul etmiş; Maraş'ı kışlık, Elbistan'ı ise yazlık merkez olarak kullanmıştır. Beyliğin kurucusu Zeyneddin Karaca Bey'in ardından Garsüddin Halil Bey, Şaban Süli (Sevli) Bey, Sadaka Bey, Nasreddin Mehmed Bey, Süleyman Bey, Melik Arslan Bey, Şahbudak Bey, Şehsuvar Bey, Şahbudak Bey (ikinci kez), Alaüddevle Bozkurt Bey ve Ali Bey olmak üzere toplam on bir bey Dulkadiroğlu Beyliği'ni yönetmiştir. Beyliğin sınırları batıda Kırşehir ve Yozgat, doğuda Harput ve Diyarbakır, kuzeyde Darende, güneyde ise Antakya ve Hassa'ya kadar uzanmıştır.²² Memlükler ve Safeviler gibi Türk devletlerinin saldırılarına maruz kalan bu beyliğin merkezi, 1507 yılında Safevi Hükümdarı Şah İsmail'in gerçekleştirdiği saldırı sonrasında Maraş'a taşınmıştır.

1512 yılında Yavuz Sultan Selim'in tahta çıkmasıyla birlikte özellikle doğu bölgelerinde siyasî ve askerî hareketlilik artmıştır. Yavuz Sultan Selim Han, doğudaki gelişmeleri kontrol altına almak amacıyla sefer hazırlıkları sırasında dedesi Alaüddevle'den yardım talebinde bulunmuştur. Ancak Alaüddevle, yaşlılığını gerekçe göstererek Sultan Selim'e destek vermemiştir. Yardımda bulunmamasının asıl sebebinin ise Şah İsmail ile dostluk anlaşması yapmış olması olduğu anlaşılmaktadır.²³ Çaldıran Savaşı dönüşünde Dulkadiroğulları Beyliği'ne son vermeyi hedefleyen Yavuz Sultan Selim, bu doğrultuda dedesi Alaüddevle ile hesaplaşmak istemiş ve 1515 yılının haziran ayında harekete geçmiştir. Yavuz Sultan Selim ile Alaüddevle Bey, ilk olarak Göksun mevkiinde karşı karşıya gelmiş; ancak Alaüddevle Bey Turna Dağı'na kaçmış, yapılan takip sonucunda yakalanarak öldürülmüştür. Alaüddevle Bey'in ölümünün ardından beyliğin başına Şehsuvar'ın oğlu Ali Bey getirilmiştir. Ali Bey'in vefatına kadar geçen süreçte Dulkadiroğulları Beyliği Osmanlı hâkimiyetine girmiş, 1515-1522 yılları arasında Osmanlı Devleti'ne tâbi olarak varlığını sürdürmüştür.²⁴

²¹ Taşdemir, "Elbistan," 2; *Elbistan Cumhuriyet'in 70. Yılında*, 28-29.

²² Refet Yinanç, "Dulkadiroğulları," *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, c. 9 (İstanbul: TDV Yayınları, 1994), 553-557.

²³ İbrahim Solak, *Kânunî Döneminde Elbistan Kazası* (yüksek Lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 1996), 22.

²⁴ Gökhan, *Kahramanmaraş Tarihi*, c. 1, 29-30; *Elbistan Cumhuriyet'in 70. Yılında*, 30-31, 279-280.

2.4. Elbistan'ın İdari Yapısı

1522 yılında Dulkadir Beyi Şehsuvar oğlu Ali Bey'in ölümüyle birlikte, bu tarihe kadar Osmanlı idaresi altında bir kaza merkezi olarak Halep Beylerbeyliği'ne bağlı bulunan Elbistan, söz konusu tarihten itibaren Dulkadir Beylerbeyliği'ne tâbi olarak idare edilmeye devam etmiştir.²⁵

Koçi Halil Bey, Osmanlı döneminde Maraş'a yönetici olarak atanan ilk kişi olarak bilinmektedir. Osmanlı Devleti, Maraş ve Elbistan bölgelerinde Dulkadir Beyliği'nin gücünü kırmak amacıyla zaman zaman idarî düzenlemelere gitmiş ve bölgenin bağlı olduğu idarî birimleri değiştirmiştir. Bu kapsamda 1523 yılında bölge önce Rum (Sivas) Beylerbeyliği'ne, ardından Karaman (Konya) Beylerbeyliği'ne bağlanmıştır; 1531 yılında ise Vilâyet-i Zulkadiriyye adı altında yeniden Dulkadir Beylerbeyliği'ne tâbi kılınmıştır.

1523 tarihli Maraş Tahrîr Defterlerinden elde edilen bilgilere göre Dulkadir Beyliği, Maraş ve Elbistan sancaklarından oluşmaktadır. Elbistan sancağı ise Elbistan, Göksun, Gedik ve Çubuk olmak üzere dört nahiyeden meydana gelmektedir. 1526 tarihli tahrîr kayıtlarına göre ise Maraş Sancağı'nın Maraş, Elbistan, Kars ve Zamantı kazalarından teşekkül ettiği anlaşılmaktadır.²⁶ 1540 yılına ait sayımda, Elbistan kazasına bağlı sekiz nahiye bulunduğu görülmektedir. Bu nahiyeler Nerzele, Ahsendere, Sarsap, Aynülarûs, Nurhak, Orta Niyabet, Hurman ve Hısnmansûr'dur. Hısnmansûr'un daha sonra Maraş'a bağlanmasıyla birlikte Elbistan kazasının nahiye sayısı yediye düşmüştür. Bu dönemde yirmi dört köy ve on mezra doğrudan Elbistan'a bağlıdır. 1563 tarihli sayımlarda ise Elbistan kazasına bağlı yerleşim birimleri on sekiz köy ve on beş mezra olarak tespit edilmiştir.²⁷

---

²⁵ Taşdemir, "Elbistan," 2.

²⁶ Gökhan, *Kahramanmaraş Tarihi*, c. 1, 29-30.

²⁷ Taşdemir, "Elbistan," 2.

3. BÖLÜM

ELBİSTAN DOĞUMLU MEMURLAR HAKKINDA BAZI DEĞERLENDİRMELER

1879–1909 yılları arasında Sicill-i Ahvâl Komisyonu tarafından düzenlenen sicil defterlerine, Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde muhafaza edilen Dâhiliye Nezareti Fonu'na ait DH. SAİDd tasnifi üzerinden erişim sağlanmaktadır. Söz konusu yıllara ait kayıtlarda Elbistan doğumlu olduğu belirtilen memurlara ilişkin belgeler tarandığında, ilk aşamada kırk memurun Elbistanlı olduğu izlenimi oluşmaktadır. Ancak belgelerin ayrıntılı biçimde incelenmesi sonucunda, bu kayıtlardan ikisinin yanlışlıkla Elbistan doğumlu olarak değerlendirildiği tespit edilmiştir.

Bu kayıtlardan ilki, belgede “Halil Rahmi Efendi, 1251 Elbistan doğumlu, Kadızâde Mehmet Namık Efendi'nin oğlu” şeklinde yer almaktadır. Ancak belgenin yeniden okunması ve değerlendirilmesi sonucunda, söz konusu memurun adının gerçekte Hasan Rıza Efendi olduğu ve doğum yerinin Elbistan değil Sivas Vilâyeti olduğu anlaşılmıştır. Diğer belgede ise “Hasan Fehmi Efendi, 1306 Elbistan doğumlu, Elbistan Telgraf Çavuşu Osman Ağa'nın oğlu” şeklinde bir kayıt bulunmakta olup, yapılan incelemede bu memurun doğum yerinin Elbistan değil İlbasan olduğu tespit edilmiştir.

Ayrıca Elbistan doğumlu olarak taranan kırk belge içerisinde, üç memurun doğum yerinin Elbistan olmadığı, yalnızca babalarının Elbistanlı olduğu tespit edilmiştir. Söz konusu memurlar şunlardır:

1. İbrahim Tevfik Efendi – 1259 Halep doğumlu olup, Elbistan hanedanından ve Kara Bekir sülalesinden Abdurrezzak Efendi'nin oğludur.
2. Mehmet Nuri Bey – 1269 Cebel-i Bereket doğumlu olup, Elbistan Kaymakamı Cebel-i Bereketli Yeşu Paşa'nın oğludur.
3. Ahmed İzzettin Efendi – 1282 Halep doğumlu olup, Elbistanlı tüccar Ali Ağa'nın oğludur.

Bu üç memur, doğum yerleri Elbistan olmadığı için inceleme kapsamına dâhil edilmemiştir. Sonuç olarak yapılan değerlendirmeler ışığında, Başbakanlık Osmanlı Arşivi'ndeki Sicill-i Ahvâl kayıtları incelendiğinde Elbistan doğumlu memur sayısının kırk değil, otuz beş olduğu tespit edilmiştir.

3.1. Elbistan'da Doğan Memurlar

Yapılan değerlendirmeler sonucunda, aşağıdaki tablolarda Sicill-i Ahvâl kayıtlarında yer alan Elbistan doğumlu memurların listesi sunulmuştur. Sicill-i Ahvâl Defterleri ile bu defterlere ilişkin yayımlanan Nizamnâme'nin üçüncü bölümünün dördüncü maddesinde, terceme-i hâl sahibinin adı, babasının adı, şöhreti, lakabı ile milliyet ve tabiiyet bilgilerinin yazılması

öngörülmektedir. Bu doğrultuda hazırlanan tablolarda memurların adları, doğum tarihleri, baba adları, baba meslekleri ve şöhretlerine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde yer alan Sicill-i Ahvâl kayıtları incelendiğinde, Elbistan doğumlu otuz beş memurun doğum tarihlerinin H. 1237-1306 (M. 1821-1888) yılları arasında değiştiği görülmektedir.

Memurların babalarına ilişkin elde edilen veriler değerlendirildiğinde, yirmi memurun baba mesleğinin tespit edilebildiği, on beş memurun ise baba mesleğine dair herhangi bir bilginin kayıtlarda yer almadığı anlaşılmaktadır. Tespit edilebilen baba meslekleri; Bidayet Mahkemesi Reisi, Mahkeme-i İstinâf Ceza Reisi, ulemâ, ziraat (2), tüccar (3), Düyûn-ı Umûmiyye memuru, Asâkir-i Şâhâne yüzbaşısı (2), çavuş, nüvvâb, ilmiye, sipahi mülâzımı, müderris ve redif mülâzımı şeklinde kaydedilmiştir. Sicill-i Ahvâl kayıtlarında, babalardan çoğunlukla "Efendi" veya "Ağa" unvanlarıyla bahsedildiği görülmektedir.

Yapılan incelemede, Elbistan doğumlu memurlar arasında Müslim-gayrimüslim ayrımına dayalı herhangi bir tasnif yapılmadığı görülmektedir. Bunun yanı sıra bazı memurların Zincirkıranzâde, Yemli hazâde, Kara Ali Beyzâde, Uğurluzâde, Debdebezâde, Sinanzâde, Sultanzâde, Karabekirzâde ve Saçaklızâde gibi Elbistan'ın önde gelen ailelerine mensup oldukları anlaşılmaktadır.

Tablo 3.1. Elbistan'da Doğan Memurlar

Memurun Adı	D. Tarihi (H.)	Baba Adı	Baba Mesleği	Şöhretleri
1 Ahmet Efendi (Seyyid)	1279	Ali Rıza	Bidayet mahkemesi Riyaseti	Seyyid
2 Ahmet Hamdi Efendi	1274	İbrahim	Ulemâ	Zincirkıranzâde
3 Ali Avni Efendi	1298	Mustafa	Ziraat	
4 Ali Nuri Efendi	1278	Hacı Ahmet	Ağa	
5 Ali Rıza Efendi	1237	Hacı Mustafa Efendi	Ulemâ	Yemli hazâde
6 Ali Rıza Efendi	1282	Hacı Şakir Ağa	Tüccar	

Tablo 3.1.'den Devam

7	Ali Rıza Efendi	1295	Mehmet Fehmi Efendi	Duyun-ı umûmî memuru	Kara Ali Beyzâde
8	Ali Rıza Efendi	1299	Hacı Kazım Efendi	Asâkir-i Şâhâne Yüzbaşı	
9	Arslan Efendi	1303	Abdullah	Çavuş	
10	Hasan Fehmi Efendi	1253	Ali Rıza	Mahkeme-i İstinâf Ceza Reisi	Yemli hazâde
11	Hasan Tahsin Efendi	1278	Abdullah Durmuş	Tüccar	Uğurluzâde
12	Hüseyin Naci Efendi	1289	Hasan		
13	İshak Hakki Efendi	1269	Hüseyin Hilmi		Debdebezâde
14	İshak Hakki Efendi	1269	Hüseyin Hilmi	Nüvvab	Debdebezâde
15	İshak Hakki Efendi	1269	Hüseyin Hilmi	Nüvvab	Debdebezâde
16	Mahmut Nedim Bey	1298	Hacı Beyzâde İsmail		
17	Mehmed Durdu Efendi	1285	Mehmet	Tüccar	
18	Mehmed Fevzi Efendi	1279	Ali		Sinanzâde
19	Mehmed Nuri Efendi	1260	Mustafa		

Tablo 3.1.'den Devam

20	Mehmed Rıza Efendi	1297	Ali Rıza		
21	Mehmed Şerif Efendi	1297	Mehmet Sakıb	İlmiye	
22	Mehmed Şevki Efendi	1305	Osman Hilmi	Asâkir-i Şâhâne Yüzbaşı	
23	Mehmet Şükrü Efendi	1276	Halil Ağa	Ziraat	
24	Mehmet Tevfik Efendi	1288	Ali rıza		Sultanzâde
25	Mevlûd Rasih Efendi	1277	Abdullah Durmuş		Uğurluzâde
26	Mustafa Efendi	1275	Ahmet		
27	Mustafa Efendi	1302	İbrahim		
28	Mustafa Fevzi Efendi	1276	Hüseyin	Sipahi Mülâzımı	
29	Mustafa Sabri Efendi	1286	Hacı Süleyman	Müderris	
30	Mustafa Sıdkı Efendi	1292	Mehmet		Uğurluzâde
31	Mustafa Şevki Efendi	1257	Hacı Mehmet		Karabekirzâde
32	Osman Nuri Efendi	1278	Mehmet Hilmi		
33	Ömer Lütfü Efendi	1303	Osman Hilmi	Redif Mülâzımı	Saçaklızâde
34	Süleyman Asım Bey	1263	Nurettin Beyzâde Celalettin		
35	Yusuf Zeki Efendi	1305	Rasim Ağa		

3.2. Elbistan’da Doğan Memurların Eğitim Durumları

Sicill-i Ahvâl kayıtlarında, Elbistan doğumlu devlet memurlarının aldıkları eğitimler, devam ettikleri okullar ve bildikleri dillere ilişkin bilgilere de yer verilmektedir. Sicill-i Ahvâl kayıtlarına ilişkin yayımlanan nizamnâmenin üçüncü bölümünün altıncı maddesinde, memurların hangi memleket veya mekteplerde, kimlerden ilim, fen, sanat ve dil tahsil ettikleri; bu alanlarda hangi seviyeye kadar ilerledikleri; diploma veya icâzet alıp almadıkları ile hangi dilleri okuyup yazabildiklerinin açık biçimde belirtilmesi istenmektedir.

Bu doğrultuda hazırlanan aşağıdaki tabloda söz konusu bilgiler ayrıntılı olarak gösterilmiştir. Tablodaki veriler incelendiğinde, memurların büyük bir kısmının eğitimlerini Elbistan’da aldıkları, bir bölümünün ise farklı vilâyetlerde öğrenim gördükleri anlaşılmaktadır. Genel olarak memurların ilk eğitimlerini sıbyân mektebi, rüşdîye mektebi, ibtidâî mektep ve i’âdî mekteplerinde aldıkları görülmektedir. Bunun yanı sıra bir memurun Dârü’l-Muallimîn-i İbtidâî ve Dârü’l-Muallimîn-i Rüşdî mekteplerinde eğitim aldığı tespit edilmiştir. Bazı memurların medreselerde öğrenim gördükleri, ayrıca müderrislerden özel ders alanların da bulunduğu kaydedilmektedir. Bununla birlikte Mekteb-i Hukuk-ı Şâhâne’de eğitim almış memurların varlığı da dikkat çekmektedir.

Sicill-i Ahvâl kayıtlarında, memurların mezun oldukları mektep veya medreseleri tamamladıklarını ifade etmek amacıyla “şehâdet-nâme almıştır”, “icâzet-nâme almıştır”, “bir kıt’a şehâdet-nâme almıştır”, “iki kıt’a şehâdet-nâme almıştır”, “tedrîs etmiştir”, “neş’et etmiştir” ve “ahz etmiştir” gibi çeşitli ibareler kullanılmaktadır. Ayrıca bazı kayıtlarda memurların mezuniyet derecelerini belirtmek üzere “âliyyü’l-a’lâ derece”, “a’lâ derece” ve “vasat derece” gibi nitelendirmelere de yer verilmiştir.

Bu verilere göre, a’lâ derecede mezun olan beş, âliyyü’l-a’lâ derecede mezun olan altı ve vasat derecede mezun olan bir memur bulunmaktadır. Şehâdet-nâme aldığı belirtilen memur sayısı beş iken, şehâdet-nâme alamadığı kaydedilen memur sayısı dördür. Toplam beş memurun icâzet-nâme aldığı, bir memurun ise âlâ-yı sâni derecesinde şehâdet-nâme sahibi olduğu tespit edilmiştir.

Memurların eğitim kayıtlarından sonra bildikleri dillere ilişkin bilgiler de sicillere kaydedilmiştir. Dil bilgisi için “okur”, “yazar”, “okur-yazar”, “âşinâdır”, “tekellüm eder (konuşur)”²⁸, “kitâbet eder (yazar)”²⁹, “tefehüm eder (anlar)”³⁰, “tedrîs eder (ders verir)”³¹ gibi ifadeler kullanılmıştır. İncelenen 35 memurdan yalnızca 3’ünün dil bilgisine ulaşamamıştır. Kayıtlara göre memurlar arasında Türkçe bilen 30, Arapça bilen 20, Farsça bilen 14, Fransızca bilen 2, Kürtçe bilen 1, Çerkezce bilen 1 ve Arnavutça bilen 1 kişi bulunmaktadır. Memurlardan Mehmet Şerif Efendi (H. 1297), diğer memurlardan farklı olarak

²⁸ Parlatur, *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, 974.

²⁹ Parlatur, *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, 912.

³⁰ Parlatur, *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, 445.

³¹ Parlatur, *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, 1316.

Farsça diline yalnızca âşinâ olmakla kalmamış, aynı zamanda bu dilde tedrîs (ders) de vermiştir.

İncelenen memurlar arasında eser yazan bir kişi bulunmaktadır. Bu memur, Mevlüd Rasih Efendi olup eserleri şunlardır:

1. Ravza-ı Ahlâk
2. Sual ve Cevaplı Kavâidi Osmaniye
3. Tatbikatlı Hülâsâtü'n-Nahiv
4. Baytariye
5. Mantık

Bu eserlerin bir kısmı neşredilmiş, bir kısmı ise yayımlanmamış durumdadır.³²

Tablo 3.2. Elbistan'da Doğan Memurların Eğitim Durumları

Memurun Adı	Okuduğu okullar	Bildiği veya Aşına Olduğu Diller
1 Ahmet Efendi	Sıbyân Mektebi Rüşdîye Mektebi	Arapça (tekellüm ve kitâbet) Türkçe (tekellüm ve kitâbet) Farsça (aşına)
2 Ahmet Hamdi Efendi	Medâris Cevâmî' Şerif	Arapça (okur- yazar) Türkçe(okur-yazar)
3 Ali Avni Efendi	Dârü'l- Muallim İbtidâî Dârü'l- Muallim Rüşdî	Arapça(okur-yazar) Farsça (okur-yazar) Fransızca(okur-yazar)

³² Resul Köse, "Osmanlı Devleti'nin Son Döneminde Maraşlı Bürokratlar," *Uluslararası Osmanlı Döneminde Maraş Sempozyumu* (4-6 Ekim 2012), ed. Cevdet Kabakçı ve Serdar Yakar (Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü, 2013), 228.

Tablo 3.2.'den Devam

4	Ali Nuri Efendi	Sıbyân Mektebi Rüşdîye Mektebi	Arapça (tekellüm) Türkçe(okur-yazar)
5	Ali Rıza Efendi	Sıbyân Mektebi Müftü Ömer Hulusi Efendiden ders almıştır.	Arapça (tekellüm) Türkçe(kitâbet)
6	Ali Rıza Efendi	Sıbyân Mektebi Rüşdîye Mektebi	Türkçe (okur-yazar)
7	Ali Rıza Efendi	Elbistan Mekteb-i Rüşdî Der-saadet ve Kastamonu Mekteb-i İ'dâdî Mekteb-i Hukuku Osmani	Arapça (âşinâ) Türkçe (kitâbet) Farsça(âşinâ) Kürtçe(âşinâ)
8	Ali Rıza Efendi	Sıbyân Mektebi Maraş Sancağı Mekteb-i Rüşdî	Türkçe (okur-yazar) Fransızca(okur-yazar)
9	Arslan Efendi	Rüşdîye Mektebi Medrese	Türkçe (tekellüm ve kitâbet) Çerkezce (tekellüm)
10	Hasan Fehmi Efendi	Sıbyân Mektebi Müderris Abdullah Efendi'nin medresesinde ders görmüş	Türkçe (okur-yazar) Arapça (tekellüm)
11	Hasan Tahsin Efendi	Elbistan İbtidâî Mektebi Elbistan Rüşdî Mektebi	Arapça (tekellüm ve kitâbet) Farsça (tekellüm ve kitâbet) Türkçe (tekellüm ve kitâbet)

Tablo 3.2.'den Devam

12	Hüseyin Naci Efendi	Sıbyân Mektebi Elbistan Mektebi Rüşdî	Türkçe (okur- yazar)
13	İshak Hakkı Efendi	Sıbyân Mektebi	Arapça (âşinâ) Farsça (âşinâ) Türkçe (tekellüm)
14	İshak Hakkı Efendi	Sıbyân Mektebi	Arapça (âşinâ) Farsça (âşinâ) Türkçe (tekellüm)
15	İshak Hakkı Efendi	Sıbyân Mektebi	Arapça(âşinâ) Farsça (âşinâ) Türkçe (tekellüm)
16	Mahmut Nedim Bey	Mekteb-i İbtidâî Mekteb-i Rüşdî	Arapça (tekellüm ve kitâbet) Türkçe (tekellüm ve kitâbet) Farsça (tefehüm)
17	Mehmet Durdu Efendi	Mekteb-i İbtidâî Mekteb-i Rüşdî	Arapça (okur- yazar) Türkçe (okur- yazar)
18	Mehmet Fevzi Efendi	Mekteb-i İbtidâî Medrese	Arapça (tekellüm ve kitâbet) Türkçe (tekellüm ve kitâbet)

Tablo 3.2.'den Devam

19	Mehmet Nuri Efendi	Sıbyân Mektebi Kilis Medresesi Kayseri Medresesi Der-saadet Fatih Medresesi	Türkçe (kitâbet) Arapça (âşinâ) Farsça (âşinâ)
20	Mehmet Rıza Efendi	Sıbyân Mektebi Mekteb-i Rüşdî	Türkçe (okur-yazar)
21	Mehmet Şerif Efendi	Mekteb-i İbtidâî Mekteb-i Rüşdî	Arapça (tedrîs ve âşinâ) Türkçe (tekellüm) Farsça (tedrîs ve âşinâ)
22	Mehmet Şevki Efendi	Sıbyân Mektebi Urfa Mekteb-i Rüşdî	Arapça (okur-yazar) Türkçe (okur-yazar) Farsça (okur-yazar)
23	Mehmet Şükrü Efendi	Ulûm-ı Âliyye ve Nakliye-î Tahsil	
24	Mehmet Tevfik Efendi	Sıbyân Mektebi Mekteb-i Rüşdî Mekteb-i Hukuk-u Şâhâne Fatih Cami Dersiamı Gümülcineli Ali Rıza Efendi Ders almış	Arapça (okur-yazar ve tekellüm) Türkçe (okur-yazar ve tekellüm) Farsça (âşinâ)

Tablo 3.2.'den Devam

25	Mevlûd Rasih Efendi	Mekteb-i İbtidâî Mekteb-i Rüşdî	Arapça (tekellüm ve kitâbet) Türkçe (tekellüm ve kitâbet) Farsça (tekellüm ve kitâbet)
26	Mustafa Efendi	Sıbyân Mektebi Mekteb-i Rüşdî	Türkçe (kitâbet)
27	Mustafa Efendi	Mekteb-i Rüşdî	
28	Mustafa Fevzi Efendi	Sıbyân Mektebi Mekteb-i Rüşdî	Türkçe (okur- yazar)
29	Mustafa Sabri Efendi	Sıbyân Mektebi Elbistan Mekteb-i Rüşdî	Türkçe (okur- yazar)
30	Mustafa Sıtkı Efendi	Mekteb-i İbtidâî Der-saadet Fatih Dersiamlarından İdris Efendiden Ders Almıştır. Mekteb-i Hukuk-u Şâhâne	Türkçe (kitâbet)
31	Mustafa Şevki Efendi	Elbistan Mektebi Elbistan Medreseleri	Arapça (okur ve tekellüm) Türkçe (okur-yazar) Farsça (okur)
32	Osman Nuri Efendi	Sıbyân Mektebi Elbistan Mekteb-i Rüşdî	Türkçe (kitâbet)

Tablo 3.2.'den Devam

33	Ömer Lütfü Efendi	Halep Mekteb-i İ'dâdî	
34	Süleyman Asım Bey	Mekteb-i Mülkiyye-i Şâhâne	Türkçe (kitâbet) Arnavutça (tekellüm)
35	Yusuf Zeki Efendi	Mekteb-i Rüşdî	

3.3. Elbistan'da Doğan Memurların Yaptıkları Görevler

Sicill-i Ahvâl kayıtlarında elde edilen en önemli bilgilerden biri, memurların göreve başlama tarihleri, görev yaptıkları yerler ve aldıkları maaşlara ilişkin verilerdir. Sicill-i Ahvâl kayıtlarına dair yayımlanan nizamnâmenin üçüncü bölümünün dokuzuncu maddesinde, memurun devlet hizmetine giriş tarihi, yaşı, göreve giriş şekli (kadrolu veya stajyer), görev yaptığı yerler ile aldığı maaş ve ücretlerin kayıt altına alınması gerektiği açıkça belirtilmektedir.

Memurların görevlerini layıkıyla yerine getirmeleri hâlinde, terceme-i hâllerinde “îfâ-yı hüsn-i hizmet”, “memuriyet-i îfâ-yı muktedir” ve “umur-ı memuresinden dolayı müttehim olmamıştır” gibi ifadelerle yer verildiği görülmektedir.

Sicil kayıtları incelendiğinde, Elbistan doğumlu memurların farklı meslek gruplarında görev yaptıkları anlaşılmaktadır. Bazı memurların göreve mülâzemet (stajyerlik) yoluyla başladıkları ve daha sonra çeşitli kademelerde yükseldikleri tespit edilmiştir. Görev dağılımına göre:

- İdari alan: Kaymakamlık görevinde 12 memur,
- Telgraf ve posta hizmetlerinde 7 memur,
- Mahkeme görevlerinde 18 memur,
- Eğitim alanında öğretmenlik ve muallimlikte 5 memur,
- Maliye, muhasebe ve vergi işlerinde 10 memur,
- Tahrirât (yazı işleri) görevlerinde 14 memur,
- Emniyet alanında polislikte 2 memur,
- Aşar, ağnam ve duhan memurluğunda 7 memur,
- Mutasarrıflık veya vekalet görevlerinde 4 memur,
- Meclis veya daire idarelerinde 6 memur görev yapmıştır.

Bu listeye göre, toplam otuz beş Elbistan doğumlu memurun devlet hizmetinde çeşitli görevlerde bulunduğu anlaşılmaktadır. Özellikle mahkeme görevleri ve tahrirât işleri gibi alanlarda görülen yoğunlaşma, memurların üstlendikleri görevler ve sahip oldukları meslekî yetkinlikler açısından dikkat çekici bir görünüm arz etmektedir.

Tablo 3.3. Elbistan’da Doğan Memurların Yaptıkları Görevler

Memurun Adı	Yaptığı Görevler
1	Ahmet Efendi Memuriyet Komisyonu İntisab-ı Memuriyet Komisyonu Müdürlüğü Hüdavendigar Mektûbî Kalemi Sivas Mektûbî Kalemi Koçkiri Kazası Bidâyet Mahkemesi İkinci Kitabeti Merkez Bidâyet Müdde-i Umûmî Muâvinliği Kalemi Halep Vilâyeti Meclis İdare Kalemi Halep Vilâyeti Mektûbî Kalemi Msevvidliği Vilâyet Gazetesi Muharrirliği Urfa Sancağı Tahrîrât Müdüriyeti Maraş Sancağı Tahrîrât Müdüriyeti Halep Vilâyeti Mektûbî Kalemi Mümeyyizliği Koçkiri Kazası Bidâyet Mahkemesi İkinci Kitabeti Halep Vilâyeti Mektûbî Kalemi Mdrriyeti Urfa Sacağı Tahrîrât Müdüriyeti Maraş Sancağı Tahrîrât Müdüriyeti Urfa Mektûbî Kalemi Mdrriyeti Halep Vilâyeti Mektûbî Kalemi Mümeyyizliği Cebel-i Sem’an Kaymakamlığı Mümeyyizliği Salhne Ağnam Memuriyeti Salhne Deve Memuriyeti Urfa Sancağı İhale-i Åşar Memuriyeti

Tablo 3.3.'den Devam

2	Ahmet Hamdi Efendi	Gelibolu Sancağı Âşar İdaresi Mü'şir Memurluğu (Mülâzamet) ... Karesi Mü'şir Memurluğu Halep Silk-i Celil-i Askeriye Tabur Kâtibi Muâvini Zor Sancağı Muhasebe Kalemi Yevmiye Mukayyitliği Maraş Düyûn-u Umûmiye Memurluğu
3	Ali Avni Efendi	Cebel-i Bereket Sancağı Bidâyet Mahkemesi Âzâlığı Cebel-i Bereket Sancağı Bidâyet Mahkemesi Riyâseti Vekâleti
4	Ali Nuri Efendi	Elbistan Kazası Mal ve Tahrîrât Bidâyet Mahkemesi Kalemligi Birecik Kazası Bidâyet Mahkemesi İkinci Kitabeti Akka Sancağı Bidâyet Mahkemesi Aza Mülazımlığı Söğüt Kazası Bidâyet Mahkemesi Birinci Kitabeti Üsküdar Bidâyet Mahkemesi Zabıta Kitabetine

Tablo 3.3.'den Devam

5	Ali Rıza Efendi	Ayvacık Kazası Niyâbeti Hama Sancağı Niyâbeti Malatya Sancağı Niyâbeti İç ili Sancağı Niyâbeti Meksini Sancağı Niyâbeti Kerkük Sancağı Meclis Temyiz Riyâseti Musul Sancağı Meclis Temyiz Riyâseti Antalya Deva-i Meclisi Riyâseti Hüdavendigâr Vilâyeti Mahkeme-i İstînaf Ceza Dairesi Riyâseti Sivas Vilâyeti Mahkeme-i İstînaf Ceza Dairesi Riyâseti Adana Niyâbeti Çelebi Medresesi Müderrisliği Süleymaniye Memuriyeti İzmir Mevleviyeti Pâyesi
6	Ali Rıza Efendi	Elbistan Kazası Bidâyet Mahkemesi Kalemi (Mülâzemet) Halep Muvakkat Ânam Kol Muharrirliği Halep Vilâyeti Adliye İstînaf Hukuk İcra Kalemi İskenderun Kazası Bidâyet Mahkemesi İkinci Kitabeti Gemlik Kazası Âşar Kitabeti
7	Ali Rıza Efendi	Dahili Nezareti Evrak Kalemi (Mülâzemet) Mektûbi Kalemi Hulefâlığı Evrak Kalemi Dosya Memuriyetine Ayıntab Kazası Bidâyet Mahkemesi Müdde-î Umûmî Muâvinliği

Tablo 3.3.'den Devam

8	Ali Rıza Efendi	Elbistan Kazası Telgraf-hâne (Mülâzemetle) Kadıköy Telgraf-hâne (Mülâzemetle) Selanik Vilâyeti Telgraf ve Posta Merkezi Muhasebe Memuriyeti
9	Arslan Efendi	Halep Vilâyeti Polis Memurluğu Halep Vilâyeti Polis Komiser Muâvinliği
10	Hasan Fehmi Efendi	Bâzı Vilâyetlerde mülâzemetle hizmet kitabeti Yenişehir Kazası Duhan memuriyeti Zemar Kazası Mal Müdürlüğü Hayz (Hais) Müdürlüğü Hudeyde Tezkire-i Kaydiye Memurluğu Eğri Göz Nahiyesi Müdürlüğü Gökçe Dağ Nahiyesi Müdürlüğü Domanıç Nahiyesi Müdürlüğü İnönü Nâhiyesi Müdürlüğü Karahisarı Sahip Şeyhlü Sancağı Nâhiyesi Müdürlüğü
11	Hasan Tahsin Efendi	Yedi kule Ermeni Mektebi Lisani Osmanî Muallimliği Çiçek Pazarı Mekteb-i Rüşdî Farisi Dersleri Muallimliği Kaptan Paşa Mektebi Farisi Dersleri Muallimliği Beyazıt Mektebi Farisi Dersleri Muallimliği Mekatib-i İbtidâî Müfettişliği Mekatib-i Rüşdîye Müfettişliği Yedi Kule Ermeni Mektebi Müdür Muavinliği Daârü'l- Muallimin Müdürlüğü Mekteb-i Edebiyye Mekteb-i Fen Arabi ve Lisani Osmanî Muavinliği

Tablo 3.3.'den Devam

12	Hüseyin Naci Efendi	Basra Vilâyeti Telgraf ve Posta Merkezi Muhabere Muavinliği
13	İshak Hakkı Efendi	Muş Sancağı Tahrîrât Kalemi Mübeyyizliği Hazîne-i Celile Masarifât-ı Umûmiye Muhasebesi Mardin Sancağı Tahrîrât Kalemi Mardin Sancağı Tahrîrât Kalemi Mübeyyizliği Elbistan Kazası Deâvî Kitabetine Memur Dersim vilâyeti Meclis idare Baş Kitabeti Dersim vilâyeti Meclis idare Baş Kitabeti Müstahdem
14	İshak Hakkı Efendi	Muş Sancağı Tahrîrât Kalemi Maliye Nezareti Masarifât-ı Umûmiye Muhasebesi Memurluğu Mardin Sancağı Tahrîrât Kalemi (Mülâzemet) Dersim Vilâyeti Meclis İdaresi Baş Kitabeti Mazgirt Sancağı Tahrîrât Müdürlüğü Hısn-ı Mansur Kazası Kaymakamlığı Akça Dağ Kaymakamlığı Zaho Kaymakamlığı Vekaleti Andırın Kaymakamlığı Vekaleti Kelkit Kazası Kaymakamlığı Besni Kaymakamlığı Mazgirt Kaymakamlığı Kurna Kazası Kaymakamlığı Sûkuşsuyuh Kazası Kaymakamlığı Su Şehri Kazası Kaymakamlığı Kozan Kazası Kaymakamlığı

Tablo 3.3.'den Devam

15	İshak Hakkı Efendi	Muş Sancağı Tahrîrât Kalemi Maliye Nezareti Masarifât-ı Umûmiye Muhasebesi Memurluğu Mardin Sancağı Tahrîrât Kalemi (Mülâzemet) Dersim Vilâyeti Meclis İdaresi Baş Kitabeti Mazgirt Sancağı Tahrîrât Müdürlüğü Hısn-ı Mansur Kazası Kaymakamlığı Akça Dağ Kaymakamlığı Zaho Kaymakamlığı Vekaleti Andırın Kaymakamlığı Vekaleti Kelkit Kazası Kaymakamlığı Besni Kaymakamlığı Mazgirt Kaymakamlığı Kurna Kazası Kaymakamlığı Sûkuşsuyuh Kazası Kaymakamlığı Su Şehri Kazası Kaymakamlığı Kozan Kazası Kaymakamlığı
16	Mahmut Nedim Bey	Zor Tahîrât Kalemi (Mülâzemet) Zor Tahîrât Kalemi Mümeyyizliği Ebu Kemal Kazası Ağnam Kitabeti Deyir Kazası Çöl Ciheti Ağnam Kitabeti Halep Tüccar Ağnam Kitabeti Zor Mutasarrıflığı

Tablo 3.3.'den Devam

17	Mehmet Durdu Efendi	Elbistan Kazası Tahrîrât ve Mal Kalemi (Mülâzemet) Silk-i Celil-i Askeriye İdhâl ve Tedricen Çavuşluk Mamuratül Aziz Vilâyeti Muhasebe Kalemi (Mülâzemet) Ağın Nahiyesi Vergi Kitabeti
18	Mehmet Fevzi Efendi	Edirne Müderrisliği Sayda Kazası Niyâbeti Hınıs Kazası Niyâbeti
19	Mehmet Nuri Efendi	Hama Mekteb-i Rüşdî Muallimliği Mekteb-i İ'dâdî Arapça ve Farsça Muallimliği Tarabya Mekteb-i Rüşdî Muallimliği Bingazi Mekteb-i Rüşdî Muallimliği
20	Mehmet Rıza Efendi	Halep Vilâyeti Telgraf-hânesi (Mülâzemet) Drama Telgraf ve Posta Merkezi Kitabeti Manastır Vilâyeti Telgraf ve Posta Merkezi Posta Memurluğu
21	Mehmet Şerif Efendi	Çar Sancak Kazası Mahkemeyi Şeriye Kitabeti Malatya Sancağı Bidâyet Mahkemesi Mukavelat Muharrirliği Refâkati Kuyucak Nâhiyesi Müdürlüğü
22	Mehmet Şevki Efendi	Kudsü Şerif Telgraf ve Posta Merkezi Muhasebe Memurluğu Refâkati (Mülâzemet)
23	Mehmet Şükrü Efendi	Elbistan Kazası Mukâvelat Muharrirliği Elbistan Ziraat Bankası Sandığı Muhasebe Kitabeti Refâkati

Tablo 3.3.'den Devam

24	Mehmet Tevfik Efendi	İskeçe Kazası Bidâyet Mahkemesi Ceza Dairesi Riyâseti Polis Merkezi Memuriyeti Polis Müdüriyeti
25	Mevlûd Rasih Efendi	Mekteb-i Rüşdî Müfettişliği Mekteb-i Hususiye Müfettişliği Mekteb-i İbtidâî Baş Kitabeti Mekteb-i İ'dâdî Kavâid Muallimliği Feyziye Mekteb-i Komisyon Azalığı Mekteb-i İbtidâî Müdürlüğü Vekaleti Mekâtibî Şâkirdât-ı Komisyon Âzâlığı Mekâtibî Vakfiye Islahat Komisyonu Dârü'l-Muallimîn Belâgat-ı Osmaniye Muallimliği Tetkik-i Muallifât Heyeti Âzâlığı Dar'üş-şafaka Müdürlüğü Teftişi Mekâtib Heyeti Riyâseti Dar'ül-hayr Tahkik Komisyonu Riyâseti Program Komisyonu Âzâlığı
26	Mustafa Efendi	Elbistan Âşar Kol Muharrirliği Elbistan Duhan Tahrîr Kitabeti Pazarcık Bidâyet Mahkemesi İkinci Kitabeti Elbistan Bidâyet Mahkemesi İkinci Kitabeti
27	Mustafa Efendi	Trablusşam Ziraat Bankası Memur Refâkati Trablusşam Mutasarrıflığı Vekaleti

Tablo 3.3.'den Devam

28	Mustafa Fevzi Efendi	Elbistan Kasabası Bidâyet Mahkemesi İkinci Kitabeti Elbistan Kasabası Bidâyet Mahkemesi Müstantık Muavinliği Elbistan Kasabası Âşar Baş Kitabeti Andırın Kazası Âşar Baş Kitabeti Maraş Sancağı Bidâyet Mahkemesi İcra Memurluğu Ayıntab Kazası Bidâyet Mahkemesi Baş Kitabeti Elbistan Kazası Maliye Müdürlüğü Zeytün Kazası Maliye Müdürlüğü Andırın Kazası Maliye Müdürlüğü Elbistan Kasabası Vergi Kitabeti Andırın Kazası Vergi Kitabeti Mamuratül Aziz Vilâyeti Muhasebe Mümeyyizliği Malatya Sancağı Muhasebe Kalemi
29	Mustafa Sabri Efendi	Elbistan Telgraf-hânesi Vekaleti (Mülâzemet) Maraş Telgraf Merkezi Müdürlüğü Vekaleti Maraş Telgraf ve Posta Muhabere Memurîyeti Akça Dağ Telgraf ve Posta Merkezi Müdürlüğü Halep Vilâyeti Telgraf ve Posta Merkezi Müdürlüğü Adana Vilâyeti Telgraf ve Posta Merkezi Müdürlüğü Osmaniye Vilâyeti Telgraf ve Posta Merkezi Müdürlüğü

Tablo 3.3.'den Devam

30	Mustafa Sıtkı Efendi	Cizre-i Ergene Kazası Bidâyet Mahkemesi Müdde-i Umumi Muavinliği Ohri Kazası Bidâyet Mahkemesi Müdde-i Umumi Muavinliği Akça Hisar Kazası Bidâyet Mahkemesi Müdde-i Umumi Muavinliği İskilip Kazası Bidâyet Mahkemesi Ceza Dairesi Riyâseti Ceyhan Bidâyet Mahkemesi Riyâseti
31	Mustafa Şevki Efendi	Elbistan Tahrîrât Kalemi Elbistan Meclisi İdaresi Âzâlığı Elbistan Arazi Kitabesi Rakka Kazası Kaymakamlığı Memurluğu Albu-Kemal Kazası Kaymakamlığı Karapınar Kaymakamlığı Bozkır Kazası Kaymakamlığı Kuruçay Kazası Kaymakamlığı Nusaybin Kazası Kaymakamlığı Pah Kazası Kaymakamlığı Çar Sancak Kaymakamlığı Memurluğu Diyarbakır Vilâyeti Mülhâkâtı Cizre Kazası Kaymakamlığı Yemen Vilâyetinde Cebel-i Reyne Kazası Kaymakamlığı

Tablo 3.3.'den Devam

32	Osman Nuri Efendi	Elbistan Âşar Dairesi (Mülâzemet) Zor Sancağı Meclis İdaresi Mukayyitliği Elbistan Kazası Bidâyet Mahkemesi Müstantik Muavinliği Zeytin Kasabası Bidâyet Mahkemesi Birinci Kitabeti Elbistan Kazası Bidâyet Mahkemesi İkinci Kitabeti
33	Ömer Lütfü Efendi	Halep Bidâyeti Hukuk Mahkemesi (Mülâzemet) Hadım Kazası Ziraat Bankası Sandığı Memur Refâkati
34	Süleyman Asım Bey	Hayrabolu Kazası Kaymakamlığı Memurluğu İstarova Kazası Kaymakamlığı Sarı şaban Kazası Kaymakamlığı Leş Kazası kaymakamlığı Akça Hisar Kazası Kaymakamlığı Peklin Kazası Kaymakamlığı
35	Yusuf Zeki Efendi	Elbistan Ziraat Bankası Sandığı (Mülâzemet) Elbistan Ziraat Bankası Sandığı Odacılık Umûr-ı Tahrirîye Elbistan Ziraat Bankası Sandığı Muhasebe Kitabeti Elbistan Ziraat Bankası Sandığı Memur Refâkati

3.4. Elbistan’da Doğan Memurların Aldıkları Rütbe, Nişan, Madalyalar

Rütbe, devlet görevlilerine verilen şeref ve itibar derecesini ifade etmektedir. Bu kavram, devlet memurları ile halktan bazı kişilere verilen pâyve ve unvanlar için kullanılan bir tabirdir. Osmanlı Devleti’nde rütbe uygulaması ilk olarak Yeniçeri teşkilatı bünyesinde ortaya çıkmış, daha sonra mülkiye ve ulemâ sınıfına da intikal etmiştir. 1834 yılında gerçekleştirilen bir düzenleme ile ulâ (birinci), sâni (ikinci), sâlîs (üçüncü) ve râbî (dördüncü) olmak üzere dört sınıf rütbe oluşturulmuştur.³³

Nişan, devlet tarafından hizmeti takdir etmek ve ödüllendirmek amacıyla kişilere verilen, genellikle göğse takılan resmî bir alâmeti ifade etmektedir. Osmanlı Devleti’nde memurlara nişan verilmesine ilk kez II. Mahmud döneminde rastlanmaktadır. Bu dönemde ihdas edilen ilk nişanlar ulâ, sâni, sâlîs ve râbî olmak üzere dört dereceli olup mücevherli olarak hazırlanmıştır.³⁴

Mecidî Nişanı, Osmanlı Devleti’nde verilen nişanlardan biridir; halk arasında “Mecidiye Nişanı” adıyla da anılır. Mecidî Nişanı, adını Sultan Abdülmecid’e nispetle almıştır. Bu nişan; ulâ (birinci), sâni (ikinci), sâlîs (üçüncü), râbî (dördüncü) ve beşinci olmak üzere beş rütbeden oluşur. Devlete iyi hizmette bulunan memurlara bir ödül ve takdir nişanesi olarak verilmiştir.³⁵

Sicill-i Ahvâl kayıtlarına göre Elbistan doğumlu memurlar arasında, görevlerinde üstün başarı göstererek rütbe veya nişan ile taltif edilenler bulunmaktadır. Bu kapsamda tespit edilen veriler aşağıda sunulmuştur:

- Mecidî Nişanı alan memur sayısı: 3
- Rütbe alan memur sayısı: 5

Rütbelere ve nişanlar, memurların başarılarına ve görevlerindeki performanslarına göre derecelerine ayrılmıştır.

Tablo 3.4. Elbistan’da Doğan Memurların Aldıkları Rütbe, Nişan, Madalyalar

Memurun Adı		Aldığı Rütbe, Nişan, Madalya
1	Ahmet Efendi (H. 1279)	Rütbe-i Sâlise Beşinci Rütbeden Mecîdi Nişanı Zîşânı
2	Ali Rıza Efendi (H. 1295)	Rütbe-i Râbî’â

³³ Özger, *Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Osmanlı Bürokrasisinde Yozgatlı Devlet Adamları*, 66.

³⁴ Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, c. 2, 694.

³⁵ Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, c. 2, 428.

Tablo 3.4.'den Devam

3	İshak Hakkı Efendi (H. 1269)	Rütbe-i Sâlise Rütbe-i Râbî'a Sınıf-ı Sânisî
4	Mevlûd Rasih Efendi 81277)	Rütbe-i Sâlise Dördüncü Rütbeden Mecîdi Nişanı Zîşânı Rütbe-i Sâniye Sınıfı Sânisî İkinci Rütbeden Mecîdi Nişanı Zîşânı
5	Mustafa Sabri Efendi (1286)	Dördüncü Rütbeden Mecîdi Nişanı Âliyye Osmaniye
6	Mustafa Şevki Efendi (1257)	Rütbe-i Sâlise

4. BÖLÜM

SİCİL-İ AHVÂL KAYITLARINA GÖRE ELBİSTAN DOĞUMLU DEVLET MEMURLARI

4.1. Ahmet Efendi (H.1279)

Seyyid Ahmet Efendi Halep vilâyeti bidâyet mahkemesi riyasetinden mütekâid faziletli Ali Rıza Efendi'nin mahdûmudur. Bin iki yüz yetmiş dokuz sene-i hicriyesinde seneyi mâliye 1278 Elbistan'da tevellüt eylediği nüfus-u tezkire-i osmâniyyesi sûret-i musaddakasında muharrerdir. Mahalle-i sibyan ve ... rüşdiye mekteplerin de bit'tahsîl 27 Haziran 1297 tarihli ve aliyyülâlâ mertebeli şehâdet-nâme almıştır. Arabi ve Türkçe tekellüm ve kitabet eder. Farisi'ye âşinâ olduğu terceme-i hal varakasında münderiçtir. Mülgâyı intisab-ı memuriyet komisyonuna 14 Haziran 1308 tarih ve dört yüz yirmi dokuz numaralı üçüncü sınıf tahrîrât müdürlüğüne intihâb-nâmesi haizdir. Hüdavendigâr ve Sivas vilâyetleri mektûbî kalemlerine müdâvemetden sonra üç yüz bir senesi safer'inin on yedisinde 5 Kânûn-ı evvel 1299 iki yüz yirmi beş kuruş maâşla Koçkiri kazası bidâyet mahkemesi ikinci kitabetine ta'yîn olmuştur. ... görülen lüzum üzerine merkez bidâyet müdde-i umûmîliği muâvinliği kalemine istihdâm edilerek üç yüz iki senesi Rebi'ül-âhir'inin yirmi dördünde 29 Kânûn-ı sâni 1300 isti'fâen infisâl ile bir müddet Halep Vilâyeti meclis-i idare kalemine devamından sonra da üç yüz üç senesi Cemâziye'l- evvel 'inin dokuzunda 1 Şubat 1301 iki yüz elli kuruş maâşla vilâyet-i müşârün-ileyh mektûbî kalemi müsevvidliğine ta'yîn ve maâşı üç yüz dört senesi Rebi'ül-âhir'inin on sekizinde 1 Kânûn-ı sâni 1302 elli kuruş ve üç yüz beş senesi Rebi'ül-âhir'inin yirmi sekizinde 1 Kânûn-ı sâni 1303 elli kuruşa sene-i merkûme ramazanının ikisinde 1 Mayıs 1304 elli kuruş zam ile dört yüz kuruşa iblâğ edilerek uhdesine üç yüz yedi senesi Receb'inin on üçünde sâlise rütbesi bi't- tevcîh ve mâh'ı mezkûre on beşinde 23 Şubat 1305 maâş beş yüz kuruşa iblâğ ve yirmi birinde 1 Mart 1306 başkaca iki yüz kuruş maâşla vilâyet gazetesi muharrirliği ilâveten memuriyet edilerek üç yüz on senesi Ramazan-ı şerîfinin yirmi altısında 1 Nisan 1309 yüz kuruş ve sene-i mezkûre Zi'l-ka'de'sinin yirmi sekizinde 1 Haziran 1309 yüz kuruş daha zam ile muharrirlik maâşı dört yüz kuruşa bâliğ olmuştur. Üç yüz on bir senesi Muharrem'inin dokuzunda da beşinci rütbeden mecîdi nişân-ı zîşânı ihsan buyrulup ve Rebi'ül-âhir on yedisinde 16 Teşrîn-i evvel 1309 üç yüz on iki senesi Recebinin yirmi yedisine kadar 11 Kânûn-ı sâni 1310 bin iki yüz elli kuruş maâşla Urfa ve sene-i mezkûre Şabanının beşinden 19 Kânûn-ı sâni 1310 Zi'l-hiccesinin dördüne kadar 5 Haziran 1311 bin beş yüz kuruş maâşla Maraş ve üç yüz on üç senesi Muharreminin selhinden 11 Haziran 1311 on dört senesi Recebinin dördüne kadar 27 Teşrîn-i sâni 1312 bin iki yüz elli kuruş maâşla sâniyen Urfa Sancaklarına tahrîrât müdüriyetlerinde bulunup Receb-i şerîfinin on altısında 9 Kânûn-ı evvel 1312 bin iki yüz kuruş maâşla Halep Vilâyeti mektûbî kalemi mûmeyyizliğine tahvîl Şevvâlül-mükerrerinin dokuzunda 1 Mart 1313 öşrü bi't-te'cil maâşı bin seksen kuruşa tenzîl edilmiştir. Vilâyeti müşârün-ileyhâ Valisi Devletli Raif Paşa Hazretleri tarafından muhayyer mülâhaza da mûmâ-ileyh'in memuriyet hatırasında ifâ-yı hüsn-i hizmet ve ibrâz-ı âsârlığına ve istikamet etmekte olduğu tasdik kılınmıştır. Mûmâ-ileyha Koçkiri kazası bidâyet mahkemesi

ikinci kitabetine ve Halep Vilâyeti mektûbî kalemi müdürlüğüyle Urfa ve Maraş ve sâniyen Urfa Sancakları tahrîrât müdürlüklerinde ve vilâyeti müşârün-ileyh mektûbî kalemi müdürlüğüne müddet-i istihdâmına kesb-i maâşat ve zamaim verilen miktar ve tahrîrât ve mezkûr tahrîrât müdüriyyetlerinde hüsn-i hizmet ve berâet-î zimmet adliye nezâret-i celilesinde 17 müdüriyyetlerinde hüsn 1314 tarihli tezkire-i cevabiyesiyle vilâyet-i müşârün-ileyhâ meclis idaresinde 6 Şubat 1312 ve Sivas Vilâyetine 29 Kânûn-ı evvel 1300 Edirne ve Maraş ve Urfa Sancaklarında 12 Kânûn-ı Sâni 1310 ve 12 Haziran 1311, 26 Teşrîn-i sâni 1312 tarihli mazbataları sûret-i musaddakalarında ve rütbe-i sâlîse ile beşinci rütbeden mecîdi nîşanının ruûs ve berâetî hümayunuyla mekteb-i rüşdî şahâdet-nâmesinin ve üçüncü sınıf tahrîrât müdürlüğü intihâb-nâme ve nüfus-u tezkire-i osmâniyesi suret-i musaddakasında bi't-tatbik asl-ı terceme-i hâl varakasıyla hıfz edilmiş ve Halep Vilâyetine mektûbî kalemi mümeyyizliğine tarihi tayin ve miktarı maâşatıyla maaşında miktar te'ciline vilâyeti mezkûr eşinden 26 Kânûn-ı sâni 1314 tarihli tahrîrât dan anlaşılmıştır. 27 Rebi'ü-l evvel 1318 ve 11 Temmuz 1316

Mûmâ-ileyh maâşıyla bin üç yüz yirmi iki senesi Şabanının dördünde "1 Teşrîn-i evvel 1320" bin üç yüz kuruşa iblâğ bin üç yüz yirmi yedi senesi Zi'l- ka'de'sinin güreşinde 1 Teşrîn-i sâni 1325 bin iki yüz kuruşa tenzil edilip zirde muharrer Cebel-i sem'ân kaymakamlığına tahvil cihetiyle sene i mezkûre Zi'l- hiccesinin sekizinde " 8 Kânûn-ı evvel 1325" tahrîrât ı mümeyyizliğine infisâl eylediği ve mezkûr mümeyyizlikte iken merkez vilâyetine salhane ağnam memuriyetinde bulunduğu müddet zarfında üç yüz on beş senesi için iki bin ve üç yüz on altı ve on sekiz seneleri için dört bin ve on dokuz senesi için üç bin dört yüz elli ve üç yüz yirmi bir senesi için üç bin altı yüz ve üç yüz yirmi üç ve yirmi dört seneleri için beş bin ve salhane deve memuriyetinde iken dahi üç yüz on beş ve altı ve sekiz seneleri için iki bin beş yüz ve yirmi bir senesi için iki bin dört yüz ve üç yüz yirmi üç senesi için beş bin kuruşa icrâ" ve maktua ahz eylediği ve "5 Haziran 1322" tarihinden "7 Eylül 1322" tarihine ve " 19 Haziran 1324" tarihinden "23 Ağustos 1324" tarihine kadar iki defa Urfa Sancağı ihale-i âşar memuriyetlerinde bulunup müdde-i noksan için bin beş yüz ve Urfa Sancağı için birinci defada altı bin sekiz yüz ve ikinci defada altı bin beş yüz kuruş ücret maktua' aldığı ve ihale memuriyetlerinde vazifesini kemali adl ve hasenatını iltizâm ederek fazla ihaleye muvaffak olduğu ve hukuku hazînenin hüsn-i muhafazası emrinde ikdâmâtına şayanı takdiri bulunduğu muharrer ve mümeyyizliğine dolayı tevkifâtta zimmet ve ilişiği olmadığı vazifesini hüsn-i ifâya mukaddes ve sâ'i erbabı liyakat ve iktidardan ve mahâsin-i ahlâk ashâbından Halep Vilâyetine meclis idaresinin "27 Kânûn-ı evvel 1322 ve 22 Eylül 1323" ve " 21 Mart 1234" ve Urfa Sancağı meclis idaresinin "24 Ağustos 1324" tarihli mazbataları osmâniyesi sûret-i musaddakalarında vilâyeti müşârün-ileyhâ valiliğinin "9 Mayıs 1326" tarihli tahrîrât cevabiyesinden anlaşılmıştır.

Mûmâ-ileyh vilâyet tensîk komisyonunun kararı üzerine bin üç yüz yirmi yedi senesi Zil-hiccesinin ikisinden “2 Kânûn-ı evvel 1325” iki bin kuruş maâşla Cebel-i sem’ân kazası kaymakamlığına tayin buyrulmuştur.³⁶

4.2. Ahmet Hamdi Efendi (H.1274)

Ahmet Hamdi Efendi ulemadan Zincirkıranzâde Hafız İbrahim Efendi’nin oğludur. Bin iki yüz yetmiş dört senesi Şehr-i Muharrem’ül haramın yedisinde Elbistan kasabasında tevellüt etmiştir. Medâris ve cevâmi’ şeriflerde tadrîs eylemiştir. Arabi ve Türkçe okur yazar. Doksan dört senesi Cemâziye’l-âhiresi’nin yirmi yedisinde Gelibolu Sancağı a’şâr idaresine çend devir mülâzemetle muahheren üç yüz kuruş maâşla muvakkatle livayı mezkûre ... karesi mü’şir memuriyetinde bulunmuş. Doksan altı Rebi’ü-l evvel ’inin otuzunda Halep de silk-i celil-i askeriye girip doksan yedi sene i hicriyyesi evahirinde tabur kâtibi muâvini olmuş ise de bazı mazereti meşrû’asına mebnî ihraç olunacak üç yüz bir senesi Şehr-i Saferül hayrının ön üçünde üç yüz kuruş maâşla Zor Sancağı muhasebe kalemi yevmiye mukayyitliğine ta’yîn kılınacak Şehr-i Recebül şerîf’inin on sekizinde bilâ isti’fâ infisâl etmiş. Üç yüz iki senesi Cemâziye’l-âhiresi’nin yirmi sekizinde beş yüz kuruş maâşla Maraş Düyûn-ı umûmiye memuriyetine ta’yîn ve üç yüz on üç senesi Şehr-i şerîfinin onunda şerifinin onunda maâşı altı yüz kuruş iblâğ olunmuştur. Halep’te Düyûn-ı umûmiye nezâret-i ile idare-yi merkezîye müdürriyet umûmîyesinden ehliyeti tasdik kılınmıştır. Tabur kitabevi muâvinliğinde ve Zor Sancağı muhasebe mukayyitliğinde meşhûr olan hüsn-i hizmet hakkında 20 Teşrîn-i sâni 1299 29 Nisan 1300 tarihli şahâdet-nâmeleri nezâret-i mûmâ-ileyhadan musaddak süreleri terceme-i hâl varakası merbûttur. Mûmâ-ileyh bir ay tahkîkâtı azimet ettiği Kilis memuriyetine istirşâ’ eylediği iddea olunmasından nâşi üç yüz yedi senesi Şehr-i Şa’bânül- mu’azzamın yirmi üçünde (1 Nisan 1306) el çektirilmiş ve tahkîkât üzerine hakkında bir şey tebeyyün etmeyerek yalnız açığa kaldığı müddet maâşının itâ cezası kâfi add olunmuş olmakla hicri sene-i mezkûr Zîl-hiccesinin altısında (11 Temmuz 1306) memuriyet sâbıkasına iade edilmiştir.

15 Cemâziye’l- evvel 1324 ve 24 Haziran 1322³⁷

4.3. Ali Avni Efendi (H. 1298)

Ali Avni Efendi Ziraâttan Mustafa Efendi’nin mahdûmudur. Bin iki yüz doksan sekiz sene-i hicriyyesinde sene-i mâliye 1297 Elbistan kasabasında tevellüt etmiştir. Dârü’l- muallim ibtidâî ve rüşdî şubelerinden âliyyül âla ve alâ derecelerden iki kıt’a şahâdet-nâme ahzına kesb-i istihkak eylediğini mutazammın 28 Kânûn-ı sâni 1321 tarihli tasdik-nâme ve mektebi hukuktan aliyülâlâ rüşdî şubelerinden 28 Ağustos 1325) tarihli mezuniyet rûsu ve Tokadı Mehmet Şakir Efendi’nin halkayı tedrisinden ulûm-ı a’liyye ve âliyye arabîyye bi’t-tahsîl üç yüz yirmi yedi senesi hicriyyesinde icâzet-nâme almıştır. Arabi ve Farisi ve Fransızca okuyup yazdığı terceme-i hâlinde münderiçtir. Bin üç yüz yirmi yedi senesi Şevvâli’nin dokuzunda (11

³⁶ BOA, DH. SAİD. d. 81/397.

³⁷ BOA, DH. SAİD. d. 128/287.

Teşrîn-i sâni 1325) encümen-î intihab-ı memuriyeti adliye kararıyla ve bin kuruş maâşla Cebel-i Bereket Sancağı bidâyet mahkemesi âzâlığına bi't-tâyin 16 Kânûn-ı evvel 1325 tarihinde mezkûr mahkeme riyâseti vekaleten uhdesine ilâve ve 29 Kânûn-ı evvel 1325 tarihli Adana Vilâyet tensîk komisyonunca memuriyet asliesinde ifâ ve 3 Şubat 1325 tarihine kadar vekaleti mezkûrede istihdâm ile 4 şubat 1325 tarihinden 17 Mayıs 1326 tarihine kadar ilâveyi memuriyet olmak üzere ceza kısmı riyasetini dahi vekaleten ifâ ederek zammı hasebiyle min-haysü'l mecmu' başkaca yedi yüz seksen üç kuruş maâş almıştır. Riyâseti ve kitabetlerinden müddet-i istihdâmıyla kemiyet-i maâşı ve zimmet ilişiği olmadığı Cebel-i Bereket Sancağı bidâyet mahkemesi riyâset olduktan musaddak iki kıt'a devr-i muhasebe defteriyle Adana Vilâyeti valiliğinin 7 Teşrîn-i sâni 1327 tarihli tahrîrât-ı cevabiyesi ve memuriyet hazırasına tayin ve mübaşeret tarihleriyle maâşı miktarı ve ifâ-yı memuriyet-i terceme-i hâl varakası zirine muharrerî makam nezâret den musaddak adliye sicil memuriyet müdürriyet der-kenârı mündericatından anlaşılıp. Evrakı mezkûre ile tasdîk-nâme ve rûsu ve icâzet-nâme ve nüfus-u tezkire-i osmâniyyesi sûret-i musaddakası idareten umûmîyece zapt edilmiştir.

Fi 27 Teşrîn-i sâni 1327³⁸

4.4. Ali Nuri Efendi (H.1278)

Ali Nuri Efendi, Hacı Ahmet Ağa'nın mahdûmudur. Bin iki yüz yetmiş sekiz sene-i hicriyyesinde "1277" sene-i mâliye Halep vilâyetine tabi Elbistan kazasında tevellüt ettiği nüfus-u tezkire-i Osmaniye'sinde muharrerdir. Sıbyân mektebinde Mukaddemât-ı ulûmu ve kazayı mezbûrda mekteb-i rüşdîyesinde müretteb dersleri okumuş ise de şahâdet-nâme alamadığı ve Arabi tekellüm eylediği terceme-i hâl varakasında muharrerdir. Türkçe okur yazar. Bin iki yüz doksan altı senesi hicriyyesinde mâhsene-i mâliye on sekiz yaşında olduğu halde mülâzemetle Elbistan kazası mal ve tahrîrât bidâyet mahkemesi kalemlerine bir müddet devam ettikten sonra üç yüz iki senesi Reb'ül-evvelinin yirmi birinde 26 Kânûn-ı sâni 1300 iki yüz yirmi beş kuruş maâşla Birecik kazası bidâyet mahkemesi ikinci kitabetine tayin olunup üç yüz iki senesi Cemâziye'l-âhiresinin ibtidasında "3 Mart 1304" isti'fâen infisâl etmiş ve üç yüz altı senesi Muharreminin yirmi dokuzunda 23 Eylül 1304 iki yüz yetmiş kuruş maâşla Akka Sancağı bidâyet mahkemesi aza mülâzımlığına ta'yîn olunarak üç yüz yedi senesi Şabanının yirmi birinde 31 Mart 1306 keزالik isti'fâen infisâl edip üç yüz on bir senesi Rebi'ü-lâhîrinin on üçünde 1 Teşrîn-i evvel 1309 dört yüz kuruş maâşla Söğüt kazası bidâyet mahkemesi birinci kitabetine ve üç yüz on iki senesi Cemâziye'l-âhiresinin on altısında 1 Kânûn-ı evvel 1310 dört yüz yirmi kuruş maâşla Üsküdar bidâyet mahkemesi zabıta kitabetine nakil-î memuriyet ve üç yüz on dört senesi Cemâziye'lâhîresi'nin on birinde 5 Teşrîn-i sâni 1312 otuz kuruş zam ile maâşı dört yüz elli kuruşa bâliğ olmuştur. Üsküdar bidâyet mahkemesi riyasetinden mûmâ-ileyhin memuriyeti tenmik ve adliye nezâret-i celilesinde dahi sicil memuriyeti müdürriyetine mührü tasdîk olunmuştur. Nüfus-u tezkire-i osmâniyyesi Birecik ikinci kitabet ve Akka aza mülâzımlığı ile mezkûr birinci kitabetine dolayı bir güne ilişiği olmadığına dair evvela mazbata

³⁸ BOA, DH. SAİD. d. 182/128.

osmâniyye sûret-i musaddakaları ile zikr olan memuriyet de tarihi ta'yîn ve miktar maâşî hakkında muhasebede çıkarılan kayıt sureti terceme-i hâl varakasıyla mahfuzdur. Fi 12 Cemâziye'l-evvel 1324 ve Fi 21 Haziran 1322³⁹

4.5. Ali Rıza Efendi (H.1237)

Ali Rıza Efendi Elbistan kazası niyâbeti şer'iyyesinde bulunmuş olan Hacı Yemli hazâde ulemâdan Hacı Mustafa Efendi'nin mahdûmudur. Bin iki yüz otuz yedi senesi, hicriyesinde Elbistan da tevellüt etmiştir. Evvela sıbyân mektebinde mebâdi-i ulûm ve bâde-i ulûm mahsusa da sarf ve nahiv ve mantık ve adabı vukûfe ve kırat okumuş ve sonra der-sâadet de bil vürud üç dört sene müddet sudur-u mektebinde mebâdi-î amire müftüsü esbak müteveffâ Ömer Hulusi Efendiden ulûm î aliye ve âliyye tedrisi ederek icâzet-nâme almıştır. Arapça tekellüm ve Türkçe kitabet eder. Otuz üç yaşında olduğu halde bin iki yüz yetmiş bir sene-i hicriyesi Safer guresinden itibaren müddet-i örfiye-i muayenesi olan on sekiz mâh zarfında hâsılât vakâ tarafına ait olmak üzere adına yetmiş üç senesi Reb'ül-evveli guresinden itibaren gündelik hâsılât vakâ ile on sekiz mâh müddet Kalayı Sultaniye Sancağı dahilinde kâim Ayvacık kazası ve yetmiş beş senesi muharremi guresinden itibaren yine hâsılât vakâ ile yirmi dört ay müddet Hama Sancağı yetmiş yedi senesi Zi'l-hiccesinin evâhirinden itibaren yine hâsılât vakâ ile yirmi dört ay müddet Malatya ve seksen senesi Reb'ül-âhiri guresinden itibaren yine hâsılâtı vakâ ile on sekiz mâh müddet iç ili ve seksen iki senesi Şevvalinden itibaren hâsılâtı vakâ ile on iki ay müddet Meksini ne Sancakları niâbeti şeriyelerinden ve seksen dört Reb'ül-âhiresi guresinden itibaren beş bin kuruş maâşla dört buçuk sene müddet Kerkük ve seksen dokuz senesi Reb'ül-âhir guresinden itibaren dört bin otuz kuruş maâşla ile iki sene müddet Musul Sancakları meclis temyizleri riyâsetlerinde ve doksan üç senesi Şabanından itibaren iki bin iki yüz elli kuruş maâş ile iki buçuk sene müddet Antalya deva-î meclisi riyâseti inzimamıyla niyâbet şer'iyyesinde istihdâm olunmuş ve doksan altı senesi evahirinde dört bin kuruş maâş ile Hüdavendigâr Vilâyeti mahkeme-î istinaf ceza dairesi riyâsetine bi't-tâyin muahheren maâşat kararname-i hükmünce maâşî üç yüz bin beş yüz kuruş tenzîl ederek doksan sekiz senesi Cemâziye'l-evvelinde el-yevm memur olduğu Sivas Vilâyeti mahkemeyi istinaf ceza dairesi riyâsetine tahvîl memuriyet etmiş ve Adana niyâbetinde iken guresinden memur çelebi medresesine müderrisliği bi't-tevcîh bâ'de âlel-ûsul tafra ile mevsileyi Süleymaniye'ye vasil memuriyet haziresine tayininde İzmir Mevleviyeti pâyesine nail olmuştur. Şimdiye kadar bulunduğu hizmetten nakil ve tahvîl ve isti'fâ suretiyle ve ikmâl-i müddet-i örfiyye ile infikâk edip vezâifi memuriyet den dolayı tahtı muhakemeye alınmamış ve müttehim olmamıştır. Sivas Valisi Devletli Rifat Paşa Hazretleri tarafından derc olunan mutâlaada mûmâ-ileyhin terceme-i hâli muvaffak nefisü'l-emr ettiği ve memuriyeti haziresine vazifesi hüsn-i ifâ ettiği beyân olunmuş. Ve Adliye nazırı Devletli Cevdet Paşa Hazretleri canibinden yazılan mutâlaada dahi valiyi müşârün-ileyh hazretlerinin şehadet tasdîk kılınmıştır.

³⁹ BOA, DH. SAİD. d. 138/175.

Fi 17 Zi'l- hicce 1299 Fi 18 Teşrîn-i evvel 1298 mukabele olunmuştur.

Mûmâ-ileyh Ali Rıza Efendi bin üç yüz iki senesi Rebi'ü-l âhîrinin altısında vakî bin üç yüz senesi Kânûn-ı evvelinin on ikisinde üç bin kuruş maâş ile Halep Vilâyeti merkez bidâyet mahkemesi riyâseti evveline tahvili memuriyet eylemiştir. İfâ-yı mûmâ-ileyh umuru memuresini ifâ edemeyecek derecede mamur olmasından dolayı tekaüdü icra olunmak üzere bin üç yüz yedi senesi Muharreminin on sekizinde azledilmiştir. Efendi mûmâ-ileyhin mevleviyetine mebnî bin üç yüz sekiz senesi Muharreminin on altısında son memuriyet maaşından nisfi olan bin yedi yüz elli kuruş tekâüd icra edilmiştir.⁴⁰

4.6. Ali Rıza Efendi (H. 1282)

Ali Rıza Efendi tüccardan Elbistanlı Hacı Şakir Ağanın oğludur. Bin iki yüz seksen iki senesi Rebî'ül-evvel evahirinde Maraş Sancağına tabi Elbistan kasabasında tevellüt etmiştir. Sıbyân ve rüşdîye mekteblerin de müretteb dersleri tadrîs etmiş ise de şahâdet-nâmesi yoktur. Türkçe okur yazar. Doksan sekiz senesi Cemâziye'l-âhîresinin on birinde on yedi yaşında olduğu halde Elbistan kazası bidâyet mahkemesi kalemine mülâzemetle üç yüz iki senesi Cemâziye'l-evveliyesinin ikisinde maktu' altı yüz kuruş ücretle Halep muvakkat ânam kol muharrirliği ne alınıp sene-i merkûme Cemâziye'l-âhîresi guresine kadar ifâ-yı emr-i memurin eyledikten sora Halep Vilâyeti celilesinde adliye istinaf hukuk ve icrâ" kalemlerine bil-a maâş devam ederek sene-i mezkûre Şevval'il mükerrerinin yedisinde iki yüz yirmi beş kuruş maâşla vilâyeti mezkûrede İskenderun kazası bidâyet mahkemesi ikinci kitabetine ta'yîn kılınmış ve iki buçuk sene sonra kazayı mezkûru havasıyla imtizâc edemediğinden dolayı üç yüz altı senesi Cemâziye'l-evveliyesinin on birinde bilâ isti'fâ tafsil etmiştir. Bir müddet umuru zâtîyesiyle meşgul olduktan sonra üç yüz sekiz senesi Rebî'ül-evvelinin üçünde Bursa Düyûn-ı umûmiyye nezâret-i tarafından üç yüz elli kuruş maâşla Gemlik kazası a'şâr kitabetine ta'yîn olmuştur. Nezâret-i müşârün-ileyhâ ile idareyi merkeziyle müdürriyet umûmîyesinden iktidarı tasdik kılınmıştır. Mûmâ-ileyhim İskenderun bidâyet mahkemesi kâtibi saniliğinde ifâ-yı hüsn-i hizmet eylediğini ve berî'ü'z-zimme bulunduğuna dair Fi 14 Kânûn-ı sâni 1304 tarihli mazbatanın nezâret-i müşârün-ileyhden musaddak sureti terceme-i hâl varakasına merbuttur. 6 Zi'l-ka'de 1312 19 Nisan 1311

Mûmâ-ileyh kıtal maddesinde dolayı bin üç yüz dokuz senesi Rebî'ül-âhîrinin beşinde 26 Teşrîn-i evvel 1307 taht-ı tevkife alındığı cihetle infisâl eylediği Düyûn-ı umûmiyye-î Osmaniye memurin şubesinin 22 Haziran 1318 tarihli vukuât pusulasında görülmüştür.⁴¹

4.7. Ali Rıza Efendi (H. 1295)

Ali Rıza Efendi Yanya Hanedanından ve Ayıntab düyûn-ı umûmi memurlarından müteveffâ Mehmet Fehim Efendi'nin mahdûmudur. Kara Ali Beyzâde denilmekle müteârifdir. Bin iki yüz doksan beş sene-i hicriyyesinde sene-i mâliye 1294 Elbistan kasabasında tevellüt eylediği

⁴⁰ BOA, DH. SAİD. d. 4/430.

⁴¹ BOA, DH. SAİD. d. 57/451.

nüfus-u tezkire-i osmâniyyesi sûret-i musaddakasında muharrerdir. Mukaddemât-ı ulûm mazlumu mahsus ve Elbistan kazası mekteb-i rüşdîye sinde ve der-saâdet ve Kastamonu mekteb-i idadilerinde birer miktar okuduktan sonra mekteb-i hukuku Osmaniye'sinde müretteb dersleri bi't-tahsîl karîbî 22 Kânûn-ı evvel 1320 tarihli şahâdet-nâmeyi ahz eylemiştir. Türkçe kitabet eylediği ve Arabi ve Farisi ve Kürtçeye âşinâ idiği terceme-i hâl varakasında münderiçtir. Bin üç yüz on yedi senesi Rebi'ü-l Âhir Âhir'inin sekizinde 2 Ağustos 1315 dahili nezâret-i evrak kalemine mülâzemetle üç yüz on dokuz senesi Şabanının yirmi beşinde 24 Teşrîn-i sâni 1317 kırk kuruş maâşla tevkîf ve üç yüz on sekiz senesi Recebinin yirmi birinde rütbe-i râbî'a tevcîh olunup maâşı üç yüz yirmi iki senesi Zi'l-hiccesinin yirmi ikisinde 14 Şubat 1320 yetmiş kuruşa ve üç yüz yirmi üç senesi Şevval'inin on ikisinde 27 Teşrîn-i sâni 1317 yüz yirmi kuruş iblâğ ve 5 Teşrîn-i sâni 1324 tarihinde mektûbî kalemi hulefâlığına nakil ve üç yüz yirmi yedi senesi Şabanının on üçünde 17 Ağustos 1325 icrâ' kılınan tensîkatda dört yüz kuruş maâşla mezkûr evrak kalemi dosya memuriyetine tayin edilmiş ve sene-i merkûme Şabanının yirmi ikisinde 25 Ağustos 1325 bin kuruş maâşla ve encümen-î intihab-ı memuriyeti adliye kararıyla Ayıntab kazası bidâyet mahkemesi müddeî-i umûmî muâvinliğine tayin kılınmıştır. Mektûbî dahiliye kalemi hulefâsında iken terceme-i hâl varakası tanzim ve i'tâ eylediği cihetle kalemi mezkûr müdüriyetinin muharrer mülâhaza da müttehitte bulunduğu müddetçe îfâ-yı hüsn-i hizmet ve sa'y ve gayret eylediği gibi erbabı istîdâd da bulunduğu ve nezâret-i evrak müdüriyetine dahi kalemi mezbûrda bulunduğu müddetçe ibrâz-ı sa'y ve gayret eylediği tasdîk olunmuştur. Dahiliye evrak kalemine mülâzemetle tavzif tarihlerini ve zammı maaşlarını ve keyfiyeti tahvîlini müş'arı Dahiliye nezâret-i ne adliye nezâret-i ne tasdîr olunan 2 Kânûn-ı sâni 1325 tarihli tezkiresiyle teşrifat müdüriyetinin müzekkire-i müzeyyesi ve nüfus-u tezkiresiyle Mekteb-i şahâdet-nâmesi sûret-i musaddakaları idare-î umûmîyece hıfz eylemiştir ve mezkûr muâvinliğinde ta'yîn kemiyet maâşı terceme-i hâl varakası zirine muharrer ve makam-ı nezâret-i ne musaddak adliye sicil memuriyet müdürlüğüne der-kenârı dan anlaşılmıştır. Fi 20 Safer 1328 Fi 18 Şubat 1325⁴²

4.8. Ali Rıza Efendi (H. 1299)

Ali Rıza Efendi asâkir-i şâhâne yüzbaşılardan Hacı Kazım Efendinin oğludur. Bin iki yüz doksan dokuz sene-i hicriyyesinde sene-i mâliye 1298 Halep Vilâyetinde Elbistan kazasında tevellüt ettiği nüfus-u tezkire-i Osmaniye'sinde muharrerdir. Sıbyân mektebinde Mukaddemât-ı ulûmu ve Maraş Sancağı mektebi rüştiyesinde sarf ve nahiv Arabi ve gülistan ile fenn-i hesap ve coğrafya okuduğu ve Türkçe ve Fransızca okur yazar olduğu terceme-i hâlinde münderiçtir. Bin üç yüz on beş sene-i hicriyyesinde 1314 sene-i mâliye Elbistan kazası muahheren Kadıköy telgraf-hânelerine mülâzemetle devam edip üç yüz yirmi bir senesi Muharrem'il haramının onunda "26 Mart 1319" iki yüz elli kuruş muvakkat maâşla Selanik onunda onun da "posta merkezi muhasebe memuriyetine tayin kılınmıştır. Telgraf ve posta

⁴² BOA, DH. SAİD. d.168/351.

nezaretten vazifesini böyle devamı tarif olunmuştur. Memuriyeti nezâret-i müşârün-ileyh sicil ve muhasebe kalemleri kuyûduna mutabık olup şubece aynen görülen nüfus-u tezkire-i osmâniyyesi kendisine iade edilmiştir. Fi 21 Rebi'ü-l evvel 1324 ve 2 Mayıs 1322 ⁴³

4.9. Arslan Efendi (H.1303)

Arslan Efendi Abdullah çavuşun oğludur. Bin üç yüz üç sene-i hicriyyesinde 1302 sene-i mâliye Elbistan da tevellüt etmiştir. Mahali mezkûr mekteb-i rüştiyesinde ve medreselerinde tahsîl eylemiştir ise de şahâdet-nâme ve icâzet-nâme ahz edemediği ve Türkçe tekellüm ve kitabet Çerkezce tekellüm eylediği terceme-i hâlinde muharrerdir. Mûmâ-ileyh “1mart 1326” tarihinde dört yüz kuruş maâşla Halep Vilâyeti polis memurluğuna kayıt ve kabul olunarak tarihi mezkûr da vazifesini mübaşereti “20 Kânun-ı evvel 1327” tarihinde beş yüz kuruş maâşla vilâyeti mezkûre polis komiser muâvinliğinde terfi ile işe mübaşereti eyleyerek emniyeti umûmiyye heyeti intihabiyesince keyfiyye terfi “8 Şubat 1327” tarihinde tasdîk olunmuştur. Polis mektebinde mesleğinde ki hidemâtı kaydından anlaşılmış ve nüfus-u tezkire-i osmâniyyesi sûret-i musaddakasında asıl terceme-i hâliyle beraber dosyasında hıfz edilmiş olduğu emniyet umûmiye memuriyet şubesinde mürsel 26 Teşrîn-i sâni 1327 tarihli hülâsa da gösterilmiştir.

Fi 6 Mayıs 1329⁴⁴

4.10. Hasan Fehmi Efendi (H. 1253)

Hasan Fehmi Efendi Sivas mahkeme-î istinaf ceza reisi Elbistanlı Yemli hazâde Ali Rıza Efendi'nin mahdûmudur. İki yüz elli üç sene-i hicriyyesinin evâilinde Maraş Sancağı dahilinde Elbistan kazasında tevellüt eylemiştir. Kasabayı mezbure sıbyân mektebinde bed'an besmele ile müderris Abdullah Efendi medresesinde molla cami'e kadar ders görüp ol vakit şahâdet-nâme usulü câri olmamasından şahâdet-nâme alamamıştır oldukça Türkçe okur yazar ve Arapça tekellüm eder. Altmış dokuz sene-i hicriyesinden seksen dokuz tarihine kadar yirmi sene pederinin niyâbetle bulunduğu bâzı vilâyetlerde mülâzemetle hizmet kitabetine bulunarak doksan bir senesi muharremi evâilinde üç yüz kuruş maâşla Hüdavendigâr Vilâyeti dahilinde Yenişehir kazası Duhan memuriyeti ile muvazzafen hizmeti devleti dahil olmuştur. memuriyet-i mezkûrenin muvakkat olması hasebiyle bir kaç mâh sonra müddet-i münkaziyye olmakla infisâl eylemiş ve yedi sekiz mâh boşta kalarak doksan iki senesi Recebinin evâsıdın da Yemen Vilâyeti dahilinde Zemar kazaları mal müdürlüğüne bin kuruş maâşla tayin buyrularak iki sene îfâ-yı hizmetle doksan iki senesi evahirinde bilâ isti'fâ doksan iki senesi Rebi'ü-l âhiri evâilinde Hudeyde Sancağına tabi Hayz (hais) müdürlüğüne dokuz yüz kuruş maâşla tayin olunacak abu havasıyla imtizâc edemediği cihetle üç mâh sonra isti'fâen munfasıl olmuş ve bir buçuk sene kadar boşta kalarak doksan altı senesi Cemâziye'l-evveliyesi evâilinde Hudeyde nısf aidaıyla tezkire-i kaydiyye memurluğuna ve 5 Ramazan 1297 tarihinde beş yüz

⁴³ BOA, DH. SAİD. d.120/177.

⁴⁴ BOA, DH. SAİD. d.192/132.

kuruş maâşla Hüdavendigar Vilâyeti dahilinde Kütahya Sancağına tabi Eğri göz nâhiyesi müdürlüğüne ve bir buçuk sene sonra bilâ isti'fâ doksan sekiz senesi Cemâziye'l- âhiresin de beş yüz kuruş maâşla mezkûr vilâyete tabi Gökçe Dağ nâhiyesi müdürlüğüne nasp ve doksan dokuz senesi Cemâziye'l-evveliyesinde beş yüz altmış kuruş maâşla Harmancık nâhiyesinde nakil olunmuş ise de Gökçe Dağı nâhiyesine ta'yîni Dahiliye nezâret-i celilesince tasdîk olunmaması mukayesesıyla nâhiyeyi mezbureyi memuriyeti dahi kabul olduğundan infisâl etmiş ve altı yedi mâh boşta kalarak on iki muharrem bin üç yüz bir tarihinde altı yüz kuruş maâşla İnegöl kazasında mülhak Domaniç nâhiyesi müdürlüğüne ta'yîn burularak el yevm îfâ-yı hizmet etmekte bulunmuştur. Ma'zuliyyetinde maâşa nail olmadığı gibi rütbe ve nişanı dahi yoktur. Gökçe Dağı nâhiyesin de bulunduğu sırada bir bakire firar edip hükümete geldiğinde akçe alınarak talibin nikah edildi denilecek şikâyet olunması üzerine taht-ı mahkemeye alınarak mahkeme adliyesinde muhakemeyi âliyyeleri ledel icrâ" irtikâb maddesinin ademi sübutu cihetle bir elzemi olduğuna dair mahkemeyi istinaf dan ahz eylemiş olduğu alameti bir kıt'ayı sûret-i musaddakası terceme-i hâl varakasında merbuttur. Makamı müteârifdir. 22 Muharrem 1301 tarihli yazılan mülâhaza da Efendi-î mûmâ-ileyha terceme-i hâli minvalde muharrer üzere bulunduğu yedinde bulunan evrak müeddâlarından anlaşılmalarda tasdîk olduğu denilmiştir. Makamı âliyye vilâyetine penâhîden 2 Safer 1301 tarihli yazılan zeyl de Efendi-î Mûmâ-ileyha terceme-i hâli minvalde muharrer üzere bulunduğu ba'laya yazılan şerhten anlaşıldığı gösterilmiştir. İş bu hülasada Efendi-î Mûmâ-ileyh terceme-i hâl varakasında muvaffaktır. Fi 24 Cemâziye'l-evvel 1301 ve Fi 10 Mart 1300

Mûmâ-ileyh Domaniç nâhiyesi hükmet konağının muhterik olmasından dolayı maznûnun aleyh olarak bin üç yüz iki senesi Zi'l- ka'de'sinin on sekizinde " 17 Ağustos 1301" azl ile nâhiyesi meclisi âzâsıyla birlikte tahtı tevkîf ve mahkemeye alınıp netîcesinde harik-i ibtidâ nâhiyeyi mezkûrenin merkezi olan göçebe karyesinde vâki' bakkal dükkanı yanındaki ahırdan zuhur ile mezkûr dükkana ve sonra samanlığa ve oradan hükmet konağına sirayet ederek yetişen memurlar ve defterlere ve mal sandığı vesâir evrak ve eşyanın kısmı küllisini tahlisi ettikleri tahakkuk ederek harikin bunları tarafından kasten îkâ edildiğine daima hiçbir eser ve emare görülmemesinden nâşî berâet-î zimmetine karar verildiği hüdavendiğâr vilâyeti heyet ittihâm-nâmesinin (5 Muharrem 1303) tarihli mazbatasından anlaşılmış ve nâhiyeyi mezkûre müdürriyetinden berfû'z-zimme olduğu Ertuğrul Sancağı meclis idaresinden (14 Temmuz 1308)tarihli mazbatasından gösterilmiştir. Mûmâ-ileyh bin üç yüz üç Saferül hayrının sekizinde (25 Teşrîn-i sâni 1301) bin üç yüz üç senesi Rebi'ü-l âhirinin yirmi birine kadar (22 Teşrîn-i sâni 1306) dört yüz sekiz kuruş maâşla Söğüt kazasında mülhak İnönü ve Zi'l-hiccesinin yirmisinde (15 Temmuz 1307) bin üç yüz dokuz senesi Cemâziye'l-evvelinin on altısında kadar (5 Kânûn-ı evvel 1307) iki yüz sekiz kuruş nısf maâşla Karahisar-ı sahip Sancağında Şeyhlü Sancağı nâhiyeleri müdürlüklerinde bulunarak berfû'z-zimme olduğu Ertuğrul Sancağı meclis idaresiyle Hüdavendigar vilâyeti muhasebesine (13 Mart 1307) ve (22 Temmuz 1308) tarihli mazbata ve der-kenârın da gösterilmiştir. Mûmâ-ileyhim nizamı cedidi mucibince salahiyet istihdâm şahâdet-nâmesi i'tası hakkındaki istida-nâmesinin lefiyle

terceme-i hâlinde nazaran mukaddimen Gökçe Dağı ve Domaniç nâhiyesi müdürlüklerinde bulunduğu sırada iki defa taht-ı muhakemeye alınarak gerçi netîcelerin de bir berâetine hüküm verilmiş ise de intihab-ı memuriyet komisyonun ve vazifesini dair olan nizam-nâme hükmünce bu müsüllü berâet-î zimmet ettirilerek tekrar istihdâm şurayı devlet kararına mütevâkîf olduğu gibi sâlahiyyet-i istihdâm şahâdet-nâmesi i'tası da hiç bir suretle taht-ı muhakemeye alınmayanlara münhasır olmasının nazaran istihdâmına tereddüt edildiği beyânıyla istihzanı keyfiyeti havi komisyonu mezburun müzekkeresi üzerine şurayı devlet dahiliye dairesinin tetkikat-ı netîcesinde esas mesel intihab-ı memurin nizam-nâmesinin on dokuzuncu ve yirmi maddelerinin mucibince müteallik olduğundan mezkûr yirminci madde hükmünü taht-ı muhakemeye alınıp bil'ahire berâet eden memuriyete şümulü olup olmadığı tanzimat dairesinde bil'istiğfar yazılarak zabıt-nâme suretinde maznûnen taht-ı muhakemeye alınıp da iki kere berâet-î zimmet eyleyen kaymakam ve müdürlerin sınıfları tenzîl ve berâet-î zimmet hususu üç defa tekrar edildiği halde kayıtları terfî olunacak intihâb-nâmelerinin istîdâd olunacağı mezkûr on dokuzuncu madde muharrer olmasına ve mûmâ-ileyh Hasan Fehmi Efendi'nin iki defa taht-ı muhakemeye alınarak berâet-î tahkik etmiş olunmasını mebnî kendisine salâhiyyet istihdâm şahâdet-nâmesi i'tası ve fakat maddeyi mebhûsün-anha'nın fıkrayı evveliyesi hükmünce maâşî dûn olan müdürlüklerde istihdâm lazım geleceği gösterilmiş ve sûret-i muharrer icâbât-ı kanuniye den bulunmuş olduğundan olacak intihabın icrası tezekkür kılındığı 3 Şaban 1310 tarih ve seksen beş adedi tebliğ buyrulmuştur. Mûmâ-ileyh nâhiyesi müdürlüğünde istihdâm olunmak için intihab-ı memuriyet komisyonuna î'tâ kılınan 18 Zi'l- hicce 1308 tarihli ve on adetli salâhiyyet şahâdet-nâmesi Sicill-î Ahvâl Daire-yi Umûmîyesi'nce görölerek iade edilmiştir.⁴⁵

4.11. Hasan Tahsin Efendi (H. 1278)

Hasan Tahsin Efendi Uğurluzâde demekle müteârif tüccardan Abdullah Durmuş Efendi'nin oğludur. Bin iki yüz yetmiş sekiz senesinde Elbistan da tevellüt eylediği nüfus-u tezkire-i osmâniyyesi sûret-i musaddakasında muharrerdir. Mukaddemât-ı ulûmu maskat-ı re's bulunan Elbistan ibtidâi ve rüşdi mektebinde tahsîl eylediği ba'de medreseye dahil olup Arabi ve Farisi'yi talimden sonra der-saâdete gelmişken fatih dersiamlarından Dağıstani Halis Efendi'nin dersine devam edip ulûm-ı Arabi tahsîl ve akaide kadar dersi gördüğü ve Arabi ve Farisi Türki lisansları tekellüm ve kitabetine mukadder olduğu terceme-i hâl varakasında muharrerdir. Bin üç yüz altı senesi Muharreminin yirmi altısında 20 Eylül 1304 iki yüz kırk maâşla Yedi Kule Ermeni mektebi lisanı Osmani muallimliğine ta'yîn olunarak bin üç yüz sekiz senesi Cemâziye'l-evvelinin dördünde 4 Kânûn-ı evvel 1306 Çiçek Pazarı mektebi rüşdîsinin iki yüz kırk maâşla Farisi dersi muallimliğine ilâveten uhdesine ihale ve sene-i merkûm Cemâziye'l-âhiresi'nin birinde 1 Kânûn-ı sâni 1306 aynı maâşla Kaptan Paşa ve bin üç yüz dokuz senesi Cemâziye'l-evvelinin on ikisinde 1 Kânûn-ı evvel 1307 Beyazıt Mektebi rüştiyesinde Farisi dersleri muallimliğine tahvîl memuriyet edilmiş ve sene-i merkûme

⁴⁵ BOA, DH. SAİD. d. 7/103.

Recebinin onunda 27 Kânûn-ı sâni 1307 dört yüz kuruş maâşla Mekâtib-i ibtidâî müfettişliğine nakil olunarak 1311 senesi Recebinin dokuzunda 4 Kânûn-ı sâni 1309 elli ve sene-i mebhuse mâh-ı mezkûrun on üçünde de 8 Kânûn-ı sâni 1308 kırk zam ile müfettişlik maâşı dört yüz doksan kuruş iblâğ olmuş ve bin üç yüz on dört senesi Şevval'ının dokuzunda 1 Mart 1313 icrâ" kılınan te'cilatda maâşı mecmûunda yüzde onu bi't-tenzîk zikr olunan müfettişlik maâşı dört yüz kırk bir ve Yedi Kule Ermeni mektebi lisani Osmani muallimliğine maâşı dahi yüz seksen kuruşa tenzîl eylemiş ve bin üç yüz on beş senesi Cemâziye'l-evvelinin on altısında 1 Teşrîn-i evvel 1317 yüz dokuz kuruşa biz zam mekatib-i rüştiye müfettişliğine tahvîl edilerek bin üç yüz on beş senesi Şehr-i mezkûrunun yirmi dokuzunda 14 Teşrîn-i evvel 1313 kırk sene-i merkûme Zi'l-ka'desinin yirmi dördünde 4 Nisan 1314 altmış kuruş daha zam edilip mezkûr mektebi rüştiye müfettişliği maâşı altı yüz kuruşa iblâğ edilmiş ve bin üç yüz on yedi senesi Rebi'ü-l âhirinin yirmi altısında dahi " 1 Ağustos 1315" iki yüz beş kuruş zam ile min-haysül mecmû' sekiz yüz elli beş kuruş maâşla Dârü'l-muallimin müdür tahvîl memuriyeti icrâ" buyrularak sâlifü'z-zikri Yedi kule Ermeni mektebi lisani Osmani muallimliğinden infisâl etmiş ve el-yevm mezkûr müdür muâvinliğinde istihdâm olunmak ta bulunmuş ve nisan 1302 den Ağustos 1305 tarihine kadar dahi Şehr-i üç yüz kuruş maâşla medrese-î edebiyile nâm hususi mektebi fen, ... Arabi ve lisani Osmani muâvinliğinde ifâ-yı hizmet eylemiştir. Mûmâ-ileyh terceme-i hâl varakasinda mekteb-i ibtidâîye müdürriyet tarafından yazılan mülâhaza da gayret ve ikdam ve iktidarından isti'fâde edildiği tasdîk edilmiştir. Ve tasdîki mezkûr maarif umûmiyye nazırı devletli Zühdü Paşa hazretleri canibinden teyit buyrulmuştur. Hidemâtı mebhuse keyfiyeti istihdâm ve kemiyet-i maâşı masarifi merkez muhasebesi müzekkere tezkire ile zahirine muharrer derkenarı cevabiyelerinden edebiyile muallimliği medrese-î mezkûre Müdürü Ahmet Hamdi Efendi'nin tasdîk-nâmesi ve akâ'ide kadar ders gördüğü mûmâ-ileyh Halis Efendi hazretleri ilm-i haber maliklerinde anlaşılacak iş bu evrak ile mezkûr muallimliklere icrâ"-yı memuriyeti hakkında mekâtibi-i âliyye ve rüştiye idarelerinin i'timâd-nâme ve tasdîk-nâme ve nüfus-u tezkire-i osmâniyyesi sûret-i musaddakaları terceme-i hâl varakası merbûten şubece mahfuz bulunmuştur.

Fi 20 Rebi'ü-l âhir 1324 Fi 31 Mayıs 1322⁴⁶

4.12. Hüseyin Naci Efendi (H. 1289)

Hüseyin Naci Efendi Elbistanlı Hasan Efendi'nin oğludur. Bin iki yüz seksen dokuz sene-i hicriyyesinde sene-i mâli 1288 Elbistan da tevellüt eylediği nüfus-u tezkire-i Osmaniye'sinde muharrerdur. Sıbyân mektebinde Mukaddemât-ı ulûmu dinîye ve Elbistan mektebi rüştiyesinde Arabi den sarf ve nahiv ve Farsi'yeden gülistan ile fenni hesap ve coğrafya okumuştur. Türkçe okuyup yazar. Bin üç yüz on bir senesi Zi'l-hiccesinin yirmi beşinde 17 Haziran 1310 yirmi iki yaşında iken dört yüz kuruş maâşla Basra vilâyeti telgraf ve posta merkezi muhabere muâvinliğinde tayin kılınmıştır. Telgraf ve posta nezâret-i makamından vazifesi yoluyla devamı tasdîk olunmuştur. Memuriyeti sicil-î ve muhasebe kalemleri

⁴⁶ BOA, DH. SAİD. d. 139/351.

kuyûduna mutabıktır. Şubece aynen görülen nüfus-u tezkire-i osmâniyyesi kendisine iade kılınmıştır. Fi 14 Şaban 1315 ve Fi 15 Zî'l- hiccesi 1316

Mûmâ-ileyh maâşı bin üç yüz on üç senesi Zî'l- hiccesinin altısında 7 Mayıs 1312 dört yüz yetmiş kuruş ve üç yüz on dört senesi Cemâziye'l- âhiresi gurresinden 26 Teşrîn-i evvel de beş yüz yetmiş kuruşa iblâğ ve sene-i merkûme Şehr-i Şevval'inin dokuzunda 1 Mart 1313 te'cilen umûmîye de beş yüz on üç kuruşa tenzîl edilerek üç yüz on beş senesi Rebî'ül-evvelinin beşinde 23 Temmuz 1313 dört yüz yetmiş beş kuruş maâşla hâla telgraf ve pota merkezi muhabere memuriyetine nakil olunup memuriyet sâbıkası olan Basra merkezinde bulunduğu esnada mahal'i mezkûr da sakin Abdül Vahid zâdeler namına rütbe tebrikini hâvi sahte bâ telgraf-nâme tertibiyle i'tâ etmesinden dolayı hakkında ikame olunan dava üzerine meclis-i idare-î nezaret kararıyla sene-i merkûme Rebî'ül-evvelinin yirmi beşinde 12 Ağustos " işten el çektirilerek Basra vilâyeti meclis idaresi müstantikliğince icrâ" kılınan tahkîkât istintâkiye netîcesinde mezkûr telgraf-nâme mûmâ-ileyha Naci Efendi'nin Bağdat Telgrafhane memurlarından Arif Efendi'nin aldığı Basra telgrafhane memurlarından Cevdet Efendi tarafından Basra maarif muhasebecisi İbrahim ve zabtiye zâbıtı Ahmet ve maarif meclisi baş katibi Safer Efendi'lerinin huzurunda söylenmiş olduğu ve mûmâ-ileyhin evrakı mezkûredeki varaka-ı cevabiyyelerinin anlaşılmiş olduğu cihetle mûmâ-ileyh Naci Efendinin bu işte dahili vasfı görmediğine binaen men'i muhakemesine 5 Mart 1314 tarihinde karar verilerek yine meclisi mezkûr kararıyla üç yüz on altı senesi Cemâziye'l-evvelinin yirmi altısında 1 Teşrîn-i evvel 1314 iadeyi memuriyet eylediği ve üç yüz yirmi iki senesi Cemâziye'l-evvelinin on dördünde 14 Temmuz 1320 vazifesince görülen tekasülünden dolayı resmen tevbih olunup Necef ahalisinden Seyyit yesse makâmâtı âliyye keşîde olunmak üzere kendisine tevdi' olunan telgraf-nâmelerde iki kıt'asını deftere kayıt ve keşîde etmeyerek ücurâtı olan dört yüz otuz kûsür kuruşu açıktan sirkat etmiş olduğu tebeyyün eylemesin üzerine üç yüz yirmi üç senesi Rebî'ül-evvelinin yirmi beşinde 17 Mayıs 1321 idareten azl edildiği telgraf ve posta nezâret-i sicil şubesinin 7 Zî'l- hiccesi 1314 , 9 Zî'l- ka'de' 1317, 24 Şubat 1322 tarihli vukuât pusulasıyla nezâret-i müşârün-ileyh 26 Mart 1314 tarihli tezkire-i cevabiyyesiyle irsâl kılınan dosyası meydanında hıfz edilen man-i mahkeme karar-nâmesi sûret-i musaddakasında anlaşılmıştır. ⁴⁷

4.13. İshak Hakkı Efendi (H. 1269)

İshak Hakkı Efendi Debdebezâde Hüseyin Hilmi Efendinin mahdûmudur. Bin iki yüz altmış dokuz senesi Şabanında Maraş Sancağı dahilinde kain Elbistan kasabasında tevellüt etmiştir. Mezkûr Elbistan kasabası sıbyân mektebinde mukaddime-i ulûm ve muallim-i mahsustan Arabi ve Farişi okumuştur. Türkçe tekellüm eder. Arabi ve Farişi'ye âşinâdır. Bin iki yüz seksen altı senesi Recebin de on yedi yaşında olduğu halde yüz elli kuruş maâşla Muş Sancağı tahrîrât kalemine mübeyyiz olup on sekiz mâh mürurunda terk ederek seksen sekiz senesi Rebî'ül-evvelinde mülâzemetle hazîne-î celile masarifât-ı umûmiyye muhasebesine dahil ve bir ay sonra otuz kuruş maâşa nail olup seksen dokuz senesi Rebî'ül-âhirinde isti'fâ ile sene-i

⁴⁷ BOA, DH. SAİD. d. 87/183.

merkûme Zi'l- ka'de sinde berveç-i mülâzemet Mardin Sancağı tahrîrât kalemine dühûl ederek doksan senesi Muharrem'in de yüz elli kuruş maâş ile kalem-î mezbure mübeyyiz olmuş ve iki sene üç mâh sonra yine terk ederek doksan beş senesi Zi'l- ka'desinin on birinde üç yüz kuruş aylıklar Elbistan kazası deâvî kitabetine memur ve doksan yedi senesi Rebi'ü-l âhiri ayetinde isti'fâ ile munfasıl olup ba'de bâzı hususat-ı muvakkate de istihdâm ve bin üç yüz bir senesi Şabanının yirmi birinde yedi yüz kuruş maâş ile Dersim vilâyeti meclis idare baş kitabetine ta'yîn edilmiş ve el-yevm memuriyeti mezkûrede müstahdem olunmuştur. Şimdiye kadar memur olduğu hizmet den isti'fâ suretiyle infikâk ederek vezâifi mürettebesin den dolayı taht-ı muhakemeye alınmamış ve müttehem olmamıştır. Dersim Valisi Saâdetlü Osman Paşa hazretleri tarafından yazılan mülâhaza da mûmâ-ileyh'in ehliyet ve dirayet ve kifayet umur-u memuriyetine de maâşı kamiyesi tasdîk kılınmıştır. Fi 22 Cemâziye'l- âhir sene 1302 ve Fi 27 Mart 1301⁴⁸

4.14. İshak Hakkı Efendi (H.1269)

Debdebezâde İshak Hakkı Efendi mevâliden kudemâ-yı nüvvabdan Hüseyin Hilmi Efendi'nin oğludur. Bin iki yüz altmış dokuz senesi Şehr-i Şabanı şerifinde Maraş Sancağında kâim Elbistan kasabasında tevellüt eylemiştir. Sıbyân mektebinde ve muallimi hususiyeden Arabi ve Farişi okumuştur. Türkçe okur yazar. Arabi ve Farişi'ye âşinâdır. Bin iki yüz seksen altı senesi Şehri Recebi şerifinde on yedi yaşında olduğu halde mülâzemetle Muş Sancağı tahrîrât kalemine girip seksen sekiz senesi Rebi'ü-l evvelinde der-saâdet gelerek sene-i merkûme Şehr-i Recebi şerifinde kezalik mülâzemetle mâliye nezâret-i masarifât-ı umumiye muhasebesine memur ve Şehr-i Ramazan'ı Şerîfinin on beşinde otuz kuruş maâşa nail olmuştur. Seksen dokuz senesi Reb'ül-âhirinde bil'istifa sonucun memleketine avdetle sene-i merkûme Zi'l- ka'de sinden itibaren Mardin Sancağı tahrîrât kalemine mülâzemetle ile doksan iki senesi Reb'ül-âhirinde tekrar memleketine gitmiş ve bin üç yüz bir senesi Şehr-i Şabanı Şerîfinin yirmi birinde yedi yüz kuruş aylıkla mülgâ Dersim vilâyeti meclis idaresi baş kitabetine ve üç yüz üç senesi Zi'l- ka'desinin yirmi ikisinde bin kuruş maâşla Mazgirt Sancağı tahrîrât müdüriyetine tayin ve üç yüz dört senesi Şehr-i Ramazanı Şerîfinin yirmi ikisinde azl olunmuştur. Hizmeti mezbureden isti'fâ ve tahvîl suretleriyle ve hasbel îcab infikâk ederek vezâifi memuresinden dolayı taht-ı mahkemeye alınmamış ve müttehem olmamıştır. Dersim vilâyeti meclis idaresi baş kitabetiyle Mazgirt Sancağı tahrîrât müdüriyetinden bulunduğu müddetçe emvâli emriyyeden berfû'z-zimme olduğu mübeyyen Dersim vilâyeti ve Mazgirt Sancağı meclis-i idarelerinin verilen 23 Cemâziye'l âhir 1303 ve 23 Ramazan 1304 tarihli iki kıt'a mazbata ve üçüncü sınıf kaymakamlığına intihab olunacağını intihab-ı memuriyet komisyonunun 6 Haziran 1304 tarihli intihâb-nâmesi komisyonunca görülerek ve mesarifât muhasebesine ki memuriyet-i mâliye nezariye celilesinde takdim edildiği arzuhal zirine muhasebe-î umûmiyye-î mâliye den yazılan şerh ile tatbîk olunarak evrak-ı mezkûre kendisine iade kılınmıştır. Fi 17 Zi'l- ka'de 1305 Fi 14 Temmuz 1304

⁴⁸ BOA, DH. SAİD. d. 2/738.

Mûmâ-ileyh İshak Hakkı Efendi bin üç yüz yedi senesi Zi'l-ka'desinin yirmi dokuzunda bin iki yüz elli kuruş maâş ile Mamûratül aziz vilâyeti mülhakatından hısn-ı mansur kazası kaymakamlığına tayin olunmuştur. Efendi-î mûmâ-ileyh bin üç yüz sekiz Safer'inin dördünde maâşı haliyesi ve becayış suretiyle vilâyeti müşârün-ileyhâ da Akça Dağı kaymakamlığına nakil olunmuştur. Mûmâ-ileyh uhdesine asayış ve inzibâtı mahalinde idame ve muhafazası emrinde meşhûd olan hüsn-i hizmet ve gayretine mebnî bin üç yüz dokuz senesi Şehr-i Recebi Şerîfinin onunda rütbe-i sâlise tevcih buyrulmuştur. Mûmâ-ileyh mahalince gösterilen lüzum mebnî sene-i merkûm Şehri Ramazan'ı şerifinin on ikisinde azl edilmiştir. Mûmâ-ileyh de hısn-ı mansur ve Besni Akça Dağı kazaları kaymakamlıklarınca emvali emiriyye ve hukuku şahsiyeden berü'z-zimme olduğuna ve hüsn-i hizmet eylediğine dair Malatya Sancağı ve Mamûratül aziz vilâyeti meclisi idarelerinin 25 Mayıs 1306 ve 29 Haziran 1307 ve 10 Ağustos 1308 tarihli mazbatalarıyla hısn-ı mansur kaymakamlığında iken Ağnam maktûmesi ve âşar işleriyle Akça Dağı kaymakamlığına eşkıya derdest-i gibi memuriyetine ait vezâ'ifede mesaisi görüldüğünü hâvi Malatya mutasarrıflığıyla Mamûratülaziz Vilâyetine üç kıt'a telgraf-nâme Sicill-î Ahvâl Daire-yi Umûmîyesi'nce aynen görülerek iade edilmiştir.

Mûmâ-ileyh bin üç yüz on senesi Rebi'ü-l âhirinin ikisinden (12 Teşrîn-i evvel 1308) Şehr-i Şabanı şerifinin yirmi sekizinde kadar (5 Mart 1309) sekiz yüz yetmiş beş kuruş nisf maâşla Zaho üç yüz on bir senesi Zi'l- hiccesinin on sekizinde (12 Haziran 1310) üç yüz on iki senesi Saferül-hayrının üçüne kadar (31 Temmuz 1310) altı yüz yirmi beş kuruş nisf maâşla Andırın kaymakamlıkları vekaletinde bulunarak müddet-i idaresince berâetî-zimmet ve hüsn-i hizmetine dair Musul vilâyetiyle Maraş Sancağı meclis idarelerinin (10 Mart 1310) ve (14 Kânûn-ı evvel 1310) tarihli iki kıt'a mazbataları ile Zaho kaymakamlığı vekaletinde ifâ-yı hüsn-i hizmet ettiğine dair Musul vilâyeti meclis idaresinin (5 Ramazan 1310) tarihli mazbatasından ve ağnam mektûmatından dolayı takdiri hâvi kuvveyi İslahiye kumanından telgraf-nâmesi Sicil-î Ahvâl Daire-yi Umûmîyesi'nce aynen görülerek iade edilmiştir. Mûmâ-ileyh Zaho kaymakam vekâletinde iken Konya da zuhur eden kolera esnasında vazife-î memuriyeti hüsn-i ifada ikdam ve maâşı mebnî bin üç yüz on iki senesi Şehr-i Şabanı şerifinin yirmi sekizinde terfian rütbe-i sâniye sınıf-ı sâni tevcih buyrulmuştur. Mûmâ-ileyh sene-i merkûme Zi'l-hiccesinin on yedisinde (29 Mayıs 1311) bin yüz yetmiş kuruş maâşla Trabzon vilâyetine Kelkit kazası kaymakamlığına ta'yîn buyrulmuştur. Mûmâ-ileyh a'şâr ihalesinde bâzı müteneffizan ile harfiyen iştirak edip kazânın mahsûlât-ı arziyye sene-i sâbika hâsılâtından fazla olduğu halde mahalli ihtiyar heyetlerini tahrik ve ifsat ile sene-i sâbika bedelâtının yüzde otuz noksanıyla ihale etmesi gibi müfred hazîneyi müstelzim e'âl ve seyyiatı görülmesi ve şu hâl heyeti ihtiyariyenin rızalarıyla ihale olunan diğer kararda sirayetiyle ezildi vukûna bâis olması devamı memuriyetine mani olmakla 10 Ağustos 1311 tarihinde işten el çektirildiği Trabzon vilâyetinin bâ telgraf iş'ar olunmak la 1313 senesi Cemâziye'l- âhiresi'nin on dördünde 19 Teşrîn-i sâni 1311 azl edilmiştir.

Mûmâ-ileyhin mezkûr Kelkit kaymakamlığına dolayı livaca ilişiği olduğu Gümüşhane mutasarrıflığının 10 Nisan 1312 tarihli telgraf-nâmeyi cevabiyesinden gösterilmiştir. Mûmâ-

ileyhin tabiri hakkı azl edildiğinde bahisle infisâl Fi hâvi şurayı devlet dahiliye dairesinin terfikatı neticesinde terceme-i hâline nazaran şimdiye kadar bulunduğu memuriyet erde hüsn-i îfâ-yı vazife etmiş olduğuna ve gerçi memuriyet icrasında kasaba a'şarının dûn-bedel ile ihalesini sebebiyet verdiği isnadıyla infisâl etmiş ise de Gümüşhane mutasarrıflığının telgraf-nâme-yi cevabiyesinden üç yüz on bir senesi a'şarının sabıkından yüzde on taksimatına ihale olduğu gösterilip bu ise senenin ve mahsulat ile rayicinin icâbât-ı tabiyesine tabi olarak kaymakam-ı isnadıyla kusura medar olamayacağına nazaran sınıfı dahilinde istihdâmına tezekkür olduğu bâ tezkire-i samiye izbâr kılındığı dahiliye müsteşarlığının 13 Haziran 1312 tarihli müzekkiresiyle Sicil-î Ahvâl Daire-yi Umûmîyesi'nce tebliğ olunmuş ve Kelkit kaymakamlığına tahsîlata ve redif efradının celbinde sürat ve suhulet gösterir hüsn-i îfâ-yı vazife eylediği Gümüşhane mutasarrıflığının Sicil-î Ahvâl Daire-yi Umûmîyesi'nden aynen görülüp iade edilen 18 Nisan 1312 tarihli mazbatasından anlaşılmıştır. Mûmâ-ileyh bin üç yüz on dört senesi Cemâziye'l-âhirinin yirmi beşinde 24 Temmuz 1312 bin iki yüz elli kuruş maâşla Mamûratül aziz vilâyetinde Mazgirt kazası kaymakamlığına ta'yîn buyrulmuştur. Mûmâ-ileyhin maâşı sene-i merkûme Şevval'inin dokuzunda (1 Mart 1312) oşür te'ciliyle bin yüz yirmi beş kuruşa tenzîl etmiştir. Mûmâ-ileyh tahvîl-î memuriyet istidasında bulunmakta dahiliye nezâret-i celilesinden vuku bulan a'şâr ve memuriyet mülkiye komisyonuna verilen karar üzerine ve bil-istizan şeref şudur buyrulan irâde-i seniyye hazreti hilâfet-penâhî mucibince bin üç yüz on beş senesi Reb'ül-evvelinin yirmi dördünde (12 Ağustos 1312) maâş salisiyle Besni kaymakamlığına nâkil edilmiştir. Mûmâ-ileyhin (26 Eylül 1312) tarihinden (5 Eylül 1313) tarihine kadar Mazgirt kaymakamlığında bulunarak vezâife mevduasını kemali istikametle hüsn-i îfâ ve emri tahsîlata ve muhafazası asayiş ve inzibata bezli gayret ve havalat-ı askeriye vesairenin vakit zam anyla tesviye ve ianeyi ahali ile mektebi iptidai ve bir baba hükmet konağı inşâ eylediği ve emvâl-i emriyye ve hukuku şahsiyet zimmet ve ilişiği olmadığı kazayı mezkûr meclis idaresinin mazbatasında beyân ve Dersim Sancağı meclis idaresinin mazbatayı menzilesinde berâet ve hüsn-i hizmeti ve Mamûratül aziz vilâyeti meclis idaresinde (27 Haziran 1314) tarihli mazbatayı müzeyyesinde berâet-î zimmet-î tasdîk edilmiş ve mazbatayı mezkûre ile el'an bulunduğu Besni kaymakamlığında harika itfâsı emri tahsîlat ve sevkıyatı askeriye hususatındaki hizmet ve gayretini takdiren vilâyet-i mezkûre valiliğiyle Malatya mutasarrıflığından ve fırka kumandanlığında kendisine keşide olunan on kıt'a telgraf-nâme komisyonca bâdel mutâlaa iade edilmiştir. Mûmâ-ileyhanın tarafgîrâne ve serkeşâne muâmelâtından bahisle azliyle yerine diğerinin tayini Mamûratül aziz vilâyetiyle meclis idaresinden meb'us tahrîrât ve mazbata da izbâr edilmiş ise de beyân olunan ahvâl mûmâ-ileyhin uzleti mûcib olacak derecede görülememekle beraber kazayı mezkûr da îfâsında muvaffak maslahat olamayacağından mûmâ-ileyhin açık olan Su şehri kaymakamlığına nakili hakkında dahiliye nezâret-i celilesinin komisyona havale buyrulan tezkiresi üzerine komisyona tetkik edilen terceme-i hâlinin intizâmıyla beraber memuriyeti sâbika ve lâhikasınca ifayı hüsn-i hizmet ettiği ol bâb da komisyona i'tâ eylediği evrak-ı mündericatıyla verdiği îfâdatından anlaşılmış ve serkeşânesi muhasebe-i ... bedelât-ı muamelesi ise mahallî ... teklifatına şimdiye kadar muaf ve meknun tutulan bir takım dahil ... edilmesinden neşet etmiş

olmasına nazaran böyle vazifesi kanun dairesinde i'fâ ... ihtimâm eden bir memurun bu suretle evrakdan ... ahlakına su-î misâl olacağına mülâhaza sıla i'fâsı icâb eder ise de memuriyetine iadesi ... mutasarrıflığına aralarında hâsıl olan münâferet bilahere müsalahayı su'î fâide hükmünde ber mûceb işâr-ı tahvîl memuriyeti miktarında verilen kararda bi'l-istîzân şeref-sunûh ve sudûr buyrulan iade-î seniyye-î hazreti hilâfet-penâhî mûcebince bin üç yüz on yedi senesi Cemâziye'l-evvelinin dokuzunda "3 Eylül 1315" dokuz yüz doksan kuruş maâşla Su şehri kazası kaymakamlığına nakil edilmiştir. Mûmâ-ileyhin mekteb-i mülkiye-i şâhâne de imtihanı bi'l-icrâ' terfî sınıfa kesb-i istihkâk eylediği dahiliye nezâreti celilesinin 1 Teşrîn-i sâni 1315 tarihli ve beş yüz seksen yedi numaralı tez keresinde iş'âr olunmakla memûrini mülkiye komisyonunca tanzim kılınan seksen altı numaralı ve 30 Teşrîn-i sâni 1325 tarihli terffan ikinci sınıf kaymakamlık intihâb-nâmesi mûmâ-ileyh i'tâ kılınmıştır. Mûmâ-ileyh âb-u hevâ-yı mahalli ile ademi imtizâcından dolayı diğer mahal ile tahvîlini mükerreren istid'â eylemesine mebnî dahiliye nezâreti celilesinden vukû bulan iş'âr ve memûrini mülkiye komisyonun dan verilen karar üzerine ve bi'l-istîzân şeref sâdır şeref zade olan irâde-i seniyye-î hazreti hilâfet-penâhî mûcebince bin üç yüz on sekiz senesi Zi'l-hiccesinin yedisinde (15 Mart 1317) iki bin iki yüz elli kuruş maâşla Basra vilâyetinde Kurna kazası kaymakamlığına nâkil edilmiştir. Mûmâ-ileyh Basra vilâyetinde alınan telgraf-nâmeye atfen dahiliye nezâreti memûrini mülkiye komisyonundan verilen karar üzerine ve bi'l-istîzân şeref sâdır olan irâde-i seniyye-î hazreti hilâfet-penâhî mucibince bin üç yüz yirmi senesi Cemâziye'l âhiresinin on altısında (6 Eylül 1319) maâşî hâliyle Sûkuşşuyûh kazası kaymakamlığından dolayı berfû'l-zimme olduğu kazayı mezkûr ile Malatya Sancağı meclis idarelerinin 16 Temmuz 1316 tarihli mazbatasında beyân ve tasdik kılınmıştır. Mûmâ-ileyhin 24 Teşrîn-i sâni 1315 tarihinden 20 Nisan 1317 tarihine kadar Su şehri kazası kaymakamlığında bulunarak emvâl-i emiriyye ve hukuku şahsiyeden ve tevfikatı mükerreden zimmet ve ilişiği olmadığı ve ifâ-yı hüsn-i hizmet eylediği kazayı mezkûr ile Karahisar-ı Şarkı Sancağı ve Sivas vilâyeti meclis azalığının 8 Mayıs 1317 tarihli mazbatasında beyân ve tasdiki kılınmıştır. Mûmâ-ileyhin 13 Temmuz 1317 tarihinden 19 Eylül 1318 tarihine kadar Kozan kazası kaymakamlığında bulunduğu müddetçe emvâl-i emiriyye ile tevfikatı mükerreden zimmet ve ilişiği olmadığı ve ifâ-yı hüsn-i hizmet eylediği Basra vilâyeti meclis idaresinin 7 Teşrîn-i sâni 1317 tarihli mazbatasında gösterilmiştir. Mûmâ-ileyhin mukadât-ı mahalliyeden emr-i ihâle ve Ziraat de vâki olan ahvâli ... hukuku hazineye dokunduğu ve daha bir takım gayr-i münasebet hareketi vâki olduğu beyânıyla eli işten çektirilerek yerine nâib kaza bit-tevkif tahkîkât mukteziye icrası devam edilmekten olduğundan meclisi mûmâ-ileyhe bildirilmesi üzerine Basra vilâyetinin melfuf telgraf-nâmesi suretinde iş'âr ve kaymakam-ı mûmâ-ileyhin vekaleti naibi kazaya tevdî de ve naibinde kabul hususunda irâe eylediği asar-ı tereddütten idare-î hükümetin haleldar olduğu dahi altıncı ordu-yı hümayun-ı müşiriyye celilesinin iş'ârına atfen taraf-ı vâlâ-yı ser askeriyeden tevârüt eden sureti melfuf tezkire de izbâr olunmasına ve şu haliyle mûmâ-ileyhin devamı memuriyeti caiz olacağına binâen hakkında icrâ' kılınmakta olan tahkîkâtının hasıl edeceği netîceye göre başkaca muamele olunmak üzere azliyle yerine diğerinin intihâb edildiği dahiliye nezâreti

celilesinin memuriyeti mülkiye komisyonuna iş bu zeylin mâbadı seksen beşinci defterin iki yüz yetmiş dokuzuncu sahifesine nâkil edilmiştir. ⁴⁹

4.15. İshak Hakkı Efendi (H.1269)

İş bu zeyl on sekizinci defterin iki yüz kırk dokuzuncu sahifesinde mâbaddır.

Havali buyrulan tezkiresinde gösterilmiş ve intihâb olunan zâtın tasdiki memuriyetiyle karar verilmiş olduğundan bil-intizâm şeref-sâdır olan irâde-i sene-i hazreti hilâfet-penâhî mucibince bin üç yüz yirmi bir senesi Zi'l-hiccesinin üçünde 7 Şubat 1319 azliyle yerine diğeri tayin buyrulmuştur. Mumâ-ileyhin 23 Teşrîn-i sâni 1318 tarihinden 23 Şubat 1319 tarihine kadar mezkur Sûkuşşûyuh kazası kaymakamlığında bulunarak tevfiyatı mazarrattan zimmet ilişiği olmadığı Basra Vilâyeti meclis idaresinin 16 Mart 1320 tarihli mazbatasında gösterilmiş ve mazbatayı mezkûre ile Suşehri kazası kaymakamlığında iken su yoluyla çeşme inşasına bina şartı ve Sûkuşşûyuh kaymakamlığında iken tahsilatta ki hidemâtı takdire Basra Vilâyeti valiliğiyle Karahisâr-ı şarkî mutasarrıflığından kendisine yazılan bir kıt'a tahrîrât ile keşide olunan altı kıt'a telgraf-nâme komisyonunca bâ'del mutâ'la iade kılınmıştır. Mûmâ-ileyhin mâlûliyeti hakkındaki isnâdatın asıl ve esası olduğu mucip infisâli olan ahvâli isnât ve garezden ibaret olarak müddet-i memuriyetinde hüsn-i hizmeti görüldüğü Basra Vilâyetinden alınan sûreti melfûf telgraf-nâmede iş'âr olunmasına mebnî Mendeli kazası kaymakamlığına intihâb edildiği Sûkuşşûyuh kaymakamlığına mukâtaat ihalesinde hazîne-i celileyi izrar ve gayri münasip hareketiyle hükümeti ihlâl edildiği vilâyeti mezkûre makamına bildirilmesiyle hakkında icrâ' olunmakta bulunan tahkîkâtın hâsil edeceği netîceye göre muamele olunmak üzere azil edildiği anlaşılmış olup tezkire-i mezkûreye melfûf telgraf-nâme suretiyle mûmâ-ileyha vaktiyle gösterdiği hizmet idareyi sâbıka tarafından hüsn-ü telakkî olduğu cihetle merkez vilâyete celp ettirilerek bir takım muamelât gayri marazîye isnâdıyla infisâl ettirildiği ve kendisinde eseri ... görülmediği gibi isnâdatı mezkûre ağrazdan münba'is olarak bilakis hüsn-ü hizmeti meşhûd idiği bildirilmiş ve fakat icrâ'sına ibtidâr olduğu mükeddemâ beyân olunan tahkîkâtın neticesi hakkında bir şey denilmemiş idiğinden bu ciheti haktan isti'lam ile cevaben alınan 2 Kânûn-ı sâni 1320 tarihli telgraf-nâmeden mûmâ-ileyhin ahvâli gayri marazîyesiyle hukuku hazîne-i ihlâl ettirildiği vaktiyle müntakil mutasarrıf-ı esbâk-ı tarafından iş'âr olunması üzerine eli işten çektilerle hakkında tahkîkâtı icrâsı mezkur mutasarrıflığına izbâr edilmiş ise de âhiren kaymakamı mûmâ-ileyh yerine diğeri tayin olunmasıyla tahkîkât icrâ' olunmadığı ve oradan yerine mesrur ettiği cihetle yeniden tahkîkâtı icrâ'sına mahal olmadığı bildirilmiş idiğine ve mûmâ-ileyhin azlini teshîl için hakkında bir takım mevâdı isnâd edildiği sureti iş'ârdan anlaşılıp terceme-i halinde mâni istihdâm olacak başka bir ilişiği görülmediğine binâen ber müceb-i iş'âr tasdîki memuriyeti hakkında verilen karar üzerine ve bi'l istizân şeref-sâdır olan irâde-i seniyye hazreti hilâfet-penâhî mucibi bin üç yüz yirmi iki senesi Zi'l-hiccesinin yirmisinde 12 Şubat 1320 bin beş yüz yetmiş beş kuruş maaşla mezkûr Mendeli kazası kaymakamlığına tâyin kılınmıştır. Mûmâ-ileyhin öteden beri müptelâ olduğu

⁴⁹ BOA, DH. SAİD. d. 18/249.

illet ... hasebiyle merkez vilâyete celp olunarak tedâvî altına alınmasına ve tamamen iadeyi ...
... bir mahale tâyin edilmek üzere azliyle yerine münâsibinin tâyini lüzumu Bağdat Vilâyetine bildirilmesine binâen kazayı mezkûr kaymakamlığına diğèrinin tâyini hakkında nezâreti müşârün-ileyhâ dan vukû bulan iş'ar ve komisyonu mezkûrden verilen karar üzerine bil'istîzân şeref-sâdır olan irâde-i seniyye hazreti pâdişâh mücebince bin üç yüz yirmi beş senesi Şevval'inin on üçünde 6 Teşrîn-i sâni 1323 tarihiyle yerine diğèri tâyin buyrulmuştur. Mûmâ-ileyhin 5 Haziran 1321 tarihinden 21 Ağustos 1323 tarihine kadar bulunduğú mezkûr Mendeli kaymakamlığınca îfâ-yı hüsnî hizmet ederek zimmet ve ilişîği olmadığı mahalinden Mürsel mazbatadan anlaşıldığı Bağdat Vilâyetinin 31 Kânûn-ı evvel 1323 tarihli telgraf-nâmeysi cevabiyesin de beyân kılınmıştır.⁵⁰

4.16. Mahmut Nedim Bey (H.1298)

Mahmut Nedim Bey Maraş Sancağına tabi Elbistan kazasına mülhak Efsus nâhiyesi hanedanından Hacı Beyzâde İsmail Bey'in mahdûmudur. Bin iki yüz doksan sekiz senesi Rebî'ül-evvelinde "kânun-ı Sâni 1296" nâhiye-i mezkûre de dünyaya gelmiştir. Zor merkezi olan Deyr kasabasında ibtidâî ve rüşdî mekteplerin de mürüvvet olan fûnûn-u tahsîl ederek şahâdet-nâme almıştır. Arabi ve Türkçe tekellüm ve kitabet ve Farisi tefehhüm eder. Zor tahrîrât kalemine mülâzemet ederek bin üç yüz on beş senesi Cemâziye'l-âhiresi'nin on yedisinde 1 Teşrîn-i sâni 1313yirmi kuruş maâşla kalemi mezkûr mübeyyizliğine tayin olunmuş ve maâş mezkûr üç yüz on altı senesi Safer'inin on dördünde 1 Temmuz 1314 altmış iki buçuk ve üç yüz yirmi iki senesi Şabanının beşinde 1 Teşrîn-i evvel 1320 yirmi ve üç yüz yirmi yedi senesi Zi'l-ka'desinin yirmi altısında 25 Teşrîn-i sâni 1325 tensîkan yüz yirmi iki buçuk ve üç yüz yirmi sekiz senesi Recebinin yedisinde 1 Temmuz 1326 bervech-i mücebince yetmiş beş kuruş zamaim üç yüz kuruş iblâğ olunmuştur. Üç yüz on sekiz senesi Şevval'inin yirmi beşinde 1 Şubat 1316 altı yüz kuruş ücretle Ebu Kemal kazası ve üç yüz yirmi bir senesi Zi'l-ka'desinin yirmi sekizinde 1 Şubat 1319 altı yüz kuruş ücretle Deyir kazası çöl ciheti ve üç yüz yirmi sekiz senesi Safer'inin on sekizinde 15 Şubat 1325 bin beş yüz kuruş ücretle Zorun Halep tüccar ağnam kitabetlerinden muvakkaten ve memurin-î asliyeye ilâveten îfâ-yı vazife eylemiştir. Balada izah olunan daimî memuriyetlerden yüzde beş ve bir ve fakat Halep tüccar kitabetine dolayı da kezalik yüzde beş tevfiyatı tamamen kat olunduğú Zor mutasarrıflığını 8 Kânûn-ı sâni 1326 tarihli ve yüz yirmi iki numaralı mazbatasından anlaşılmıştır. Zor tahrîrât müdürlüğüne yazılan mülâhaza da hüsn-ü ahlakıyla iktidar ve ehliyet-î tenmik Zor mutasarrıflığını mülâhaza-î mezkûre tasdik edilmiştir.

Fi 29 Rebi'ü-l evvel 1329 Fi 17 Mart 1327⁵¹

⁵⁰ BOA, DH. SAİD. d. 80/279.

⁵¹ BOA, DH. SAİD. d. 177/455.

4.17. Mehmed Durdu Efendi (H.1285)

Mehmet Durdu Efendi Tüccardan Mehmet Ağa'nın oğludur. Bin iki yüz seksen beş sene-i hicriyyesinde sene-i mâliye 1284 Elbistan kasabasında tevellüt eylediği nüfus-u tezkire-i osmâniyyesi sûret-i musaddakasında muharrerdir. Kasabayı mezbûre İbtidâî Rüşdî mekteplerin de Mukaddemât-ı ulûm okuduğu ve Arabi ve Türkçe okuyup yazarlığı terceme-i hâl varakasında münderiçtir. Bir müddet Elbistan kazası tahrîrât ve mal kalemlerine mülâzemetle bin üç yüz beş senesi Muharreminin yirmi beşinde (1 Teşrîn-i evvel 1303) ismine kura isâbet etmesiyle silk-i celil askeriye idhâl ve tedricen çavuşluğa kadar terfi ve Bin üç yüz on iki senesi Zi'l- ka'desinin yirmi sekizinde (6 Mayıs 1311) müddet nizamiyesinin hitamına mebnî bâ tezkire-i terhis olunmuş ve bir müddet Mamuratül aziz vilâyeti muhasebe kalemine mülâzemetle sonra bin üç yüz yirmi altı senesi Cemâziye'l-evvelinin yirmi dördünde (11 Haziran 1324) iki yüz elli kuruş maâşla Eğin kazasına tabi Ağın nahiyesi vergi kitabetine Eğin kazası mal müdürlüğü ye kaymakamlığına ve Mamuratül aziz vilâyeti defterdarlığına yazılan mülâhazalara atıf ile mâliye nezâret-i celilesinde ehliyet-î vazifesi ile münasip olduğu beyân kılınmıştır. Nüfus-u askerlik tezkerelerinin musaddak sûreleri ve kitabet-î mezkûreyi tarihi ta'yîn ve miktarı maâşı mübeyyin vâridât muhasebeleri 14 Şubat 1324 tarihli ve der-kenârli mezkûresi ve Mamuratül aziz vilâyeti defterdarlığına 7 Kânûn-ı sâni 1324 9 Şubat 1324 tarihli muharrer atı asl terceme-i hâl varakasıyla şubece mahfuzdur. Fi 19 Cemâziye'l-evvel 1327 ve fi 26 Mayıs 1325⁵²

4.18. Mehmet Fevzi Efendi (H.1297)

Mehmet Fevzi Efendi Hafız Ali Efendi'nin oğludur. Sinanzâde denmekle müteârifdir. Bin iki yüz yetmiş dokuz sene-i hicriyyesinde sene-i mâliye 1279 Maraş Sancağına mülhak Elbistan kasabasında tevellüt eylediği nüfus-u tezkire-i osmâniyye-i sûret-i musaddakasında muharrerdir. Kasabayı mezkûre mektebi ibtidâisinde mukaddime-i ulûm-ı dinîye-i ve medreselerde ulûm-u âliyye ve ... bi't-tahsîl icâzet-nâme almıştır. Arabi ve Türkçe tekellüm ve kitabet eylediği terceme-i hâl varakasında münderiçtir. Ahiren mekteb-i nüvvab ikmâl-i tahsîl ile sınıf-ı râbî'a dan gurre-i Ramazan 1310 tarihli şahâdet-nâme-î haizdir. Bin üç yüz dokuz senesi Cemâziye'l- âhiresi'nin dokuzunda bâ ibtidâî hariç Edirne müderrisliği tevcîh buyrulup üç yüz on bir senesi Şevval'inin yirmi beşinden 19 Şaban 1310 üç yüz on üç senesi Şevval'inin yirmi beşinde 28 Mart 1312 bin iki yüz elli kuruş maâşla Beyrut vilâyetinde Sayda ve üç yüz on dört senesi Şevvali guresinde 21 Şubat 1312 üç yüz on yedi senesi Rebi'ü-l âhiri guresine kadar 27 Temmuz 1315 bin beş yüz kuruş maâşla Erzurum vilâyetinde Hınıs kazaları niyâbetlerinde bulunarak hitâm müddetlerine mebnî infikâk etmiştir. Hizmet-î mezkûre de müddeti istihdam ve miktarı maâşlarıyla hitâm-ı müddetine mebnî infikâk eylediği hüsn-i hizmet ve berâet'ine dair mazbata irâe eylediği rütbe-i âliyyesinin tarihi tevcih meclisi intihap hükkem şerîden mûmâ-ileyhin terceme-i hâl varakası zahirine yazılan 20 Temmuz 1311 tarihli derkenarla makam-ı âlî meşihat- penâhînin 20 Temmuz 1316 tarihli tezkere-î cevabiyesinden

⁵² BOA, DH. SAİD. d. 160/331.

ve bâb-ı fetvayı sicil şubesinin 24 Haziran 1317 tarihli müzekkerenin ve tarih ve mahall-i velâdeti nüfus-u tezkere-î osmâniyyesi sûret-i musaddakasının anlaşılıp evrak-ı mezkûre icâzet-nâmesinin musaddak suretiyle beraber terceme-i hâl varakasıyla birlikte hıfz edilmiştir. 1 Şaban 1318 ve 11 Teşrîn-i sâni 1316⁵³

4.19. Mehmet Nuri Efendi (H. 1260)

Hacı Mehmet Nuri Efendi müteveffâ Mustafa Efendi'nin mahdûmudur. Bin iki yüz sene-i hicriyyesinde Elbistan'da tevellüt ettiği nüfus-u tezkire-i osmâniyyesi sûret-i musaddakasında muharrerdir. Kazayı mezkûre sıbyân mektebinde mukaddime-i ulûmu okuduktan Kilis ve Kayseri'ye medreselerinde bir müddet tahsîl ettikten sonra der-saâdete azimetle Fatih medrese müdâvemetden ve icâzet-nâme istihsâl edip Dârü'l muallimât-ı rüşdîye şubesine duhûl ve vasat derecede şahâdet-nâme ahz eylemiştir. Türkçe kitabet eder. Arabi, Farsî lisanlarına âşinâdır. Bin iki yüz doksan bir senesi Zî'l-ka'desinin üçünde "30 Teşrîn-i sâni 1290" otuz bir yaşında olduğu halde yedi yüz kuruş maâş ile Hama mekteb-i rüşdî muallimi evvelliğine ta'yîn kılınıp doksan yedi senesi Rebi'ü-l âhîrinin birinde "1 Mart 1296" hums kat ile maâşî beş yüz altmış kuruşa tenzîl ve üç yüz bir senesi Rebi'ü-l âhîrinin yirmi beşinde bâ ibtidâi hariç Edirne reisi hümayunu ile telgraf olunarak üç yüz dört senesi Zî'l-ka'desinin yirmisinde "28 Temmuz 1303" uhdesine mektebi mezkûrun yüz kuruş maâşî defa ilâve edilmiş ve üç yüz on senesi Rebi'ü-l evvelinin altısında "1 Eylül 1308" dipnotda mektebi rüşdinin idadiye tahvîlinden nâşi uhdesine yüz kuruş maâşî hüsn-i hat ve iki yüz kuruş maâşla Arabi ve yüz elli kuruş maâşla Farsî muallimliğinden verilmiş ve üç yüz on senesi Cemâziye'l-âhîrenin yirmi dokuzunda "6 Kânûn-ı sâni 1308" altı yüz kuruş maâşla Tarabya ... mektebi rüştiyesi muallimi evvelliğine vâridâta üç yüz on bir senesi Cemâziye'l-evvelinin yirmi üçünde "20 Teşrîn-i sâni 1309" yedi yüz kuruş maâşla Bingazi mektebi rüştiye muallimi evvelliğine nakil olunarak bin üç yüz on dört senesi Şevval'inin dokuzunda "1 Mart 1313" icrâ' kılınan tensikatta maâşının yüz elli kuruş katı ile altı yüz elli kuruş tenzîl edilmiştir. Sahibi terceme-i hüsn-î hizmeti meşhûr olunur. Bingazi müfettişi âliyesinden tasdîk ve maârifî umûmiyye nazırı devletli Zühdü Paşa hazretleri canibinden tasdîki mezkûr teyit buyrulmuştur. Keyfiyeti istihdam mektebi maâşî muhasebe der-kenârında aldığı icâzet-nâme varidül muayyen rüştiye şahâdet-nâmesi ve ruûsu hümayun sûret-i musaddakları asl terceme-i hâl varakasında merbûten şubece mahfuz buyrulmuştur.

27 Rebi'ü-l âhîr 1324 ve 7 Haziran 1322⁵⁴

4.20. Mehmet Rıza Efendi (H.1297)

Mehmet Rıza Efendi Ali Rıza Efendi'nin oğludur. Bin iki yüz doksan yedi sene-i hicriyyesinde sene-i mâliye 1296 Elbistan da tevellüt eylediği nüfus-u tezkire-i osmâniyyesi sûret-i musaddakasında muharrerdir. Sıbyân mektebinde Mukaddemât-ı ulûmu ve Elbistan kasabası

⁵³ BOA, DH. SAİD. d. 92/297.

⁵⁴ BOA, DH. SAİD. d. 125/461.

mektebi rüştiyesinde müretteb dersleri okuyup âliyyül âla derecede şahâdet-nâme ile neş'et eylemiştir. Türkçe okur yazar. Bin üç yüz yirmi sene-i hicriyyesinde 1319 sene-i mâliye Halep vilâyeti telgraf-hânesine mülâzemetle devam edip üç yüz yirmi bir senesi Receb-i şerifinin üçünde 12 Eylül 1319 iki yüz kuruş maâşla Drama telgraf ve posta merkezi posta kitabetine ta'yîn kılınmış ve üç yüz yirmi iki senesi Cemâziye'l-evveliyesi gurresinde 1 Temmuz 1320 ikamet etmekte olduğu odanın döşeme tahtası altında ücretini ihtilâs eylediği ve hariçten vürud edip sahiplerine verilmeyerek üzerlerinde ki pullarını aldığı on dört kıt'a mektup bulunmasına nazaran hakkında ta'kîbât-ı kanuniye ifâ olunmak üzere işten el çektirilerek azl edilmiş ve mahallince icrâ' kılınan mahkemesinin netîcesinde bir mâh hapsiyle bir lira ceza-yı naktisi i'tâsına mahkûm olmuş ve ahîren müddet-i mahkûmiyetinin ikmâl edip ceza-yı nakdî ve masârif-i muhâkemenin i'tâsına kudreti müsait olmadığı ve artık mânî istihdâm bir hâli görülemediği cihetle üç yüz yirmi altı senesi Receb-i şerifinin on sekizinde 3 Ağustos 1324 dört yüz kuruş maâşla Manastır vilâyeti telgraf ve posta merkezi posta memuriyetine ta'yîn kılınmıştır. Drama telgraf ve posta merkezi müdürlüğüne telgraf ve posta nezaretinden varakası mündericatının makrûn-ı hakikat idiği tasdîk olunmuştur. Memuriyet-i nezâret-i müşârûn-ileyhâ sicil ve muhasebe kalemleri kuyûduna mutabık olup mekteb-i rüşdî şahâdet-nâmesi ile nüfus-u tezkire-i osmâniyyesi sûret-i musaddakaları asl terceme-i hâliyle beraber nezâret-i müşârûn-ileyhâ Sicill-î Ahvâl şubesinde mahfûzdur. Fi 9 Şaban 1327 12 Ağustos 1325⁵⁵

4.21. Mehmet Şerif Efendi (H. 1297)

Mehmet Şerif Efendi ilmiyeden Mehmet Sakıb Efendi'nin mahdûmudur. Halil Efendi zâdeler namıyla müteârifdir. Bin iki yüz doksan yedi sene-i hicriyyesinde sene-i mâliye 1296 Elbistan kasabasında tevellüt eylediği nüfus-u tezkire-i osmâniyyesi sûret-i musaddakasında muharrerdir. Kasabayı mezkûre mektebi ibtidâî ve rüştiyesinde müretteb dürusu tahsîl ve sureti hususiyede Arabi ve Farisi tadrîs edip Türkçe tekellüm eylediği ve Arabi ve Farisi âşinâ idiği terceme-i hâl varakasında münderiçtir. Bin üç yüz on üç senesi Zi'l- hiccesinin on dokuzunda " 20 Mayıs 1312" üç yüz on beş senesi Şevval'inin on sekizinde kadar " 28 Şubat 1313" aidatla Çar Sancak kazası mahkemeyi şer'iyye kitabetine bulunarak yirmi üçüne kadar "13 temmuz 1321" kezalik aidatlar devam ve üç yüz yirmi altı senesi Zi'l- Ka'de'sinin yirmi sekizinde " 9 Kânûn-ı evvel 1324" üç yüz yirmi yedi senesi Şevval'inin yirmi beşine kadar " 27 Teşrîn-i evvel 1325" yine aidatla Malatya Sancağı bidâyet mahkemesi Mukâvelat muharrirliği refâkatlerinde istihdâm olunup naibi livanın biraderi bulunması hasebiyle infisâl ettirilerek sene-i merkûme Zi'l- hiccesinin yirmi altısında " 26 Kânûn-ı evvel 1325" dört yüz kuruş maâşla hısn-ı mansur kazasına Kuyucak nâhiyesi müdürlüğüne tayin olunup işe mübaşeret eylemiştir. Kazayı mezkûr kaymakamlığından yazılarak Malatya Sancağı mutasarrıf vekaletinden teyit edilen mülâhaza Mûmâ-ileyhim iffet ve istikametle kudret ve liyakat tasdîk kılınmıştır. Mezkûr memuriyet erde müddet-i istihdâm ve sebebi infikâkiyla zimmet ve ilişiği olmadığı

⁵⁵ BOA, DH. SAİD. d. 163/175.

mutazammın mahallesi meclisi idaresinin “16 Mart 1314” “14 “14 1321” 25 ve 26 Teşrîn-i sâni 1325 tarihli mazbataları ile nüfus-u tezkire-i osmâniyyesi sûret-i musaddakaları ve mezkûr müdürlüğe tarihi ta’yîn ve keyfiyeti maşına dair Dahiliye muhasebesini tezkire-i müzekkire-i müzeyyelesi aslı terceme-i hâl varakasıyla birlikte idare-î umûmîyece hıfz edilmiştir. Fi 11 Cemâziye'l âhir 1328 Fi 6 Haziran 1326⁵⁶

4.22. Mehmet Şevki Efendi (H. 1305)

Mehmet Şevki Efendi asâkir-i şâhâne yüzbaşlarından Osman Hilmi Efendi'nin oğludur. Bin üç yüz beş sene-i hicriyyesinde sene-i mâliye 1304 Elbistan da tevellüt eylediği nüfus-u tezkire-i osmâniyyesi sûret-i musaddakasında muharrerdir. Sıbyân mektebinde mukaddime-i ulûm Urfa mekteb-i rüştiyesinde müretteb de silk olunup âla derecede şahâdet-nâme ile neş'et etmiştir. Arabi ve Türkçe ve Farsça okur yazar olduğu terceme-i hâl varakasında merbuttur. Bin üç yüz yirmi dört sene-i hicriyyesinde sene-i mâliye 1323 kudsî şerife telgraf ve posta merkezi muhasebe memuriyeti refâkatına mülâzemetle üç yüz yirmi beş senesi Zi'l- hiccesinin yirmisinde 11 Kânûn-ı sâni 1323 üç yüz kuruş maâşla tavzif edilmiştir. Telgraf ve posta nezâretine vazifesine yoluyla devamı tasdik olunmuştur. Memuriyeti nezâret-i müşârün-ileyhâ sicil ve muhasebe kalemlerine kuyûduna mutabık olup nüfus-u tezkire-i osmâniyyesiyle mekteb-i rüşdi şahâdet-nâmesi sureti musaddakasının asl terceme-i hâliyle beraber nezâret-i sicil şubesinde mahfuzdur. Fi 26 Cemâziye'l-evvel 1327 ve fi 2 Haziran 1325⁵⁷

4.23. Mehmet Şükrü Efendi (H. 1276)

Mehmet Şükrü Efendi Ziraat den müteveffâ Halil Ağa'nın oğludur. Bin iki yüz yetmiş altı sene-i hicriyyesinde sene-i mâliye 1275 tevellüt eylediği nüfus-u tezkire-i osmâniyyesi sûret-i musaddakasında ve mahall-i velâdeti Elbistan kasabası idiği terceme-i hâl varakasında muharrerdir. Kasabayı mezkûre de ulûm-ı âliyye ne nakliye-î tahsîl ederek bin üç yüz üç sene-i hicriyyesinde Bakırcı zâde Hacı Ahmet Efendi'nin mahdûmudur Hacı İshak Hibetullah Efendi den icâzet-nâme almıştır. Üç yüz beş senesi Zi'l- ka'desinin on dördünde “11 Temmuz 1304” Elbistan kazası mukâvelât muharrirliği ne ta'yîn olunarak a'şâr senedâtının tasdikinde müşkilatı göstermesine dolayı üç yüz yedi senesi Zi'l- hiccesinin yirmi yedisinde “ 2 Ağustos 1306” kasabayı mezbûr encümen-î adliyesince işten el çektirilmiş ise de adliye nezâret-i celilesince müceb azl bir hal ve hareketi görülememesi üzerine üç yüz on senesi Cemâziye'l-âhiresi'nin on ikisinde “ 20 Kânûn-ı evvel 1308” iâdeten memuriyete üç yüz on bir senesi Şabanının altısında “31 Kânûn-ı sâni 1309” bil isti'fâen infikâk eylemiş müddet-i mezkûre zarfında dokuz bin dört yüz altmış sekiz kuruş on üç para aidat almıştır. Üç yüz yirmi dört senesi Cemâziye'l evvelinin yirmi ikisinde “1 Temmuz 1322” alâl usûl tahlîfi bil-icrâ' iki yüz elli kuruş maâşla Elbistan Ziraat Bankası sandığı muhasebe kitabetine refâkatine ta'yîn olunarak ifâ-yı vazifeye mübaşeretini eylemiştir. Elbistan kazası kaymakamlığından Mûmâ-ileyhim terceme-i hâl varakası mündericatından mukarin-i hakikat olduğu ve mezkûr banka idare-î

⁵⁶ BOA, DH. SAİD. d. 166/453.

⁵⁷ BOA, DH. SAİD. d. 158/451.

umûmîyesinden îfâ-yı hizmet etmekte bulunduğu tasdîk kılınmıştır. Hizmet sâbıkasına müddet-i istihdam ve ücreti maktûa ve sebebi infisâl ve berâet-î zimmet hâvi Elbistan bidâyet mahkemesi heyeti “1 Temmuz 1322” tarihli mazbatasından ve nüfus-u tezkire-i osmâniyyesi ve icâzet-nâme sûret-i musaddakalarıyla kazayı mezkûr bidâyet mahkemesi riyâsetinin “31 Temmuz 1322” tarihli derkenarı asl terceme-i hâl varakasıyla mahfuz “31 hazırasında îfâ-yı vazifeye tarihli mübaşeretıyla miktarı “31 tahlifi edildiği evrak-ı muhabereden müsteban olmuştur. Fi 1 Rebi’ü-l âhir 1235 Fi 1 Mayıs 1323 ⁵⁸

4.24. Mehmet Tevfik Efendi (H. 1288)

Mehmet Tevfik Efendi Elbistan kazası mütemeyyizâtından müteveffâ Ali Rıza Ağa'nın oğludur. Sultanzâde denilmekle müteârifdir. Bin iki yüz seksen sekiz sene-i hicriyyesinde sene-i mâliye 1288 Halep vilâyeti dahilinde Elbistan kazasında tevellüt ettiği tezkire-i nüfus-u osmâniyyesi sûret-i musaddakasında muharrerdir. Kazayı mezkûre sıbyân ve rüştiye mekteblerinde okuduktan sonra mekteb-i hukuku şahâne de müretteb ulûm ve fûnun tahsîl ile a'lâ-yı sâni derecelerden “16 Ağustos 1302” tarihli rüşdî ve aliyyülâlâ mertebeden alâ mertebeden Kânûn-ı evvel 1320” ilm-i hukuku şahâdet-nâmeleri olduğu gibi Fatih Camiî şerifi dersiamlarından Gümülcineli Ali Rıza Efendiden dahi ulûmu âliyye ve âliyye-iyi arabiyye-i tahsîl tekmîl ederek “29 Cemâziye'l evvelinde 1317” tarihli ahz eylemiştir. Arabi ve Türkçe okuyup yazdığı ve tekellüm ettiği gibi Farisi'ye de âşinâ olduğu terceme-i hâlinde mezkurdur. Bin üç yüz yirmi beş senesi Recebinin sekizinde “14 Ağustos 1323” bin iki yüz kuruş maâş ve encümen-î intihab-ı memuriyet-i adliye kararı ile şeref-sâdir olan irâde-i seniyye-î hazreti padişahı mücebince İskeçe kazası bidâyet mahkemesi ceza dairesi riyâsetine tayin kılınarak aliyyülâlâ suretle tahlîfi icrâ' edilmiştir. Adliye nezâret-i celilesi sicil-î memuriyet müdürriyetinden Mûmâ-ileyhim tarih memuriyet ile miktar-ı maâşı ve nezâret-i müşârün-ileyhâ makamından müdürriyyeti mezkûrenin mührü tasdîk kılınmıştır. Nüfus-u tezkire-i osmâniyyesiyle zikr olunan şahâdet-nâme ve icâzet-nâmeleri sûret-i musaddakası asl terceme-i hâl varakasıyla birlikte mahfuz edilmiştir. Fi 26 Zî'l- hicce 1325 27 Kânûn-ı sâni 1323

Mûmâ-ileyhim üç yüz yirmi yedi senesi Şabanının dokuzunda” 13 Safer 1325” bin beş yüz kuruş maâşla polis merkezi memuriyetine nakil edildiği emniyeti umumiye müdürriyyeti sicil şubesinde 4 Nisan 1326 tarihli mezkûre cevabiyyesiyle bildirilmiştir.

Mûmâ-ileyhim bin üç yüz yirmi sekiz senesi Ramazanının yirmi dördünde 15 Eylül 1326 iki bin kuruş maâşla Konya vilâyeti polis müdürriyetine nakil edildiği 26 Eylül 1326 tarihli vukuât postasıyla bildirilmiştir⁵⁹.

4.25. Mevlüd Rasih Efendi (H.1277)

Mevlüd Rasih Efendi Uğurluzâde denmekle müteârifdir. Abdullah Durmuş Efendinin mahdumudur. Bin iki yüz yetmiş yedi sene-i hicriyyesinde (sene-i mâliye1276) Halep

⁵⁸ BOA, DH. SAİD. d. 141/329.

⁵⁹ BOA, DH. SAİD. d. 146/267.

vilâyetinde Elbistan kasabasında tevellüt eylediği nüfus-u tezkire-i osmâniyyesi sûret-i musaddakasında muharrerdir. Mekteb-i ibtidâî de mukaddime-i ulûmu diniyyece ve mekteb-i rüşdî yede müretteb-î fûnûn-u ve medresede ulûm u âliyye ve âliyye-iyi arabîyye-i tahsil ile icâzet-nâme ve maârif nezâret-i celilesince komisyon mahsusunda ulûm u diniyyece ve Arabî ve lisani Osmani ve Farisi ve tarihi fenlerinden bi'l imtihan âliyyül-alâ derecede (28 Kânûn-ı sâni 1306) tarihli beş kıt'a ehliyetnâme ahz eylemiştir. Arabî ve Farisi ve Türkçe tekellüm ve kitabet eder. "Ravza-ı Ahlâk" sual ve cevaplı kavâidi Osmaniye "tatbikatlı hûlasâtü'l nahiv" nâm eserleri bâ ruhsatı resmiye tâb ve neşr olunup Baytariye ve Mantık nâm asarı henüz tab' ettirilmiştir. Bin üç yüz dört senesi Şehri Muharremi haramının on dokuzunda (5 Teşrîn-i sâni 1302) altı yüz kuruş maâşla mekteb-i rüşdî ye müfettişliğine ta'yîn ve âhiren mekteb-i hususiye müfettişliği dahi ilâveten memuriyet olunup üç yüz beş senesi Şehr-i Ramazânî şerîfinin üçünde uhdesine rütbe-i sâlfise tevcih üç yüz altı senesi Şehri Recebi Şerîfinin on beşinde dördüncü rütbeden mecîdi nişânının zîşânı ihşân üç yüz sekiz senesi Şehri Ramazânî şerîfinin yirmisinde (17 Nisan 1307) müfettişlik maâşı yedi yüz kuruşa iblâğ ve üç yüz dokuz senesi Rebi'ü-l evvelinin yirmi ikisinde (13 Teşrîn-i evvel 1307) bin beş yüz kuruş maâşla mekteb-i ibtidâî-ye baş kitabetine nakil ve üç yüz on senesi Rebi'ü-l âhiresinin yirmi ikisinde (1 Teşrîn-i sâni 1308) muallimliklere maâşı üç yüz kuruşa iblâğ buyrulmuştur. Maârif nezâret-i celilesinde mündericatinin varakası muvâfıkı hakikat hâl olacağı tasdîk edilmiştir. Nüfus-u tezkire-i osmâniyyesi ve rütbe-i sâlfise ruûsu hümayunu ve dördüncü rütbe-i mecîdi nişân-ı zîşânı berâetî âliyyesi ve (28 Kânûn-ı sâni 1306) tarihli Farisi ve ulûmu dinîye ve lisani Osmaniye ve tarih ve Arabî fenlerinden beş kıt'a ehliyetnâme sur-u musaddakası tercemi hâl varakasıyla beraber mahfuz bulunmuş ve asarının tab' ve neşrinin ruhsatı resmiye-ye müstenid hususi ve men' neşr tedavülden dair bir güne karar itâ olunmadığı encümen teftiş ve muayyen enin maârif Sicill-î Ahvâl şubesine (11 Teşrîn-i evvel 1309) tarihli mezkûresi zirine muharrer. (25 Teşrîn-i evvel 1309) ve (17 Teşrîn-i sâni 1309) tarihli der kenârlarda ve mekatib-i rüşdîye müfettişliğinde müttedi istihdam ve mekatib-i maâşî ve mekteb-i ibtidâî baş kitabetine tarihi nakil ve miktarı maâşî ve mektebi idadiye kavâid muallimliğine tarihi ta'yîn ve miktarı maâşî ve zammı ve icâzet-nâmesi görölerek iade kılındığı şube-î mezkûre de (25 Nisan 1308) tarihli müzekkeresi zirine muhasebe-î maârif den muharrer (9 Ağustos 1309) tarihli der-kenârlarda da gösterilmiştir. Fi 14 Zi'l hicce 1312 Fi 28 Mayıs 1311

Mûmâ-ileyh bin üç yüz beş senesi Şehr-i Ramazânî şerîfinin on üçünden (12 Mayıs 1304) üç yüz altı senesi Zil'-hiccesinin yirmi ikisine kadar (7 Ağustos 1305) tophanede vâki' Feyziye mektebinde in'kiad eden komisyon âzâlığına ve üç yüz altı senesi Şevvâlü'l mükerrerinin on dördünde (1 Haziran 1305) Zi'l-ka'desinin on dördünde (30 Haziran 1305) ve üç yüz yedi senesi Şevvâlü'l mükerrerinin yirmi dördünde (1 Haziran 1306) Zi'l-ka'desinin yirmi dördüne kadar (Haziran 1304) iki defa Çatalca dahilinde kâim Çiftlikât-ı hümayun mekâtibi teftiş ve ıslâh-ı zımında livayı mezkûre azimetle ve avdet ederek Şehr-i mezkurun yirmi beşinden (1 Temmuz 1306) üç yüz sekiz senesi Muharremül haramının yirmi yedisine kadar (31 Ağustos 1306) ve üç yüz sekiz senesi Zi'l-hiccesinin altısında (1 Temmuz 1307) üç yüz dokuz senesi

Saferül-hayrının sekizinde kadar (31 Ağustos 1307) bil-cümle mekâtibi ve tevzih ve irsâl olacak kömür ve hatab için teşkil olunan komisyonuna riyâsetinden ve bin üç yüz dokuz senesi Rebî'ül-âhîrinin üçünde (24 Teşrîn-i evvel 1307) Şehr-i Ramazanı şerifi gâyetine kadar (15 Nisan 1308) mekteb-i ibtidâî-ye müdüriyetine vekâletine ve üç yüz on senesi Zî'l-ka'desinin yirmi sekizinden (1 Haziran 1309) üç yüz on bir senesi Şehr-i Saferül Hayrının yirmi dokuzunda kadar (31 Mayıs 1307) mekâtibi şâkirdâtına ihsân buyrulan atiyye-yi seniyye-î tevzih hakkında teşkil ederek komisyon âzâlığına ve sene-i merkûme Cemâziye'l-âhîresinin on birinde (8 Kânûn-ı evvel 1309) üç yüz on iki senesi Rebî'ül-evvelinin yirmi dokuzunda kadar (23 Eylül 1310) mekâtibi vakfiye ıslahat komisyonunda hasbî olarak bulunduğu maârif nezâret-i celilesi mekteb-i ibtidâîye müdüriyetine âhir en gelen müzekkeresinden anlaşılmalara ilâveten tenzîl edildi. Mûmâ-ileyh vazife-î memuriyetine mukaddemât-ı îfâ eylemiş mebnî bin üç yüz on bir senesi Şabanı şerifinin o birinde rütbe-i sâniye sınıfı sânisî tevcîh buyrulmuştur. Mûmâ-ileyh rütbesi bin üç yüz on dört senesi Rebî'ül-evvelinin yirmi birinde sâniye sınıfı mütemeyyizi terfî buyrulmuştur. Mûmâ-ileyh teşrif sâdır olan irâde-i seniyye-î hazreti mûcebince bin üç yüz on beş senesi Cemâziye'l-evvelinin yirmi sekizinde 13 Teşrîn-i evvel 1313 meclis maârif âzâlığına tayin buyrulmuştur. Mûmâ-ileyh maârif nezâret-i celilesi nine iş'ârı üzerine ve bil istizan Şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-î hazreti penâhî mûcebince seneyi merkûme Cemâziye'l-âhîr enin yirmi dördünde 8 Teşrîn-i evvel 1313 iki bin beş yüz kuruş maâş tahsil buyrulmuştur.

Mûmâ-ileyha vezâif-i memuriyetine hüsn-ü îfâda ikdam ve mesaiyi mahdumesi müşahede olunmasına mebnî bin üç yüz on dokuz senesi Safer'inin yirmi sekizinde terfian rütbe-i evveli sânisî tevcîh buyrulmuştur. Mûmâ-ileyh sene-i merkûme Zî'l-ka'desinin on birinde 6 Nisan 1317 dört yüz kuruş maâşla dârü'l-muallimîn sınıf-ı âliyyesi belâgat-ı osmâniyye muallimliği ilâveten memuriyet eylediği meclis-i kebir maârifin 8 Nisan 1319 tarihli varakasında gösterilmiştir. Müşârün-ileyhâ bin üç yüz yirmi senesi Muharrem'inin yirmi sekizinde terfian rütbeli evveli sınıfı evveli tevcîh buyrulmuştur. Müşârün-ileyhâ maârif nezâret-i celilesine vâki' olan iş'âr üzerine ve bil-istizan şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-î hazreti ilâh penâhî mûcebince sene-i merkûme Ramazan'ı şerifinin on birinde 28 Teşrîn-i sâni 1318 hasbîyyen ve ilâveten îfâ olunmak ve meclis âzâlığına uhdesinde kalmak üzere tetkik-î müellefât heyeti âzâlığına ta'yîn buyrulmuştur. Müşârün-ileyhâ maâş sene-i mezbûre Zî'l-ka'desinin on yedisinde 1 Şubat 1318 üç bin kuruşa iblâğ edildiği âtû'ül beyân varakada gösterilmiştir. Müşârün-ileyhâ üç yüz kuruş maâşla uhdesinde bulunan der-saâdet mekteb-i i'dâdî kavâid muallimliği bin üç yüz on iki senesi Rebî'ül-evvelinin yirmi ikisinde 10 Ağustos 1310 lağv edilmesine mebnî infiâli vuku' bulunduğu ve üç yüz yirmi bir senesi Şevval'inin on beşinde 22 Kânûn-ı evvel 1319 iki bin kuruş maâşla ve ilâve-î memuriyet suretiyle Dârü's-şafaka Müdürriyeti uhdesine ihale kılınmış ve fakat iki mahalden maâş istîfâ edenler hakkında verilmiş karar mûcebince üç yüz yirmi bir senesi Cemâziye'l-evvel Zî'l-ka'desinin yirmi altısında 1 Mart 1320 mezkûr Dârü's-şafaka müdürriyeti maâş kat' olmuş ise de muahheren sâdır olan irâde-i seniyye-î mûcebince tarihi kıt'atdan itibaren îâdeten tahsis kılındığı ve umuru memuriyetini reviyet mendâne îfâ

eylemek te olmasına mebnî üç yüz yirmi iki senesi Cemâziye'l-evveliyesinin yirmi beşinde ikinci rütbeden mecîdi nişân-ı zîşânı ihсан burulduğı ve 26 Temmuz sene 1320 tarihinde fahrî olarak uhdesine teftiş-î mekâtib heyeti ve Dârü'l-hayr tahkik komisyonu riyâsetlerinden program komisyonu âzâlığına ihale olunarak sene-i mezkûre Ramazanı şerifinin yirmi beşinde 20 Teşrîn-i sâni 1320 Dârü'l muallim'n sınıf-ı âliyye belâgat-ı osmâniyye muallimliğı maâşî dört yüz yirmi beş kuruşa nüzûl edip Dârü's-şafaka mektebinde bâzı ıslâhât icrası ve mektebi müdüriyetinin sıfat-ı matlube-yi haiz bir yedi ikdâr tevdîn lazım gelmesi mebnî üç yüz yirmi üç senesi Zi'l-ka'desinin altısında (19 Kânûn-ı evvel 1321) mezkûr Dârü's-şafaka müdüriyetinden infikâk eylediğı ve sene-i merkûme Zi'l-hiccesinin yirmisinde 2 Şubat 1321 ağalık maâşî üç bin iki yüz kuruşa itikâ' ederek üç yüz yirmi altı senesi Recebinin yirmi üçünde 8 Ağustos 1324 ber mûcebi tensîk kadir ve harici kalmakla kararı umûmiyye-si tevfişkân iki bin yüz kuruş maâş tahsîs olunduğı ve Şevvalin on dokuzunda 1 Teşrîn-i sâni 1324 mârû'l-beyân belâgat-ı osmâniyye muallimliğıne lağv edilerek uhdesinde nez' edildiğı üç yüz yirmi yedi senesi Reb'ül-evvelinin yirmi üçünde 1 Nisan 1325 mezkûr âzâlık maâşî dahi bâ emr-i nezaret kat'î olunarak âhiren icrâ' kılınan tensîk at-ı umûmiyye de hakkında on birinci tatbîk edilerek henüz tazmînâtını almadığı maârif sicil şubesinin 13 Teşrîn-i-evvel 1326 tarihli vukuât pusulasıyla tebliğ buyrulan iradat-ı seniyye-î kaydından müstebân olmuştur.⁶⁰

4.26. Mustafa Efendi (H. 1275)

Mustafa Efendi Ahmet Efendi'nin mahdumudur. Bin iki yüz yetmiş beş sene-i hicriyyesinde Halep vilâyeti dahilinde kâin Elbistan kazasında tevellüt eylemiştir. Sıbyân mektebinde mukaddime-i ulûm u bâ'del tahsil kazayı mezkûr mekteb-i rüşdîyesinden tedrisi mu'tâd olan dersleri okumuştur. Türkçe kitabet eder. Doksan dört senesi Şevval'inin on dördünde on dokuz yaşında olduğı halde üç yüz elli kuruş maâşla Elbistan a'sâr kol muharrirliğine ta'yîn olunup iki mâh doksan beş senesi Receb 'inin yirmi üçünde altı yüz kuruş maâşla kazayı mezkûr Duhan tahrîr kitabetine memur olarak kezalik iki mâh zarfında ikmâl-i memuriyet eylediğı gibi doksan altı senesi Şehr-i Ramazanının altısında itibaren miktarı mezkûr maâşî kitabeti merkûme de ve doksan yedi senesi Ramazanının on yedisinde itibaren iki yüz elli kuruş maâşla def'a a'sâr kol muharrirliğinde ikişer mâh istihdâm ile sene-i merkûme Reb'ül-evvelinin yirmi dördünde iki yüz yirmi beş kuruş maâşla Pazarlık bidâyet mahkemesi ikinci kitabetine ta'yîn olunup doksan sekiz senesi Receb 'inin yirmi yedisinde maâşî mezkûr el-yevm müstahdem olduğı Elbistan bidâyet mahkemesi ikinci kitabetine tahvîl memuriyet etmiştir. Bulunduğı memuriyetlerden ikmal ve tahvil suretleriyle infikâk edip umur-u memuresinden dolayı müttehem olmamıştır. Mahkeme-î mezkûr reisi Mûmâ-ileyh ashâb-ı kifayetindedir ve Halep vilâyeti adliye müfettişi ile Valisi Mûmâ-ileyhim emvâl-i mahkeme reisinin tasdik inden anlaşılmiştir. Ve adliye nâzırı devletli Hasan Fehmi Paşa hazretleri iş bu mülâhaza musaddaktır demişler. Fi 25 Cemâziye'l-âhir 1302 ve Fi 30 Mart 1301? ⁶¹

⁶⁰ BOA, DH. SAİD. d. 55/249.

⁶¹ BOA, DH. SAİD. d. 8/747.

4.27. Mustafa Efendi (H.1302)

Mustafa Efendi İbrahim Ağa'nın oğludur. Bin üç yüz yedi sene-i hicriyyesinde sene-i mâliye 1306 Elbistan kasabasında tevellüt etmiştir. Elbistan mektebi rüştiyesinde tadrîs meşrûr durûsu bâ'del tahsîl "20 Temmuz 1318" tarihinde âliyyül âlâ derecede şahâdet-nâme almıştır. Bin üç yüz otuz senesi Receb'inin yirmi üçünde "25 Temmuz 1327" üç yüz kuruş maâşla Trablusşam Ziraat Bankası memur refâkatine bi't-tâyin îfâ-yı vazifeye mübaşereti etmiştir. Trablusşam mutasarrıflığını vekaletin Mûmâ-ileyh terceme-i hâl varakası mündericatından tasdîk ve mezkûr banka idare-i umûmiyye sine îfâ-yı vazife eylemek olduğu tahmin kılınmıştır. Nüfus-u tezkire-i osmâniyyesiyle mektebi rüşdî şahâdet-nâmesi sureti musaddakası asl terceme-i hâl varakasıyla mahfuz olup hizmeti hazırasında îfâ-yı vazifeye tarihi ve mübaşereti ye miktarı maâş evrak-ı muhabereden müsteban olmuş olduğu Ziraat Bankasının mebûs 9/182 sicil numaralı hûlasada gösterilmiştir. Fi 5 Kânûn-ı sâni 1328⁶²

4.28. Mustafa Fevzi Efendi (H. 1276)

Mustafa Fevzi Efendi Sipahi mülâzımlarından Elbistanlı müteveffâ Hüseyin Ağa'nın oğludur. Bin iki yüz yetmiş altı Saferinde Eylül 1275 Halep vilâyetinde Elbistan kasabasında tevellüt eylediği nüfus-u tezkire-i osmâniyyesi sûret-i musaddakasında muharrerdir. Kasabayı mezkûre sıbyân mektebinde mukaddime-i ulûm ve rüşdiye mektebinde müretteb dersleri okuyup şahâdet-nâme almıştır. Türkçe okur yazar. Bin iki yüz doksan altı senesi Zi'l-ka'desinin yirmi yedisinde 1 Teşrîn-i sâni 1295 iki yüz yirmi beş kuruş maâş ile Elbistan kasabası bidâyet mahkemesi ikinci kitabetine ta'yîn ve doksan yedi senesi Şevval'inin on yedisinde 10 Eylül 1296 üç yüz kuruş maâş ile mahkeme-î mezbûre müstantık muâvinliğinde nakil ve bin üç yüz senesi Zi'l-ka'desinin on sekizinde 8 Eylül 1299 Hadâset-i sin hasebiyle liva encümen-î adliyesinde azl edilmiştir. Üç yüz bir senesi Rebi'ü-l-evvelinin yirmi dokuzunda 16 Kânûn-ı sâni 1299 dört yüz seksen kuruş maâş ile kasabayı mezkûr a'sâr baş kitabetine ta'yîn ve üç yüz iki senesi Şabanının yirmi ikisinde 25 Mayıs 1301 Andırın kazası a'sâr baş kitabetine nakil edilmiş ise de gitmeyerek tarihli mezkûre de Elbistan'dan isti'fâen infikâk eylemiştir. Üç yüz üç senesi Zi'l-ka'desinin on üçünden 2 Eylül 1302 üç yüz dört senesi Muharrem'inin yirmi beşine kadar 14 Teşrîn-i-sâni 1302 beş yüz kuruş maâşla Maraş Sancağı bidâyet mahkemesi icrâ' memurluğuna bulunarak selefinin iade-î memuriyet-i sebebi ile infisâl edip sene-i merkûm Rebi'ü-l-âhirinin on sekizinde 1 Kânûn-ı sâni 1302 üç yüz beş senesi Şabanının üçüne kadar 4 Mart 1304 dört yüz kuruş maâş ile Ayıntab kazası bidâyet mahkemesi baş kitabetine ve Şehr-i mezbûrun yedisinde 7 Mart 1304 üç yüz yirmi yedi Muharreminin dokuzuna kadar 3 Eylül 1306 altı yüz kuruş maâş ile Elbistan şehri mezbûrun on dördünden 18 Ağustos 1306 üç yüz dokuz senesi ve Zi'l-ka'desi guresine kadar 16 Mayıs 1308 beş yüz kuruş maâş ile Zeytün ve üç yüz on senesi Muharreminin on ikisinden 25 Temmuz 1308 üç yüz on üç senesi Cemâziye'l-evvelinin beşine kadar 12 Teşrîn-i evvel 1311 altı yüz kuruş maâşla Andırın kazası mâliye müdüriyetlerinde bulunup her birinden nakil sureti ile infikâk ederek âhiren memur

⁶² BOA, DH. SAİD. d. 195/27.

eylediği mezkûr Zeytûn mâli müdüriyetine gitmeyerek sene-i merkûme Ramazanının on sekizinde 20 Şubat 1311 beş yüz kuruş maâş ile Elbistan kasabası vergi kitabetine ta'yîn edilmiştir. Buradan da Andırın kazası vergi kitabetine nakil edilmiş ise de kabul etmeyerek merkez livayı azimet ettiği sırada Elbistan'ın üç yüz on üç senesi zirâ temettü' vergi namıyla gösterilen tenzîlâtın kendini tebeyyün etmesine mebnî üç yüz on beş senesi Muharrem'inin on üçünde 1 Haziran 1313 mezkûr Elbistan kazası vergi kitabetine işinden el çektilmiş ve ol bâb da icrâ' kılınan tahkîkâta nazaran tenzîl at-ı mezkûrenin meclisi idare-î kazaca hilâf-ı usûl icrâ' eylediği anlaşılmasıyla meclisi idare-î vilâyetce tenzîl at-ı mezkûre hükümsüz ad olunarak usûl ve nizâmına ircâ'-ı ile heyet kazasının ...ve işte muhâkeme ve zamanı müceb bir hâl ve zâyîât ve mûmâ-ileyh Andırın vergi kitabetine naklini müstelzim esbabı kanuniye olmadığından memuriyet sâbıkası olan Elbistan vergi kitabetine iade-î memuriyetine karar verilerek sene-i merkûme Zi'l-ka'desinin üçünde 23 Mart 1314 kitabetine mezkûre iade olunmuştur. Kazayı mezkûre kaymakamı ve Maraş Sancağı muhasebeci mutasarrıfı ile defter-dâr ve valiliği taraflarından yazılan mülâhaza da atıf ile mâliye nezareti celilesinden memuriyeti hazırasını ifâ-yı kifayeti beyân olunmuştur. Nüfus-u tezkire-i Osmaniye'sinde mekteb-i rüşdî şahâdet-nâmesinin ve hidemât-ı mezkûre de müddet-i istihdâm ve mekâdir-i maâşat ve esbab-ı infisâl ve berâetî zimmeti mübeyyiz Ayıntab ve Elbistan kazaları ve Maraş Sancağı idare meclislerinin 22 Kânûn-ı sâni 1312 ve 2 Eylül 1315 ve 22 ve 23 Temmuz 1310ve 27 Haziran 1316 ve 19 Mart 1314 ve 13 ve 14 Mayıs 1317 ve 23 Kânûn-ı sâni 1312 ve yine 23 ve 23 Temmuz 1310 ve 27 Haziran 1316 tarihli mazbatalarının sûret-i musaddakası Elbistan i'tâsı ve terceme-i hâlinin tescili istid'âsının mutazammın iki kıt'a arzuhali ve livâ-i mezkûr muhasebe kaleminin kaydı ve pusulası ve Halep vilâyeti meclis idaresinde 6 Mayıs 1318 tarihli mazbatası ve iade-î memuriyetine daireyi vilâyeti müşârün-ileyhâ defter-dârlığının 20 Teşrîn-i evvel 1317 ve 9 Kânûn-ı evvel 1317 tarihli iki kıt' tahrîrât-ı vilâyeti müşârün-ileyhâ valiliğinin 28 Mayıs 1318 tarihli tahrîrât-ı asl terceme-i hâl varakasıyla şubece mahfuzdur. Fi 27 Zi'l-hicce 1320 ve 13 Mart 1319

Mûmâ-ileyh... ....muhasebatça imtihanı bâ'lâca âliyyül âla dereceden şahâdet-nâme istihzâli ibrâz-ı ehliyet etmiş olduğundan Mamûratül Aziz vilâyeti muhasebe mümeyyizliğine ta'yîni mâliye nezareti celilesinin memuriyeti mülkiye komisyonuna havale buyrulan tezkiresiyle intihab-ı memuriyeti mülkiye komisyonunun melfuf mazbatasında gösterilmiş ve tetkik edilen terceme-i hâlinde ilişiği görülemediği cihetle mukaddemen intihâb olunduğu Halep vilâyeti tahsîlât müdürlüğü komisyonunun tasdîkine ... etmiş ve bu müzekkî intihabının da memurin-î mâliyenin sûret-i intihabât ve terfîyât-ı hakkında ki nizam-nâme ahkâmına muvaffak bulunduğu anlaşılması olduğundan tasdik-î memuriyet-i dair verilen karar üzerine bil'istizân şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-î hazreti hilâfet-penâhî mücebince bin üç yüz yirmi beş senesi Şevval'inin on ikisinde 5 Teşrîn-i sâni 1326 bin kuruş maâşla zikr olunan Mamûratül aziz vilâyeti muhasebe mümeyyizliğine ta'yîn buyrulmuştur. Mûmâ-ileyha sene-i mezkûrun Zi'l-hiccesinin on dokuzunda 10 Kânûn-ı sâni 1326 Mamûratül aziz de vazifesine mübâşeret eylediği 26 Nisan 1324 tarihli ve komisyon ve pusulalarıyla beyân edilmiştir. Mûmâ-ileyha 2

Teşrîn-i evvel 1324 tarihli tezkire-i sâniye mucibince bin altı yüz yirmi kuruş maâşla terfian Malatya Sancağı muhasebeciliğine nâkil olunduğu 11 Kânûn-ı sâni 1324 tarihli vukuât pusulasıyla buyrulmuştur.⁶³

4.29. Mustafa Sabri Efendi (H. 1286)

Mustafa Sabri Efendi müderristen Hacı Süleyman Efendi'nin oğludur. Bin iki yüz seksen yedi sene-i hicriyyesinde sene-i mâliye 1286 Elbistan da tevellüt ettiği nüfus-u tezkire-i Osmaniye'sinde muharrerdir. Sıbyân mektebinde mukaddime-i ulûm ve dinîye ve Elbistan mektebi rüştiyesinde müretteb dersleri okumuştur. Türkçe okur yazar. Bin üç yüz üç sene-i hicriyyesinde on altı yaşında iken Elbistan telgraf-hânesine mülâzemetle üç yüz yedi senesi Şehr-i Cemâziye'l-âhîrinin on yedisinde 1 Teşrîn-i evvel 1305 Rebi'ü-l âhîrinin on sekizinde kadar 30 Teşrîn-i sâni 1305 iki elli kuruş maâşla Elbistan ve üç yüz dokuz senesi Şehr-i Cemâziye'l-âhîrinin Zi'l-ka'desinin yirmi yedisinde 15 Kânûn-ı sâni 1307 Şehr-i Ramazanı şerîfinin on beşine değin 31 Mart 1308 iki yüz elli kuruşa olup ve Zi'l-ka'desinin guresinden 15 Mayıs 1308 üç yüz on senesi Rebi'ül-evvelinin yirmisine kadar 30 Eylül 1308 dört yüz kuruş maâşla Maraş telgraf merkezi müdüriyetleri vekaletin de istihdâm olunup şehr-i mezburun yirmi birinde 1 Teşrîn-i evvel 1308 dört yüz kuruş maaşla Maraş telgraf ve posta merkezi muhabere memuriyetlerine nâkil olunmuştur. Bir müddet vilâyeti telgraf ve posta baş müdüriyetine telgraf ve posta nezaretinden memuriyet hazırasında gayreti takdir olmuştur. Memuriyetleri sicil ve muhasebe kalemleri kuyûduna mutabıktır. Mekteb-i rüşdîyeden aldığı şahâdet-nâme ile nüfus-u tezkire-i osmâniyyesi sûret-i musaddakaları asl terceme-i hâl varakasıyla beraber nezâreti müşârün-ileyh Sicill-î Ahvâl şubesinde mahfuzdur. Fi 7 Receb 1317 Fi 30 Teşrîn-i evvel 1315

Mûmâ-ileyh bin üç yüz on üç senesi Muharremi selhinde 11 Temmuz 1311 yine dört yüz kuruş maâşla vilâyeti müşârün-ileyhâ da Zeytün Telgraf ve posta merkezi muhabere memuriyetine nakil ve hadiseyi mündefiâ da meşhûr olan hüsn-i hizmetine mükâfaten sene-i merkûme Zi'l-ka'desi selhinden 1 Mayıs 1312 beş yüz kırk iki kuruş maâşla merkezi mezkûr müdüriyetine terfî eylediği telgraf ve posta sicil şubesinin 8 Şaban 1313 ve "15 Cemâziye'l-evvel 1314" tarihli vukuat postasına gösterilmiştir. Mûmâ-ileyh vezâife-i memuriyetine hüsn-i îfâ da müşâhid olan ikdâm ve gayretine mebnî bin üç yüz on dört senesi Rebi'ü-l âhîrinin yirmisinde dördüncü rütbeden nişân-ı âliyye osmâniyye ihsân buyrulmuştur. Mûmâ-ileyh maâş sene-i merkûme Şevval'inin dokuzunda 1 Mart 1313 öşrü bi't-te'cil dört yüz seksen sekiz kuruşa tenzîl edip Zi'l-ka'denin beşinde 26 Mart 1313 beş yüz kuruş maâşla Diyarbakır vilâyetine Akça Dağı namı diğer Arga ve bin üç yüz on altı senesi Zi'l-ka'desi guresi 1 Mart 1315 beş yüz kırk kuruş maâşla Halep vilâyetinde mesken ve üç yüz on yedi senesi Cemâziye'l-evvelinin yirmi birinde 14 Eylül 1315 maâş hâliyle Adana vilâyetinde Osmaniye telgraf ve posta merkezleri müdüriyetine nakil

⁶³ BOA, DH. SAİD. d. 108/277.

edildiği mezkûr şubesinin 7 Zi'l-hicce 1314 ve 9 Zi'l-ka'de 1317 tarihli vukuât pusulasında gösterilmiştir.

Bin üç yüz on altı senesinde bil-münâkasa ... nakil edilen ... elli adedi zikr olunmadığı halde merkezin cetvelinde tamamen zikr edildiği gösterilmiş olmasından nâşi Ulukış merkez mezkûr çavuşluğunda müstahdem Mehmet Ağa ile beraber mûmâ-ileyh lieceli't- tahkîkât bin üç yüz yirmi iki senesi Rebî'ül-evvelinin selhinde 1 Mart 1320 işten el çektirilerek mahalince taht-ı mahkemeye alınarak netîceyi muhakeme de mûmâ-ileyhin berâetiyle Çavuş Mehmet Ağanın mahkumiyeti ve merkûm Çavuşun aczen ve vefatından dolayı tazmînine mahkûm olduğu beş yüz kûsür kuruşun def'âten mûmâ-ileyhden tahsîli hâlinde iadeyi memuriyetinin icrâ'sına nezâreti sicil idaresinden karar verilmesine mebnî bin üç yüz yirmi üç senesi Muharreminin yirmi dördünde 18 Mart 1321 iadeyi memuriyetle işe mübâşeret eylediği 24 Ramazan 1322 tarihli vukuât pusulasında beyân edilmiştir.⁶⁴

4.30. Mustafa Sıdkı Efendi (H.1292)

Mustafa Sıdkı Efendi Uğurluzâde Mehmet Efendi'nin mahdumudur. Bin iki yüz doksan iki sene-i hicriyyesinde 1291 sene-i mâliye Halep vilâyetinde Elbistan kasabasında tevellût eylediği nüfus-u tezkire-i osmâniyyesi sûret-i musaddakasında muharrerdir. Mahall-i mezkûre de malumat-ı ibtidâîye-i gördükten sonra der-saâdetde Fatih dersiamlarından İdris Efendi'nin dersine devam ile ulûmu arabîyye-i mütehasıl ederek icâzet-nâmeyi ve Dârü'l-muallimîn ibtidâîye şubesine devam ile âla dereceden (20 Şubat 1310) tarihli Şahâdet-nâmeyi ve bâde mektebi hukuku şahâne de ikmâl-i müddet tahsîl ederek mezkûr derecede (16 Ağustos 1319) tarihli mezuniyet rûsu nâil olmuştur. Türkçe kitabet eder. Terceme-i hâl varakasında münderiçtir. Bin üç yüz yirmi üç senesi Saferül hayrının on üçünde (5 Nisan 1321) intihâb-ı memurini adliye kararıyla ve bin kuruş maâşla Cizre-i Ergene kazası bidâyet mahkemesi müdde-i umûmi muâvinliğinde ta'yîn edilerek tahlîfi icrâ' kılınmıştır. Memuriyeti mezkûreye tarihi ta'yîn ve miktarı maâş adliye nezâreti celilesi sicil müdüriyetinde terceme-i hâl varakası zirine yazılan şerhten anlaşılmiş ve nüfus-u tezkire-i osmâniyyesiyle dârü'l-muallimîn ibtidâîye şahâdet-nâmesi ve mektebi hukuku şahâne mezuniyet rûsu ve icâzet-nâmesi sûret-i musaddakası asl terceme-i hâl varakasıyla beraber hıfz edilmiştir. (15 Cemâziye'l âhir 1323) 4 Ağustos 1321 mûmâ-ileyhin selefinin tâhvili lazım gelmesine mebnî üç yüz yirmi altı senesi Safer'inin guresinde (19 Şubat 1323) maâş hâliyesiyle Ohri kazası bidâyet mahkemesi müdde-i umûmi muâvinliğine ve iktidar-ı mahall-i mezkûrun ehemmiyetiyle mütenasip olduğu cihetle işi hafif bir mahâle naklî mahalinden iş'âr kılınmasına mebnî üç yüz yirmi yedi senesi Cemâziye'l-evvelinin on yedisinde (24 Mayıs 1325) maâş hâliyesiyle Akça Hisar kazası bidâyet mahkemesi müdde-i umûmi muâvinliğine ve Şabanın yirmi dördünde (27 Ağustos 1325) bin iki yüz kuruş maâşla İskilip kazası bidâyet mahkemesi ceza dairesi riyâsetine nakil ve (24 Şubat 1325) tarihinde icrâ' kılınan tensîkatda memuriyet de îfâ edildiği sicil müdüriyetine (19 Teşrîn-i evvel 1327) tarihli mezkûre cevabiyyesiyle bildirilmiştir. Mûmâ-ileyh tahvîl icâb

⁶⁴ BOA, DH. SAİD. d. 103/19.

etmesine binâen üç yüz otuz bir senesi Rebi'ü-l âhirinin yirmi beşinde 21 Mart 1329 maâşî hâliyesiyle Ceyhan bidâyet mahkemesi riyâsetine nakil buyrulmuştur. Fi 8 Şubat 1329⁶⁵

4.31. Mustafa Şevki Efendi (H. 1257)

Mustafa Şevki Efendi Karabekirzâde Hacı Mehmet Ağanın mahdumudur. Bin iki yüz elli yedi sene-i hicriyyesinde Elbistan kasabasında dünyaya gelmiştir. Elbistan mekteb ve medreselerinde Arabi ve Farisi okumuştur. Türkçe okur yazar Arapça tekellüm eder. Bin iki yüz yetmiş beş senesinde on sekiz yaşında olduğu halde mülâzemetle Elbistan tahrîrât kalemine duhûl ederek seksen üç senesi Rebi'ü-l âhirinin bi'l intihâb mahall-i mezkûr meclisi idaresi âzâsına ilhâk olunmuş ve iki sene sonra müddet-i nizâmîyesi inkizâsıyla infisâl edip seksen beş senesi Cemâziye'l-âhiresinde âidat ile mahall-i mezkûr arazi kitabetine ta'yîn ve üç sene mürurunda azl edilmiş ve bâde bin beş yüz kuruş maâş ile altı mâh müteveffâ Kilisli Deli ve Halil Ağacların envâl ve akârat-ı metrukesinin ve ücreti maktuâ ile üç mâh dahi kazayı mezbûr a'sârının tahkîkât-ı işlerinde bulunarak seksen sekiz senesi Cemâziye'l-âhiresinin yirmi birinde iki bin kuruş maâş ile Rakka kazası kaymakamlığına memur ve iki buçuk mâh sonra bi'lâ istifa munfâsıl olmuş ve sene-i merkûme Şehr-i Ramazanı evahirinde bin sekiz yüz kuruş maâşla Albu-Kemal kazası kaymakamlığına ittisâl ve altı mâh yirmi gün güzâranında istifa ile doksan senesi Şabanının ikisinde bin yüz yirmi kuruş maâş ile Karapınar ve yirmi iki mâh mürûrunda miktar-ı mezbûr maâş ve becâyiş sureti ile bozkır kazaları kaymakamlığına nasb ve iki buçuk ay sonra azl olunmuş ve doksan dört senesi Cemâziye'l-evveliyesinin dokuzunda yine bin yüz yirmi kuruş maâş ile Kuruçay kazası kaymakamlığına memuriyetiyle otuz dokuz mâh mürûrunda istîfâ edip bin üç yüz senesi Rebi'ü-l âhirinin on üçünde bin beş yüz kuruş maâş ile Nusaybin kazası kaymakamlığına ta'yîn kılınmış ise de kazayı mezkûrun ab ve havasıyla imtizaç edememesinden dolayı bin üç yüz bir senesi Rebi'ü-l âhirinin sekizinde kezalik istîfâ ederek el-yevm açıkta bulunmuştur. Ber-minvâl-i muharrer bulunduğu hizmetten nâkil ve istîfâ ile suretleriyle ve hasbelkader infisâl ederek vezâifi memuresinden dolayı tahtı muhakemeye alınmamış ve müttehîm olmamıştır. Mazgirt Sancağı mutasarrıfı izzetli Mustafa Kâmil Paşa tarafından yazılan mülâhaza da mûmâ-ileyh'in hâli hazırınca istikâmet ve emr-ü memuresince mesâi ve gayreti temmik ve Dersim Valisi Saâdetlü Osman Paşa hazretleri canibinden ilâve kılınan mütâlada dahi Efendi-yi mûmâ-ileyha da ehliyet ve liyâkatı tasdik olunmuştur. Mûmâ-ileyhin zikr olunan Rakka ve Albu-Kemal ve Bozkır ve Kuruçay ve Nusaybin kazaları kaymakamlıklarını müttedi idaresince emvâl-i emirini ve hukuk-u şahsiyeden berâetî zimmetine dair Zor sancağı ve Konya vilâyeti ve Erzincan ve Mardin Sancakları meclis idarelerinden verilmiş olan 8 Cemâziye'l-evvel 89 ve 29 Mayıs 92, 18 Mayıs 92 ve 17 Kânun-ı sâni 97 ve 30 Kânun-ı sâni 99 tarihli 6 kıt'a mazbatanın Pah kazası meclis idaresinden musaddak suretleri merbuttur. 26 Ramazan 1302 27 Haziran 1301 mûmâ-ileyh Mustafa Şevki Efendi bin üç yüz iki senesi Zi'l-ka'desinin yedisinde vâki' bin üç yüz bir senesi Ağustos'un altısında bin yüz yetmiş kuruş maâş ile Dersim vilâyeti dahilinde kâim Pah kazası

⁶⁵ BOA, DH. SAİD. d. 113/399.

kaymakamlığına ta'yîn olunmuştur. Mûmâ-ileyh Mustafa Şevki Efendi bin üç yüz üç senesi Cemâziye'l âhiresinin yirmi sekizinde vâki bin üç yüz bir senesi Kânûn-ı sânisinin yirmi ikisinde bin iki yüz kuruş maâş ve becâyîş suretiyle Çar Sancak kaymakamlığına memur olmuştur. Efendi-î mûmâ-ileyh bin üç yüz beş senesi Safer'inin beşinde bin yüz yetmiş kuruş maâş ve becâyîş suretleriyle Pah kazası kaymakamlığına ircâ' olunmuştur. Efendi-î mûmâ-ileyh sene-i merkûmu Recebinin yirmi dördünde istîfâyı infisâl eylemiştir. Mûmâ-ileyhin zikr olunan Pah ve Çar Sancak kazaları kaymakamlıklarını müddet-i idaresince emvâl-i emiriyye ve hukuku şahsiyeden zimmet ve ilişiği olmadığı mülga Dersim vilâyeti meclis idaresinden verilip irâe olunan 29 Safer 1305 ve yine 29 Safer 1305 tarihli iki kıt'a mazbata ve memuriyeti âhiresi olan Pah kazası kaymakamlığına kable'l-âzîme istîfâ eylediği dahi lede's-suâl memuriyet kalemi müdürriyetinden gelen 27 Teşrîn-i sâni 1304 tarihli müzekkire-i cevabiye de gösterilmiştir. Efendi-î mûmâ-ileyh bin üç yüz altı senesi Zi'l- ka'de'sinin yirmi üçünde rütbe-i sâlfîse ve bin beş yüz kuruş maâş ile Diyarbakır vilâyeti mülhâkâtından Cizre kazası kaymakamlığına ta'yîn buyrulmuştur. Mûmâ-ileyha âdem-i iktidarı hasebiyle devam memuriyeti şîrâze-i inzibât ve âsâyîşin ihlâlîni ve hazîneyi celilenin hasarını müeddî olacağından bahisle lüzumu tebdili vilâyetten nâşî bin üç yüz sekiz senesi Şevval'inin on altısında azl edilmiştir. Mûmâ-ileyh mezbûr kaymakamlıkça envâl-i emiriyye ve tevfiât-ı mâlume ile hukuku şahsiyeden berâet-î mübeyyin Diyarbakır vilâyeti meclis-i idaresinin 27 Haziran 1317 tarihli mazbatasıyla ikinci sınıf kaza kaymakamlığına intihâb edildiği mutazammın intihab-ı memuriyet komisyonun da 28 Haziran 98 tarihli ve yirmi beş kuruş intihâb-nâmesi Sicill-î Ahvâl Daire-yi Umûmîyesi'nce görölüp iade olmuştur. Memuriyeti icâzet-nâme infisâline müceb iktidarsızlık kaydının tahsili istid'âsı hâvi arzuhalî üzerine şurayî devleti dahiliye dairesinin tedkîkatı netîcesinde terceme-i hâlînde nazaran şimdiye kadar bulunduğu memuriyetlerden hiç birinde hukuku emiriyye ve şahsiyeden zimmet ve ilişiği olmadığı gibi liyâkat derûni? dahi bazı liva ve vilâyet meclis idarelerinden bâ mazbata tasdik kılındığı anlaşılıp mâhâzâ iktidarsızlığı hasebiyle Cizre'de devamı îfâsı şîrâze-i inzibât ve âsâyîşin ihlâlîni ve hazînenin hasarını müeddî olacağına dair Diyarbakır vilâyetinin inhâsı üzerine infisâl eylediği gösterilmiş ise de şu iş'ar-ı isnat mücerred derecesinde kalmadığı cihetle istihdâmına mani olamayacağına kema-kan zınnında kullanılmasını tezekkür kılındığı 28 ... 1311 tarih ve doksan beş adetli buyruldu-ı sâmi ile Sicill-î Ahvâl Daire-yi Umûmîyesi'nce tebli' buyrulmuştur. Mûmâ-ileyh 1312 senesi Muharremi haramının yirmi birinde (12 Temmuz 1310) iki bin beş yüz kuruş maâş ile Yemen vilâyetinde Cebel-i Reyne kazası kaymakamlığına ta'yîn buyrulmuştur.⁶⁶

4.32. Osman Nuri Efendi (H. 1278)

Osman Nuri Efendi Mehmet Hilmi Efendi'nin mahdûmudur. Bin iki yüz yetmiş sekiz senesinde Elbistan da tevellüt eylemiştir. Sıbyân mektebinde mukaddime-i ulûm bâ'del tahsîl Elbistan mekteb-i rüşdîyesin de tadrîsi miktarı olan dersleri okuyup bâ şahâdet-nâme çıkmıştır. Türkçe kitabet eder. Doksan altı sene-i hicriyyesinde on altı yaşında olduğu halde Elbistan a'şâr

⁶⁶ BOA, DH. SAİD. d. 2/844.

dairesinde mülâzemetle duhûl ile doksan sekiz senesi Rebî'ül-evvelinde iki yüz elli kuruş maâşla Zor Sancağı meclis idaresi mukayyitliğine ta'yîn olunup sekiz mâh sonra istîfâ etmiş ve bin üç yüz senesi Zi'l- hiccesinde üç yüz kuruş maâşla el-yevm müstahdem olduğu mezkûr Elbistan kazası bidâyet mahkemesi müstantik muâvinliğine ta'yîn olunmuştur. Bulunduğu memuriyetten istîfâ suretiyle infikâk edip umuru memuresinden dolayı müttehem olmuştur. Mahkemeyi mezkûre reisi mûmâ-ileyh ashâb-ı kifâyettendir ve Halep vilâyeti adliye müfettişi valisi mûmâ-ileyhin ahvâl-i mahkeme reisinin tasdikinden anlaşılmıştır ve adliye nâzırı devletli Hasan Fehmi Paşa hazretleri iş bu mülâhaza da musaddaktır demişlerdir. Fi 26 Cemâziye'l âhir 1302 ve 31 Mart 1301

Mûmâ-ileyh Osman Nuri Efendi'nin memuriyeti bin üç yüz iki senesi Rebi'ü-l âhirinin onuna musâdif olan bin üç yüz senesi Kânûn-ı sâninin on dördünde dört yüz kuruş maâş ile Zeytin kasabası bidâyet mahkemesi birinci kitabetine ve bin üç yüz iki senesi Şabanının on beşine musâdif olan bin üç yüz bir senesi Mayıs'ının on sekizinde üç yüz kuruş maâş ile tekrar Elbistan kazası bidâyet mahkemesi müstantik muâvinliğine ve bin üç yüz iki senesi Şevval'inin onuna tesadüf eyleyen bin üç yüz bir senesi Haziran'ının on birinde yine sâlifü'z-zikr maâş ile defâ'en sâniye Zeytin kazası bidâyet mahkemesi birinci kitabetine ve bin üç yüz üç senesi Safer'inin on altısında musâdif olan bin üç yüz bir senesi Teşrîn-i sâninin on ikisinde iki yüz yirmi beş kuruş maâş ile zikr olunan Elbistan bidâyet mahkemesi ikinci kitabetine tahvîl kılınmıştır.⁶⁷

4.33. Ömer Lütfü Efendi (H.1303)

Ömer Lütfü Efendi redif mülâzımı evvellerinden Saçaklı zâde mütevaflâ Osman Hilmi Efendi'nin mahdûmudur. Bin üç yüz üç sene-i hicriyyesinde sene-i mâliye 1302 Elbistan da tevellüt etmiştir. Halep vilâyeti mekteb-i İ'dâdî-ye mülkiyesinde tahsîl-i meşrût olan ulûm-ı ve fûnûn-u bi't-tahsil mekteb-i mezkûrun Ziraat şubesine âla derecede 18 Teşrîn-i evvel 1320 tarihli bir kıt'a şahâdet-nâme almıştır. Halep bidâyeti hukuk mahkemesine bir müddet mülâzemetle devam ettikten sonra bin üç yüz yirmi dokuz senesi Rebî'ül-âhir'in on altısında 14 Kânûn-ı evvel 1327 üç yüz kuruş maâşla Hadım kazası Ziraat bankası sandığı memur refâkatına bi't-tâyin mübaşeret eylemiştir. Kazayı mezkûr kaymakamlığının Mûmâ-ileyh terceme-i hâli varakası mündericatu tasdik ve mezkûr banka idare-î umûmiyesinin îfâ-yı vazife etmekte olduğu ta'yîn kılınmıştır. Mektep şahâdet-nâmeleriyle Halep bidâyet hukuk mahkemesi heyetinin 20 Kânûn-ı evvel 1327 tarihli hüsn-i hâl şahâdet-nâmesi aynen görülüp iade kılınmış ve nüfus-u tezkire-i osmâniyyesi sûret-i musaddakası asl terceme-i hâl varakasıyla mahfuz olup hizmeti hazırasında miktarı maâşla îfâ-yı vazifeye tarihi mübaşereti evrak-ı muhabereden anlaşılmıştır. Fi 15 Teşrîn-i sâni 1318 ⁶⁸

⁶⁷ BOA, DH. SAİD. d. 8/775.

⁶⁸ BOA, DH. SAİD. d. 189/239.

4.34. Süleyman Asım Bey (H. 1263)

Süleyman Asım Bey İlbasan vücûhundan Nureddin Beyzade Celalettin Bey'in mahdumudur. Bin iki yüz altmış üç sene-i hicriyyesinde Elbistan kasabasında tevellüt eylemiştir. Mekteb-i mülkiyye-i şâhâne de fûnûn-ı müretteb bi't-tahsil şahâdet-nâme ahz eylemiştir. Türkçe kitabet ve Türkçe Arnavutça tekellüm eder. Bin iki yüz doksan dört sene-i şehri Şevval'inin de otuz yaşında olduğu halde bin yüz kuruş maâşla Edirne vilâyeti dahilinde kâim Hayrabolu kazası kaymakamlığına memur ve doksan beş senesi evâilinde kazayı mezkûrun Rusyalılar tarafından istilâ olunması hasebiyle munfâsıl olup sene-i mezkûre Receb-i şerifinde bin iki yüz elli kuruş maâşla Manastır vilâyeti dahilinde kâim İstarova kazası kaymakamlığına nasb ve bir sene sonra hasbel îcab azl edilmiş ve doksan sekiz senesi Şehr-i Şevvalinde bin iki yüz elli kuruş maâşla Selanik vilâyeti dahilinde kâim Sarı Şaban kazası kaymakamlığına ta'yîn olunup muahheren bil'istifâ. Bin üç yüz senesi Zî'l-ka'desinde infisâl ederek el-yevm mâzul olmuştur. Şimdiye kadar bulunduğu memuriyetlerden istilâ ve istifâ suretleriyle hasbel îcab infikâk ederek umûr-u memuresinden dolayı müttehem olmamış ve tahtı muhakemeye de alınmamıştır. Mûmâ-ileyh üçüncü sınıf kaymakamlığına intihâb olduğunu dair intihâb-ı memuriyet komisyonunun dan verilen 16 Şaban 1294 tarihli intihâb-nâme ve mekteb-i mülkiyye den almış olduğu şahâdet-nâme ile İstirova ve Sarı Şaban kazaları kaymakamlıklarının berâetî-zimmeti hâvi Manastır vilâyeti idare meclisinin 18 Receb 1298 Selanik Vilâyeti idare meclisinin 28 Eylül 1299 tarihli iki kıt'a mazbatasını komisyonunca aynen görülerek yine Mûmâ-ileyh iade ve teslim olunmuştur. 6 Rebi'ü-l âhir 1301 ve 23 Kânûn-ı sâni 1299 muamele olunmuştur.

Mûmâ-ileyh Süleyman Asım Bey bin üç yüz bir senesi Cemâziye'l-evveliyesinin dokuzunda musaddak doksan dokuz senesi Şubatının yirmi üçünde bin iki yüz elli kuruş maâş ile İstirova vilâyeti dahilinde kâim Leş kazasına tayin olmuştur. Mûmâ-ileyh Süleyman Asım Bey bin üç yüz üç senesi Reb'ül-evvelinin yirmi beşinde vâki bin üç yüz bir senesi Kânûn-ı evvelinin yirmisinde yine bin iki yüz elli kuruş maâş ve becâyîş suretiyle vilâyeti mezkûre dahilinde vâki Akça hisar kazası kaymakamlığına memur olmuştur. Miri Mûmâ-ileyhim memuriyeti bin üç yüz beş senesi Cemâziye'l-evvelinin on üçüne tesadüf eden bin üç yüz üç senesi Kânûn-ı sânisinin on dördünde maâşî hâliyle yine vilâyeti mezbure muzâfatından Peklin kazası kaymakamlığına tahvil kılınmıştır. İş bu zeyl 4/896 numara ile mukayyit Osman Nuri Bey'in olup buraya sehiv kayıt olmakla çizildi. Mâliye Sicill-i Ahvâl Kalemî'nin (20 Nisan 1305) tarihli vukuât cetvelinde muharrer olduğu üzere Mûmâ-ileyhim mezkûr Yanya vilâyeti defterdarlığından dolayı emvâl-i emriyye ile maâşatı tevfikatından ve emvâl-i umûmiyye saireden zimmet ve ilişiği olmadığı muhasebe-î umûmiyye-î mâliye den verilen 6 Nisan 1304 tarihli ilmi haberde gösterilmiştir. Mûmâ-ileyh müptelâ olduğu müzmin nâşi idareyi umure mukadder olmadığından bahisle tebdili vilâyetin iş'ar edilmesine binâen bin üç yüz on senesi Şehr-i Muharremi haramın üçünde (16 Haziran 1308) azl edilmiştir.⁶⁹

⁶⁹ BOA, DH. SAİD. d. 4/796.

4.35. Yusuf Zeki Efendi (H.1305)

Yusuf Zeki Efendi mütevellâ Rasim Ağa'nın oğludur. Bin üç yüz beş sene-i hicriyyesinde sene-i mâliye 1304 tevellüt etmiştir. Mahalle-i velâdeti Elbistan kazası idiği terceme-i hâl varakasinda muharrerdir. Kasabayı mezkûre mektebi rüştiyesinde müretteb dersleri tahsîl ile 5 Temmuz 1316 tarihinde âla derecede şahâdet-nâme almıştır. Bin üç yüz yirmi senesi Cemâziye'l-âhiresinin yirmi beşinden "15 Eylül 1318" üç yüz yirmi dört senesi Şabanının yirmi beşine kadar 1 Teşrîn-i evvel 1322 Elbistan Ziraat bankası sandığında mülâzemetle ve bir müddet dahi mezkûr sandıkta odacılık umûr-ı tahrîriyye marifet vazifesiyle istihdam olunarak üç yüz yirmi beş senesi Rebi'ü-l âhiri guresinden "1 Mayıs 1326" Cemâziye'l-âhiresinin ikisine kadar "31 Mayıs 1326" sandık ı mezkûr muhasebe kitabetine ve vekâlet maâşını almıştır. Üç yüz yirmi yedi senesi Receb'inin yirmisinde "25 Temmuz 1325" iki yüz elli kuruş maâşla sâlifü'z-zikr Elbistan bankası sandığı memur refâkatına tayin olunarak işe mübâşeret eylemiştir. Kaymakam kasaba tarafından Mûmâ-ileyh terceme-i hâl varakası mündericatından tasdîk ve Ziraat Bankası müdüriyyeti umimiyesinin îfâ-yı vazîfe etmekte olduğu tahmin olunmuştur. Hizmet sâbıkasında müddet-i istihdam ve miktarı maaş ve sebebi infikâkın ve berâet-î zimmetine hâvi Elbistan Ziraat Bankası sandığı meclisinin 1 Haziran 1324 ve 1 Haziran 1325 tarihli mazbataları ve nüfus-u tezkire-i osmâniyyesi ve mektebi şahâdet-nâmesi sûret-i musaddakaları asl-ı terceme-i hâl varakasıyla mahfûz olup hizmeti hâzırası maâşıyla işe mübâşereti evrak-ı muhabereden anlaşılmuştur.

25 Rebi'ü-l evvel 1329 Fi 13 Mart 1327⁷⁰

---

⁷⁰ BOA, DH. SAİD. d. 177/389.

SONUÇ

Tez çalışması kapsamında Osmanlı Devleti'nin son dönem bürokratik yapısını anlamaya imkân veren Sicill-i Ahvâl defterleri esas alınarak Elbistan doğumlu devlet memurları incelenmiştir. Çalışmanın temel amacı, Elbistan doğumlu memurların kimlik bilgileri, eğitim durumları, meslekî kariyerleri ve görev alanlarını tespit etmektir. Elde edilen veriler üzerinden de Elbistan'ın Osmanlı bürokrasisine sunduğu insan kaynağını somut biçimde ortaya koymaktır. Bu çerçevede yapılan arşiv taraması ve kayıtların yeniden değerlendirilmesi sonucunda, daha önce Elbistan doğumlu olarak değerlendirilen bazı kayıtların hatalı olduğu tespit edilmiş, gerekli ayıklamalar yapıldıktan sonra Elbistan doğumlu memur sayısı 35 olarak kesinleştirilmiştir.

İncelenen memurların doğum tarihleri Hicrî 1237-1306 (Miladî 1821-1888) aralığında yoğunlaşmaktadır. Bu tarih aralığı, Tanzimat sonrası dönemde Osmanlı bürokrasisinde yaşanan genişleme ve yeniden yapılanma süreciyle doğrudan ilişkilidir. Dolayısıyla Elbistan doğumlu memurların büyük bir kısmı, devletin idarî ve adlî alanlarda nitelikli memur ihtiyacının arttığı bir dönemde hizmete girmiştir. Bu durum, Elbistan'ın yalnızca yerel bir yerleşim yeri olmanın ötesinde, merkezî bürokrasiye personel sağlayan bir taşra kazası olduğunu göstermektedir.

Eğitim durumları incelendiğinde, Elbistan doğumlu memurların büyük bölümünün temel eğitimlerini taşrada, sıbyân mektebi, rüşdiye veya medrese gibi kurumlarda aldıkları görülmektedir. Bazı memurların özel dersler yoluyla eğitimlerini ilerlettikleri, sınırlı sayıda memurun ise merkezî eğitim kurumlarında (Mekteb-i Hukuk-ı Şâhâne, Dârü'l-Muallimîn vb.) öğrenim gördükleri tespit edilmiştir. Bu tablo, Osmanlı bürokrasisinde memuriyete giriş için mutlaka merkezî bir okul mezunu olmanın zorunlu olmadığını, taşrada alınan temel eğitimin de bürokratik kariyer için yeterli bir zemin oluşturabildiğini göstermektedir.

Dil bilgisi açısından değerlendirildiğinde, Türkçenin tüm memurlar tarafından kullanıldığı, Arapça ve Farsçanın ise yaygın olarak bilindiği görülmektedir. Bunun yanında Fransızca bilen memurların varlığı, Osmanlı Devleti'nin özellikle 19. yüzyılda Batı ile kurduğu diplomatik ve idarî ilişkilerin bürokrasiye yansımaları ortaya koymaktadır. Ayrıca Kürtçe, Çerkezce ve Arnavutça gibi dillerin kayıtlarda yer alması, memurların görev yaptıkları bölgelerin sosyo-kültürel yapısıyla uyumlu bir dil çeşitliliğine sahip olduklarını göstermektedir.

Görev alanları bakımından Elbistan doğumlu memurların ağırlıklı olarak mahkeme, tahrirat ve kalem işlerinde istihdam edildikleri tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra eğitim, maliye, idare ve emniyet alanlarında görev yapan memurlar da bulunmaktadır. Bu dağılım, Sicill-i Ahvâl defterlerinin kapsadığı bürokratik alanlarla uyumlu olduğu gibi, taşra kökenli memurların çoğunlukla yazışma ve kayıt temelli görevlerde yoğunlaştığını da ortaya koymaktadır. Memurların görev yerleri incelendiğinde ise tek bir şehirle sınırlı kalmadıkları, farklı vilayet ve sancaklarda hizmet verdikleri görülmektedir. Bu durum, Osmanlı bürokrasisinde tayin ve yer

değiştirmenin olağan bir uygulama olduğunu ve Elbistan doğumlu memurların imparatorluğun farklı bölgelerinde görev aldıklarını göstermektedir.

Rütbe ve nişan bilgileri, Elbistan doğumlu memurların kariyer ilerlemelerini değerlendirmek açısından önemli bir göstergedir. İncelenen kayıtlar arasında Mecidi Nişanı alan üç memur ve rütbe ile taltif edilen beş memur tespit edilmiştir. Elde edilen bulgu, Elbistan doğumlu memurların yalnızca alt kademelerde görev yapan sıradan görevliler olmadığını, hizmetleri dolayısıyla devlet tarafından takdir edilen ve ödüllendirilen kişiler arasında yer aldıklarını ortaya koymaktadır. Aynı zamanda Sicill-i Ahvâl sisteminin, memurların performansını izleyen ve kayıt altına alan bir mekanizma olarak işlediği de verilerle somutlaşmaktadır.

Genel olarak değerlendirildiğinde tez alışması, Elbistan'ın Osmanlı Devleti'nin son dönem bürokrasisine sağladığı insan kaynağını, Sicill-i Ahvâl kayıtları üzerinden ayrıntılı biçimde ortaya koymuştur. Elbistan doğumlu 35 memurun eğitim, dil, görev ve kariyer özellikleri birlikte ele alındığında taşra kökenli memurların devlet hizmetinde etkin bir rol üstlendikleri ve merkezî bürokrasinin işleyişine katkı sağladıkları görülmektedir. Bu yönüyle alışma, Osmanlı bürokrasisini yalnızca merkezden değil, taşra perspektifinden ele alarak literatüre katkı sunmakta, Sicill-i Ahvâl defterlerinin biyografik ve sosyal tarih açısından taşıdığı önemi bir kez daha göstermektedir.

KAYNAKÇA

ARŞİV KAYNAKLARI

Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA).

Dâhiliye Nezareti Sicill-i Ahvâl Komisyonu Defterleri (DH. SAİD).

BOA, DH. SAİD, d. 2/738

BOA, DH. SAİD, d. 2/844

BOA, DH. SAİD, d. 4/430

BOA, DH. SAİD, d. 4/796

BOA, DH. SAİD, d. 7/103

BOA, DH. SAİD, d. 8/747

BOA, DH. SAİD, d. 8/775

BOA, DH. SAİD, d. 10/41

BOA, DH. SAİD, d. 18/249

BOA, DH. SAİD, d. 55/249

BOA, DH. SAİD, d. 57/451

BOA, DH. SAİD, d. 81/397

BOA, DH. SAİD, d. 87/183

BOA, DH. SAİD, d. 92/297

BOA, DH. SAİD, d. 103/19

BOA, DH. SAİD, d. 108/277

BOA, DH. SAİD, d. 113/399

BOA, DH. SAİD, d. 120/177

BOA, DH. SAİD, d. 125/461

BOA, DH. SAİD, d. 128/287

BOA, DH. SAİD, d. 138/175

BOA, DH. SAİD, d. 139/351

BOA, DH. SAİD, d. 141/329

BOA, DH. SAİD, d. 146/267

BOA, DH. SAİD, d. 158/451
BOA, DH. SAİD, d. 160/331
BOA, DH. SAİD, d. 163/175
BOA, DH. SAİD, d. 166/453
BOA, DH. SAİD, d. 168/351
BOA, DH. SAİD, d. 174/229
BOA, DH. SAİD, d. 177/389
BOA, DH. SAİD, d. 177/455
BOA, DH. SAİD, d. 182/128
BOA, DH. SAİD, d. 189/239
BOA, DH. SAİD, d. 192/132
BOA, DH. SAİD, d. 195/27

ARAŞTIRMA ESERLERİ

Çetin, Atillâ. "Sicill-i Ahvâl Defterleri ve Dosyaları Hakkında Bir Araştırma." *Vakıflar Dergisi* 29 (2005):87-104. <https://cdn.vgm.gov.tr/yayin/dergi/vakiflardergisi/29.pdf> (erişim tarihi: 05.12.2024).

Elbistan Belediyesi. *Cumhuriyet'in 70. Yılında Elbistan (1993-1994)*. İstanbul: Özgü Yayınları, 1994.

Gökhan, İlyas. *Kahramanmaraş Tarihi*, cilt 1. Niğde: [Yayınevi adı], 2019.

Köse, Resul. "Osmanlı Devleti'nin Son Döneminde Maraşlı Bürokratlar." *Uluslararası Osmanlı Döneminde Maraş Sempozyumu* (4-6 Ekim 2012), editörler Cevdet Kabakçı ve Serdar Yakar, 213-233. Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü, 2013.

Mert, Talip. "Sicill-i Ahvâl Defterleri ve Buna Dair Yayınlanan Nizamnameler - I." *Arşiv Araştırmaları Dergisi* 2 (2000): 97-111.

Olgun, Said. "Son Dönem Osmanlı Bürokrasisinde Görev Alan Elbistanlı Devlet Memurları." *Yakın Çağ Tarihi Alanında Uluslararası Araştırmalar-II*, editör Musa Kılıç, 190-225. Ankara: Eğitim Yayınevi, 2025.

Özger, Yunus. *Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Osmanlı Bürokrasisinde Yozgatlı Devlet Adamları*. İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 2010.

Pakalın, Mehmet Zeki. *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, cilt 3. İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1993.

Parlatır, İsmail. *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2006.

Sarıyıldız, Gülden. "Sicill-i Ahvâl Defterleri." *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, cilt 37, 134–136. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2009.

Sezen, Tahir. *Osmanlı Yer Adları*. Genişletilmiş 2.baskı. Ankara: T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, 2017.

Solak, İbrahim. *Kânunî Döneminde Elbistan Kazası*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 1996.

T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü. *Osmanlı Arşivi Rehberi*. İstanbul: Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, 2017.

T.C. Elbistan Kaymakamlığı. "Coğrafi Yapı." <https://www.elbistan.gov.tr/cografi-yapi> (erişim tarihi: 31.07.2025).

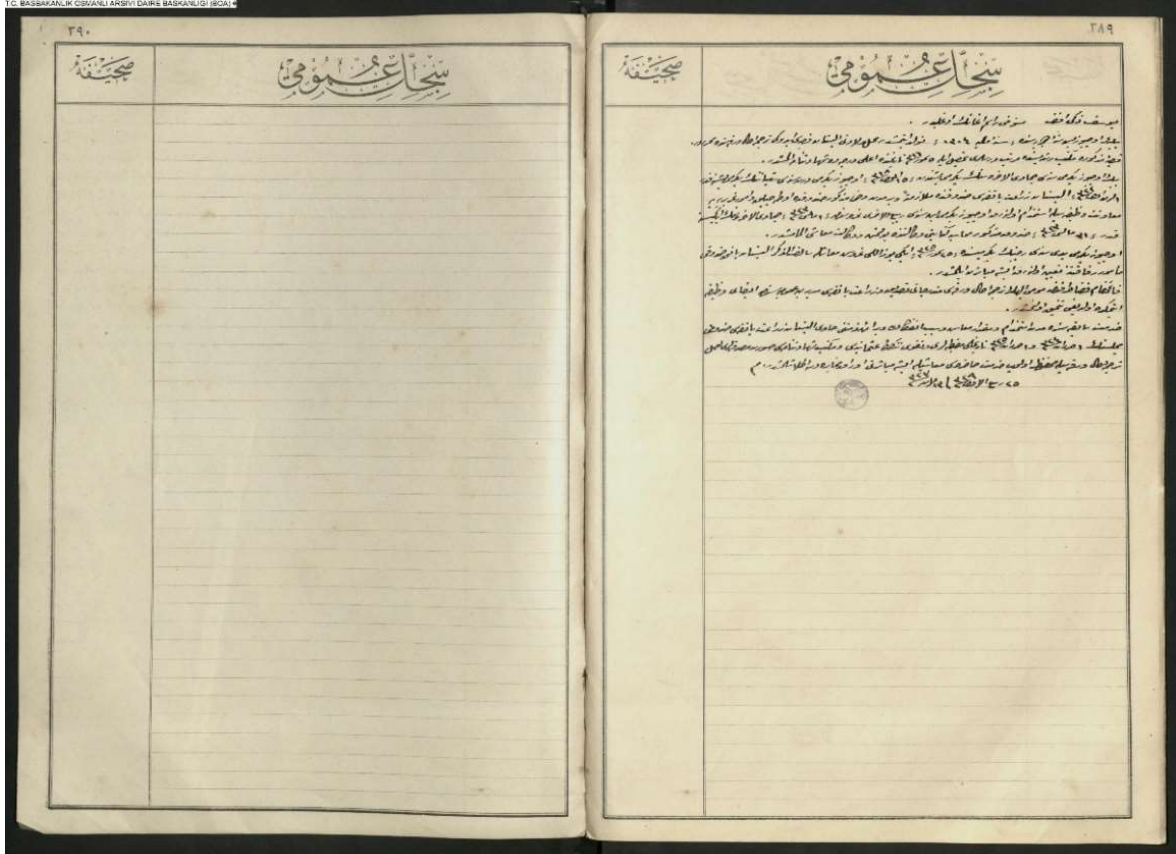
Turan, Osman. *Selçuklular Zamanında Türkiye*. İstanbul: Turan Neşriyat Yurdu, 1971.

Taşdemir, Mehmet. "Elbistan." *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, cilt 11, 1–3. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1995.

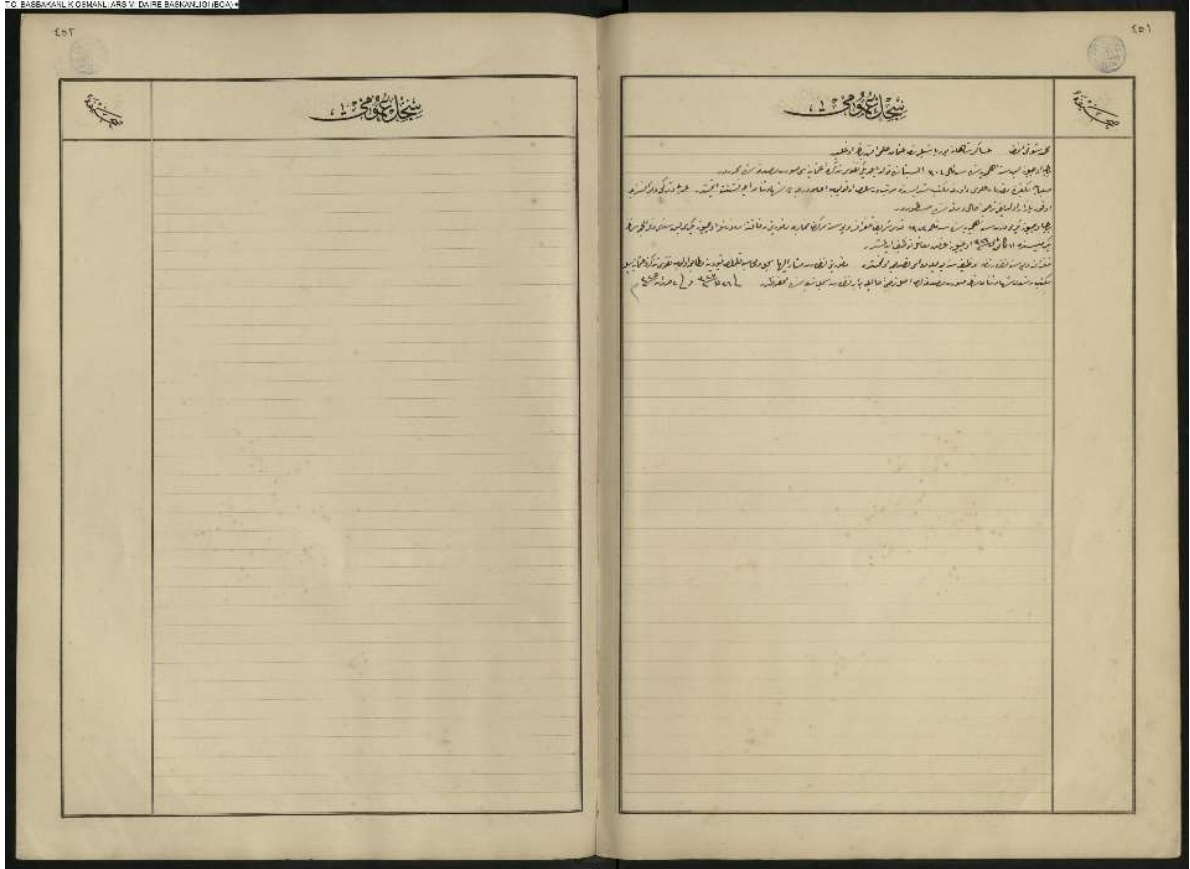
Yinanç, Refet. "Dulkadiroğulları." *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, cilt 9, 553–557. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1994.

EKLER

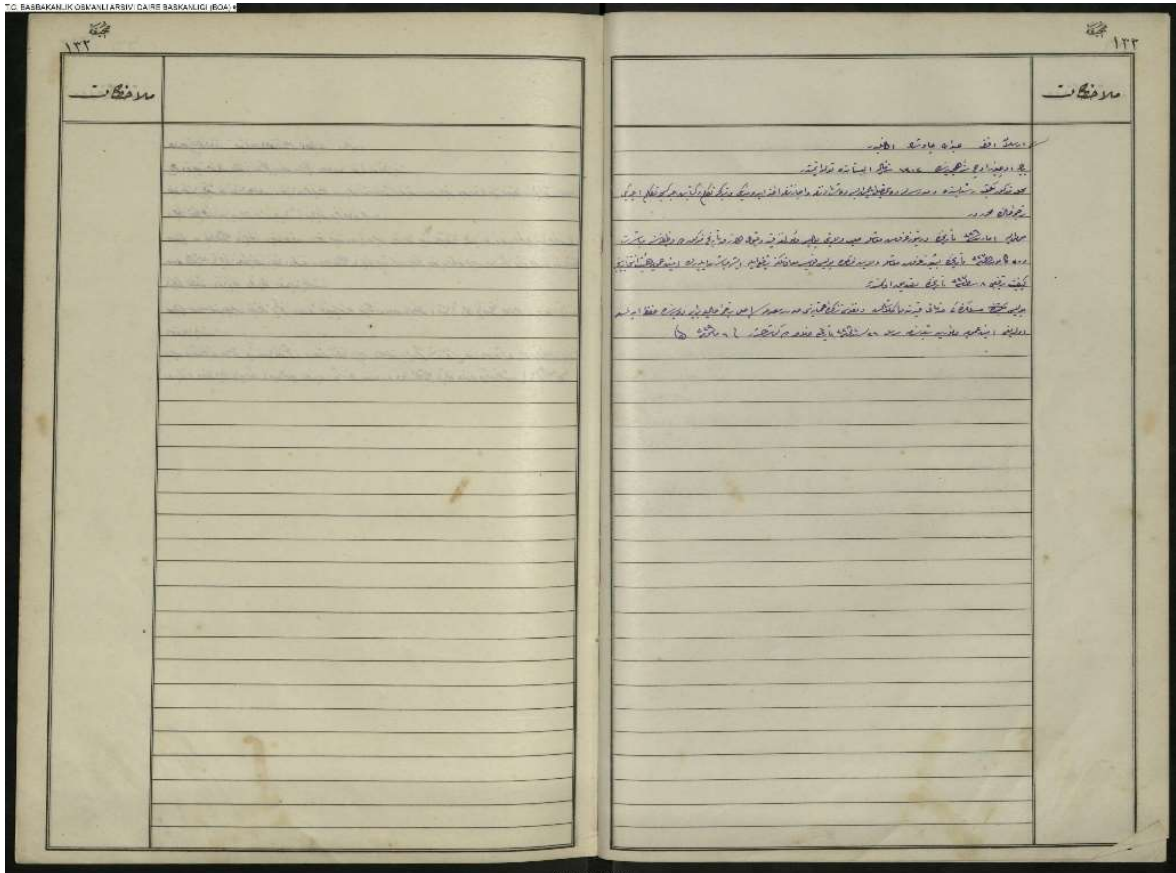
EK-1. Yusuf Zeki Efendi BOA. DH. SAİD. d. 177/389

DH.SAİD.00177

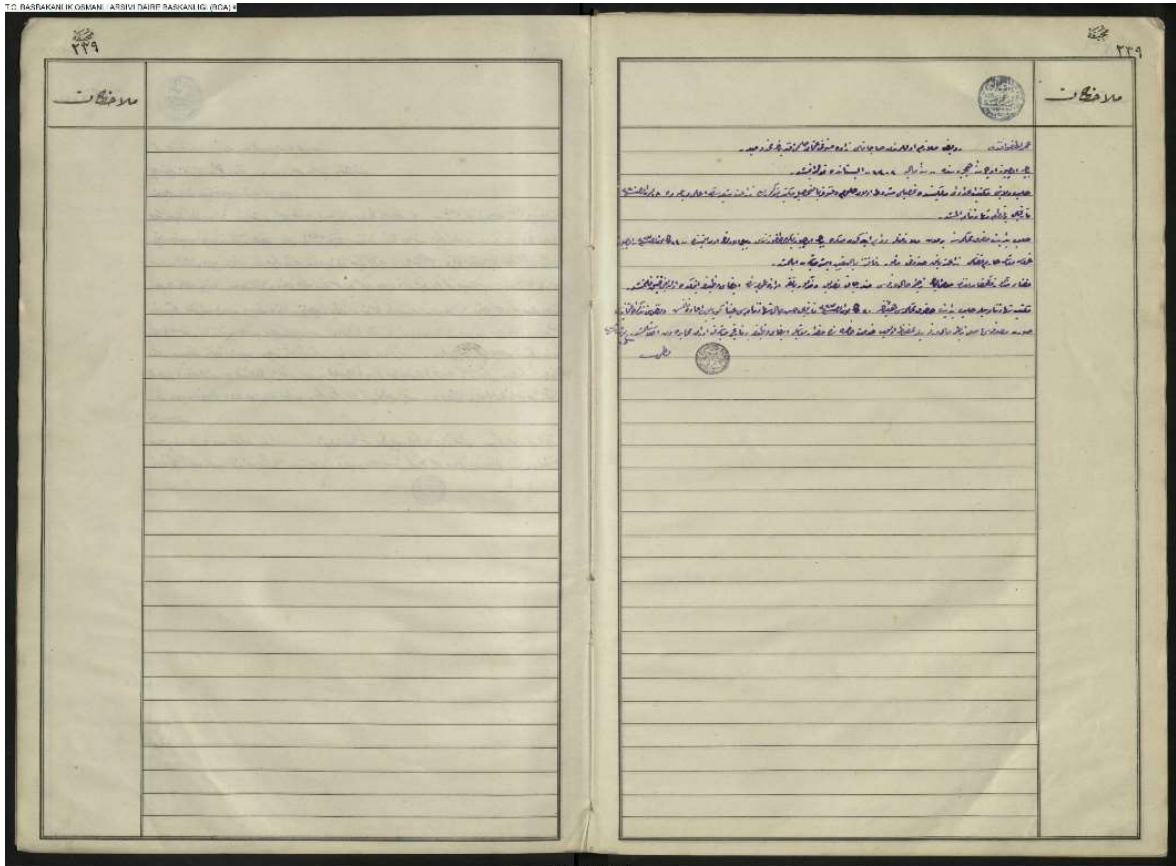

EK-3. Arslan Efendi BOA. DH. SAİD. d. 192/132

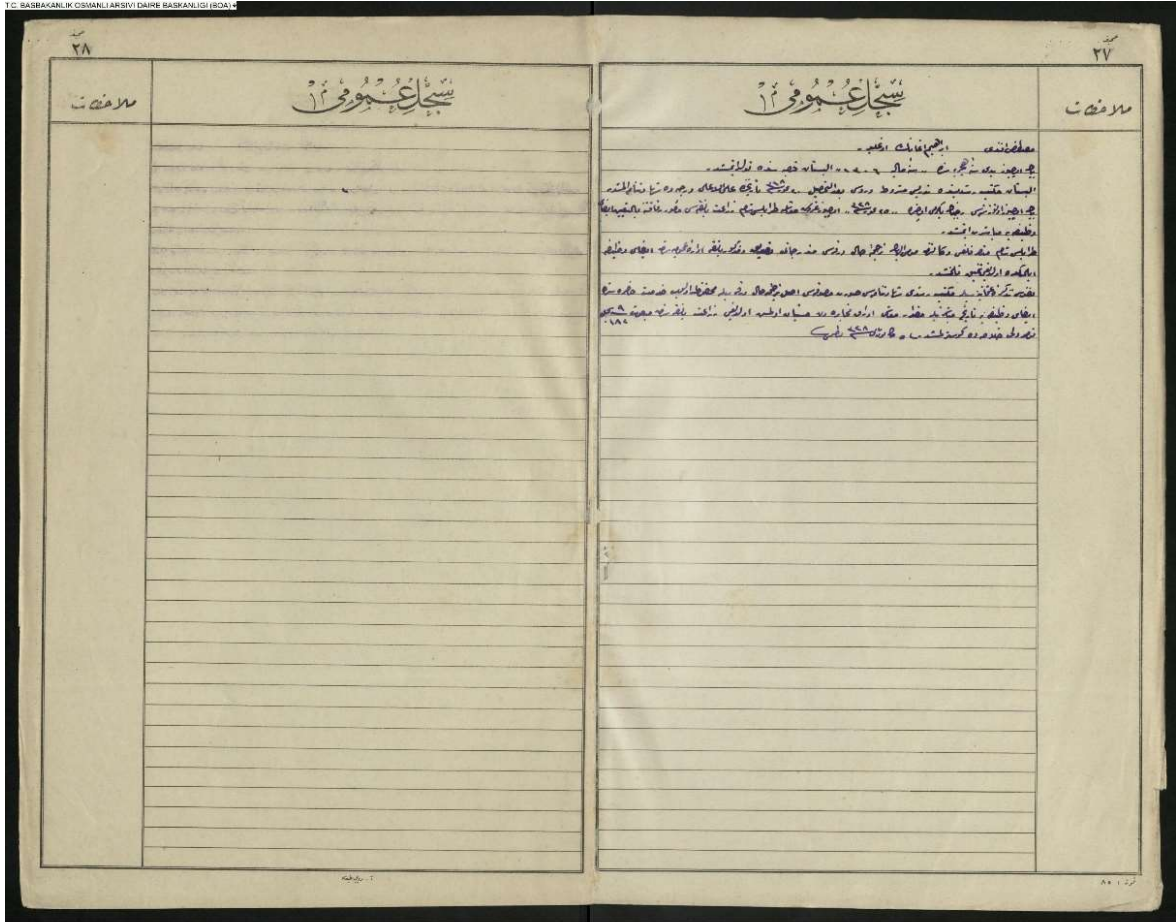

DH.SAİD.00192

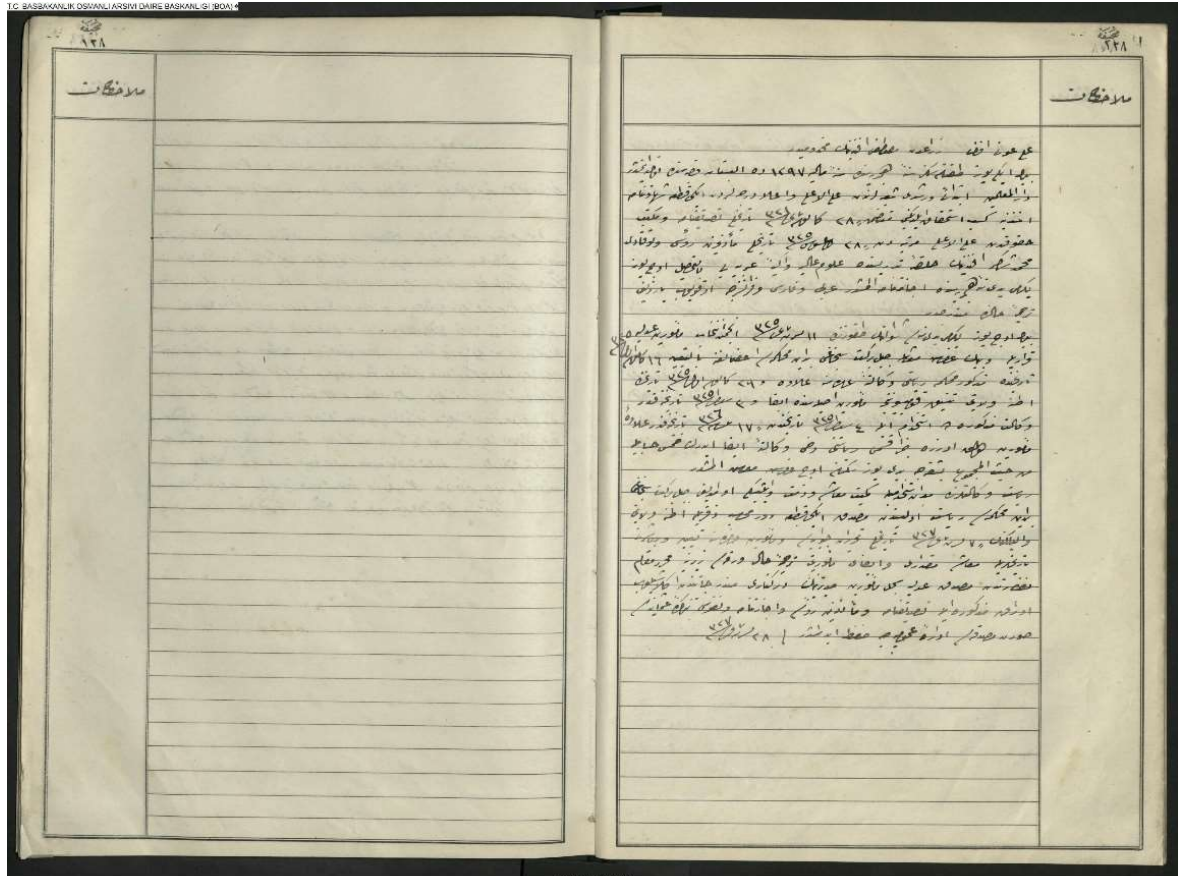
EK-4. Ömer Lütfü Efendi BOA. DH. SAİDd. 189/239

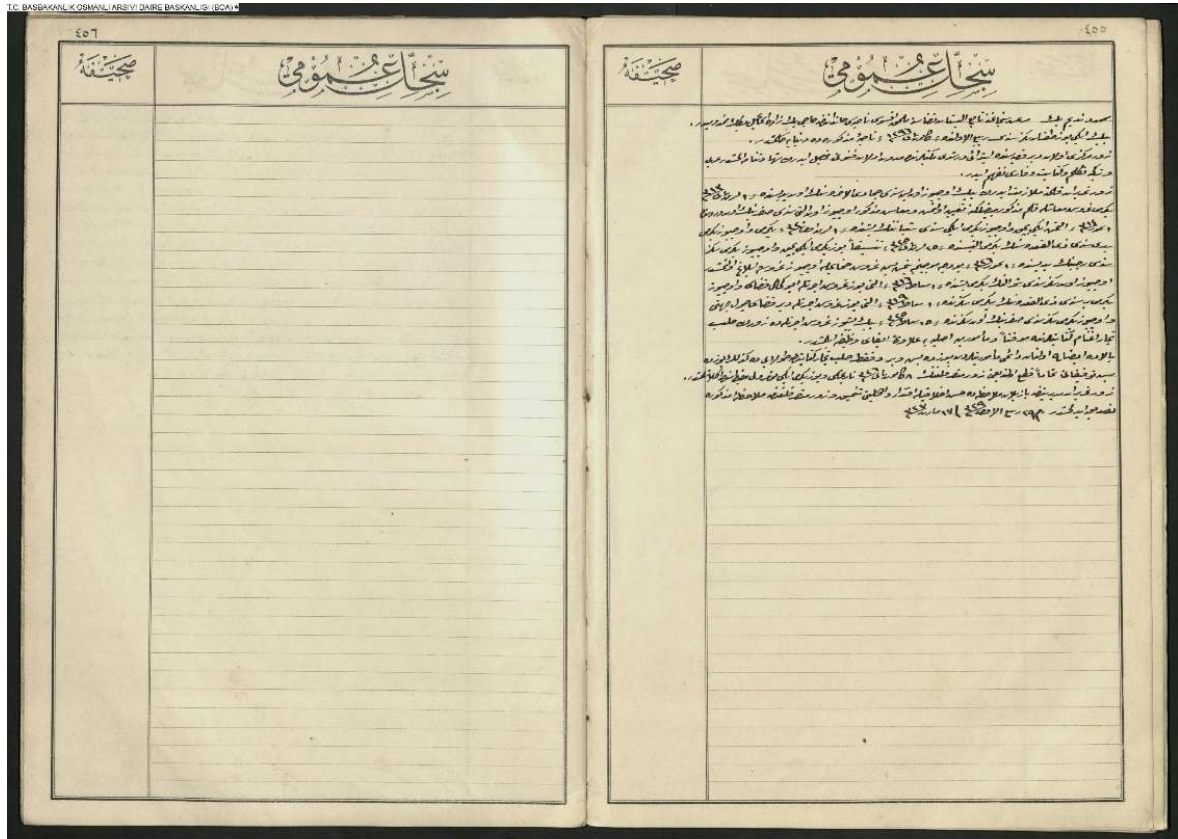

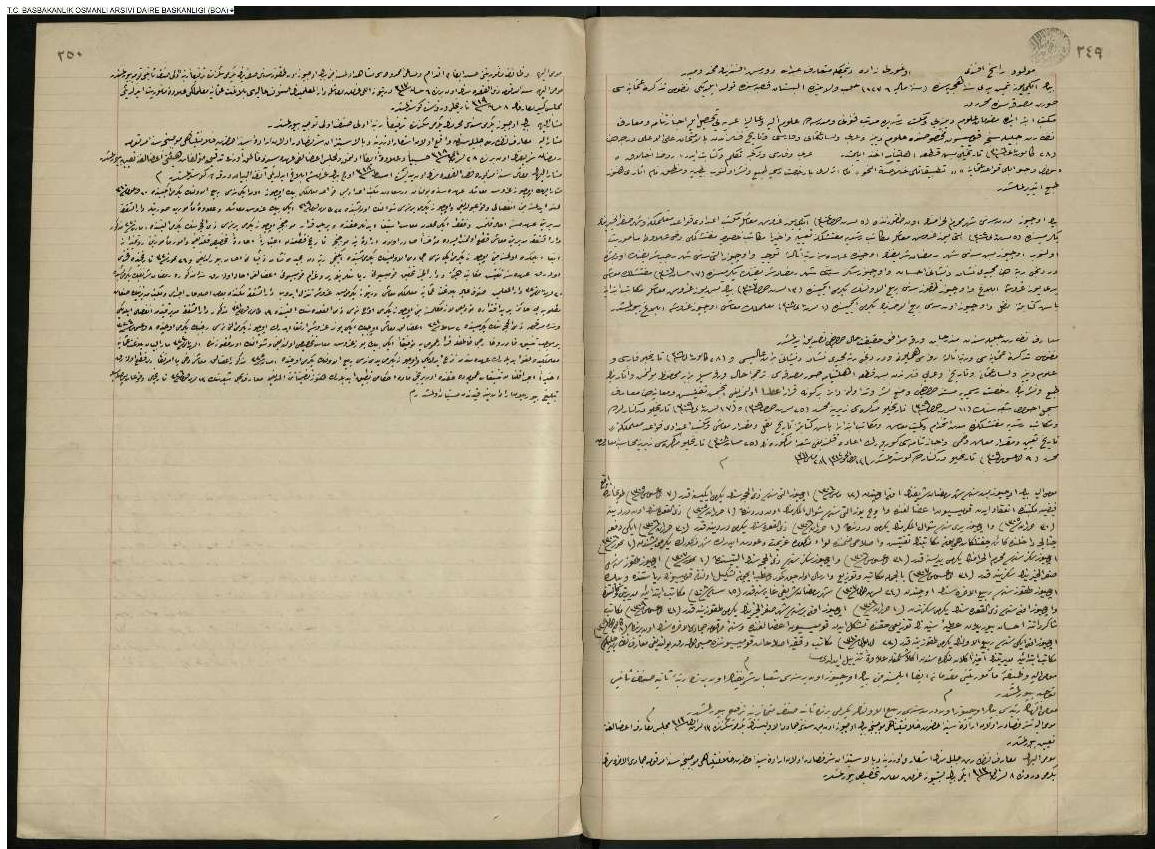
D11.SAİD100189

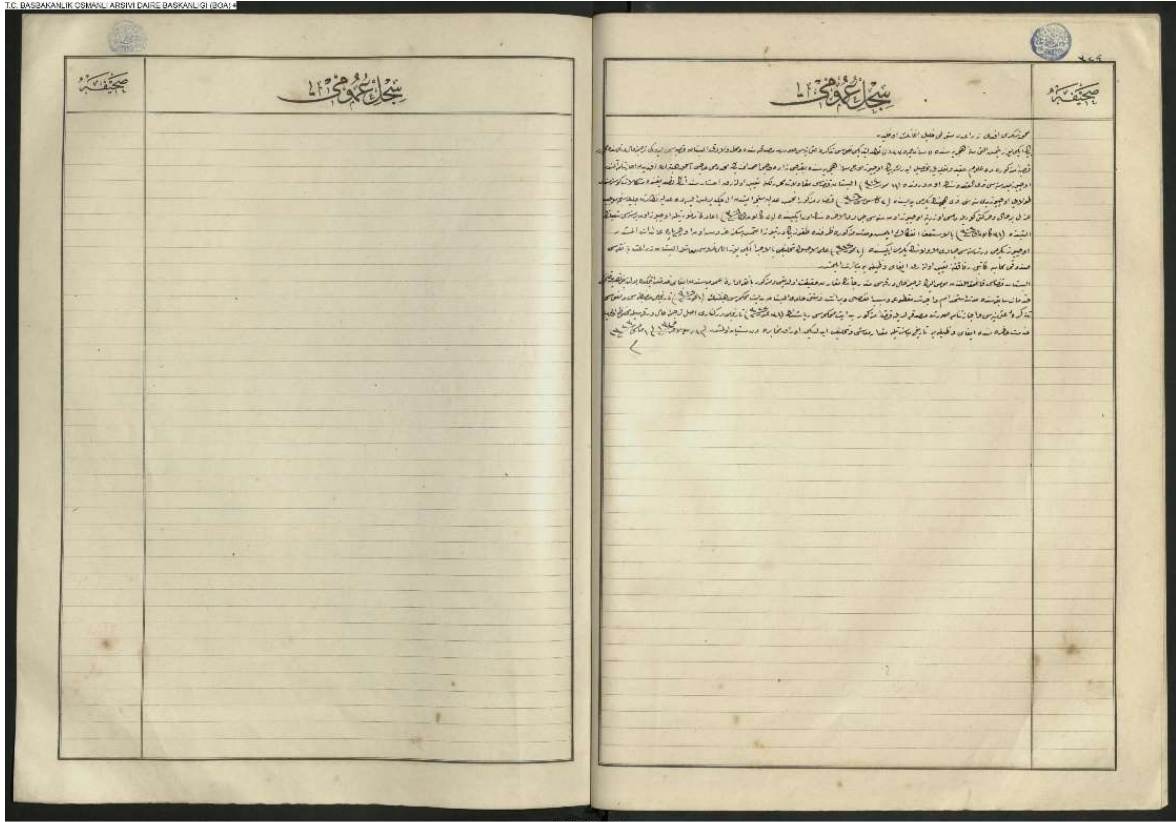

DH.SAİDd.00055

DH.SAİD.10141

